

Akateemisten tekstien retorisen rakenteen tarkastelu siirtoanalyysin keinoin

Nina Kara

Pro gradu -tutkielma

Kieliasiantuntijuuden tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Kieli- ja käännöstieteiden laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2024

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä

Pro gradu -tutkielma

Kieliasiantuntijuuden tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Nina Kara

Akateemisten tekstien retorisen rakenteen tarkastelu siirtoanalyysin keinoin

Sivumäärät: 69 sivua, liitteet 5 sivua

Suomen kielen asema tieteen kielenä on herättänyt viime vuosina vilkastakin keskustelua, ja siksi on tarpeen tuottaa tutkimustietoa tavoista, joilla suomen kieltä akateemisissa yhteyksissä käytetään. Akateemista suomen kieltä käytetään eri tavoin esimerkiksi eri tieteenaloilla, mutta konventionaalisuus, intertekstuaalisuus ja kriittisyys ovat sille yhteisiä ja tunnusomaisia piirteitä. Opiskelijat sosiaalistuvat oman tieteenalansa diskurssiyhteisöön opiskelujen aikana: oman alan akateemisen kielen konventiot opitaan sekä tekstejä lukien että niitä kirjoittaen.

Akateemisen kielen konventioiden opettamisessa tekstin retorisen rakenteen tarkastelusta voi olla hyötyä. John Swalesin tekstilajianalyysiin perustuva siirtoanalyysi on yksi keino tekstien retorisen rakenteen tarkasteluun, ja siinä luokitellaan tekstin osat siirtojen eli funktionaalisten yksikköjen mukaan. Siirto kuvaa tiettyä viestinnällistä tavoitetta, joka tekstinosalla pyritään välittämään lukijalle.

Tässä tutkimuksessa muokkasin aiempien siirtoanalyysimallien pohjalta akateemisten artikkelien ja pro gradujen pohdintalukujen analysointiin sopivan siirtoanalyysimallin. Aineistona käytin Akateemisen suomen korpuksessa poimittuja kasvatustieteen ja kielitieteen pohdintalukuja: viisi pro gradun ja viisi tieteellisen artikkelin pohdintalukua kummaltakin tieteenalalta, yhteensä 20 tekstiä. Selvitin siirtoanalyysin keinoin, millaisia eroja eri tieteenalojen teksteissä sekä diskurssiyhteisön ekspertti- ja noviisijäsenten teksteissä esiintyy sekä millaisia kielellisiä keinoja kirjoittajat käyttävät siirtojen toteuttamisessa.

Luokittelin aineiston jokaisen tekstin kehitellyn siirtoanalyysimallin mukaisesti. Joissakin tekstikohdissa tunnistin useita siirtoja, joista valitsin tärkeimmän. Siirtojen tunnistamisen apuna käytin tieteenalan ja tekstilajin tuntemusta, luokiteltavan kohdan sijaintia tekstissä sekä leksikaalisia ja kieliopillisia vihjeitä. Siirtoanalyysin käytön haasteena oli joidenkin siirtojen tunnistaminen ja siten luokittelun luotettavuus.

Tutkimukseni tuloksena on siirtoanalyysimalli, jossa osa siirroista jakautuu edelleen askeliin. Malli sopii hyvin empiiristen tekstien sisällön analysointiin, mutta huonommin ei-empiiristen tekstien sisällön analysointiin. Siirtoanalyysimallin avulla pystyin tunnistamaan eri tieteenalojen ja tekstilajien siirtoja vertailukelpoisesti. Sekä artikkeleissa että pro graduissa käytettiin siirtoja samantapaisesti, mutta etenkin siirtojen pituuksissa ja lukumäärissä oli eroja: pro graduissa tutkimustuloksia selitettiin ja pohdittiin artikkeleita laajemmin.

Tutkimukseni tuloksia voidaan soveltaa akateemisen suomen kielen opetuksessa pohdintaluvun osalta. Siirtoanalyysia tulisi soveltaa myös kokonaisten artikkelien ja opinnäytetöiden retoristen rakenteiden tarkasteluun, jotta kuva akateemisen suomen käytöstä tarkentuisi.

Avainsanat: tekstilajitutkimus, tekstianalyysi, siirtoanalyysi, akateeminen suomen kieli

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Suomen kieli akateemisena kielenä ja sen tutkiminen siirtoanalyysin keinoin	5
1.2	Keskeiset käsitteet	7
1.3	Tutkimusongelma ja hypoteesi	9
2	Akateeminen kieli ja teksti	11
2.1	Akateemisen kielen ja tekstin tyypillisiä piirteitä	11
2.2	Tieteenalakohtainen vaihtelu	12
2.3	Akateemisen kielen oppiminen diskurssiyhteisöön sosiaalistumisena	13
2.4	Pohdintaluku opinnäytetyössä ja tutkimusartikkelissa	15
3	Tekstin retorisen rakenteen tutkiminen siirtoanalyysin avulla	17
3.1	Siirto ja askel	17
3.2	Siirtoanalyysi käytännössä	18
3.3	Siirtojen ja askelten tunnistaminen	20
3.4	Siirtoanalyysin sovelluksia pohdintaluvun tekstilajitutkimuksessa	21
4	Tutkimusaineisto ja menetelmät	24
4.1	Aineiston käsittely ja analyysi	24
4.2	Analyysissa käytetyt siirrot ja askelet	26
4.3	Analysoinnin haasteet	30
5	Siirtojen määrän ja käytön vaihtelu	32
5.1	Siirtojen ja askelten frekvenssit ja esiintyvyys	32
5.2	Siirtojen käytön vaihtelu tieteenalan ja kirjoittajan asiantuntemuksen mukaan	35
6	Kirjoittajien tavat toteuttaa siirrot	39
6.1	Lukijan avuksi: METATEKSTI-, TAUSTATIETO- ja TULOSTEN YHTEENVETO -siirrot	39
6.2	Tulokset esiin: TULOSTEN RAPORTOINTI- ja TULOSTEN KOMMENTOINTI -siirrot	43
6.3	Näkökulman laajentaminen: TUTKIMUKSEN ARVIOINTI- ja JOHTOPÄÄTÖS-siirrot	51

7 Johtopäätökset	57
7.1 Siirtoanalyysi pohdintalukujen tarkastelussa	57
7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	59
7.3 Jatkotutkimusehdotukset	61
Lähteet	63
Liitteet	70
Liite 1. Siirtoanalyysimallit	70
Liite 2. Siirtojen frekvenssit ja esiintyvyys	72

1 Johdanto

Esittelen tässä luvussa ensin lyhyesti akateemista suomen kieltä ja siitä käytyä keskustelua sekä siirtoanalyysin käyttöä akateemisten tekstien retorisen rakenteen tutkimisessa. Toisessa alaluvussa määrittelen tutkimukseni kannalta keskeisimmät käsitteet ja kolmannessa alaluvussa esittelen tutkimusongelmani.

1.1 Suomen kieli akateemisena kielenä ja sen tutkiminen siirtoanalyysin keinoin

Suomen kielen asemasta tieteen ja korkeimman opetuksen kielenä on viime vuosina keskusteltu vilkkaasti. Englannin kieli on monen tieteenalan valtakieli, ja sitä käytetään laajasti esimerkiksi akateemisten artikkelien kielenä. Suomen kieli halutaan kuitenkin säilyttää tieteen ja korkeimman opetuksen kielenä, ja siksi aiheesta on julkaistu kansalliskielistrategia (Valtioneuvosto 2021) sekä Suomen kielen lautakunnan vetoamus (2010) ja kannanotto (2018). Suomen kielen lautakunnan vetoamuksessa ja kannanotossa esitetään huoli suomen kielen säilymisestä korkeimman opetuksen kielenä, ja kansalliskielistrategiassa huoleen vastataan toteamalla, että ”[k]orkeakouluissa tulee tarjota laadukasta ja monipuolista koulutusta ja mahdollisuuksia tutkimuksen tekemiseen molemmilla kansalliskielillä” (Valtioneuvosto 2021, 105). Aiheesta on käyty keskustelua myös sanomalehdissä ja muualla mediassa (ks. esim. Heikkinen 2018; Hämeen-Anttila 2018; Kytömäki 2018; kooste keskustelusta Heikkinen–Tomperi 2018). Tuorein esimerkki on Aalto-yliopiston suomenkielisten kurssien saatavuudesta käyty keskustelu (Karhu 2023; Puumalainen 2023; Svahn 2023).

Akateemisella kielellä tarkoitan tässä tutkimuksessa puhuttua ja kirjoitettua kieltä, jota käytetään tieteellisissä yhteyksissä ja akateemisen diskurssiyhteisön yhteisenä kielenä ja jonka tunnuspiirteitä ovat muun muassa konventionaalisuus, dialogisuus ja kriittisyys. Akateeminen kieli on käytössä esimerkiksi tutkimusartikkeleissa, opinnäytetöissä ja tieteellisissä seminaareissa sekä muussa tiedeyhteisön jäsenten välisessä viestinnässä. Vaikka koko tiedeyhteisö jakaakin yleiset akateemisen kielen piirteet, on eri tieteenaloilla omat vakiintuneet kieleen ja sen käyttöön liittyvät konventionsa. (Ks. esim. Luukka 1992, 4–7; 2002, 14–19.)

Suomen kieltä tieteen kielenä on tutkittu kielitieteellisestä näkökulmasta, mutta kuva on kuitenkin hajanainen. Akateemiselle kielelle tyypillisiä piirteitä on tutkittu niin varmuuden

ilmentämisen (Luukka 2002) kuin henkilöviittauksen (Luukka 1994a; 1994b) ja kirjoittajan asemoitumisen (Metsämäki 2020) näkökulmista. Akateemisia tekstejä on tutkittu myös tekstilajitutkimuksen näkökulmasta, ja tutkimuksen kohteena ovat olleet esimerkiksi opinnäytetöiden retoriset rakenteet (Vuorijärvi 2013), kirjoittajan ja lukijan välisen luottamuksen rakentuminen (Kakkuri-Knuuttila–Kylänpää 2008), tekstilajin historiallinen kehitys (Kakkuri-Knuuttila–Kylänpää 2012) sekä lukio-opiskelijoiden esseetekstit (Paldanius 2020). Kansainvälisessä tutkimuksessa akateemista tekstiä tekstilajina on tutkittu etenkin English for Specific/Academic Purposes (ESP/EAP-tutkimus) -koulukunnassa. ESP/EAP-tutkimuksen ajatuksena on, että akateemisen kirjoittamisen opetuksen tueksi täytyy tuottaa tutkimustietoa siitä, miten akateemiset tekstit ovat rakentuneet (esim. Dudley-Evans 1986; Swales 1990; Swales–Feak 2004; Basturkmen 2012).

Yksi keino tuottaa tietoa akateemisista teksteistä ja niissä käytetystä kielestä on tutkia, millaisin keinoin kirjoittajat toteuttavat viestinnällisiä tavoitteitaan. Viestinnällisiä tavoitteita ja niiden toteutumista voidaan analysoida esimerkiksi John Swalesin (1990) tekstilajiteoriaan perustuvan siirtoanalyysin avulla. Siirtoanalyysissa luokitellaan ja analysoidaan tekstin osia niiden viestinnällisten tavoitteiden mukaan. Tunnetuin siirtoanalyysin sovellus lienee tieteellisen tekstin johdantoluvun kirjoittamisen CARS-malli (Create a Research Space) (Swales 1990, 140–142), joka erittelee johdannon eri osien viestinnällisiä tavoitteita.

Vaikka siirtoanalyysia on käytetty kansainvälisessä akateemisten tekstien tutkimuksessa laajasti (mm. Yang–Allison 2003; Basturkmen 2009; 2012; Jin 2018; kootusti Peacock 2002), sitä on sovellettu melko vähän suomenkielisiin akateemisiin teksteihin. Vuorijärvi (2013) on kuitenkin tutkinut ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ja erityisesti sen pohdintaluvun rakentumista siirtoanalyysin avulla. Lisäksi siirtoanalyysia on käytetty muun muassa lukiolaisten tuottamien esseevastausten analysointiin (Paldanius 2020). Siirtoanalyysi ei kuitenkaan ole standardoitu analyysimenetelmä, vaan analyysimallia sovelletaan kunkin tutkimuksen ja aineiston tarpeiden mukaan. Siten analyysimallien ja analysointitapojen kirjo voi muodostua etenkin vertailevan tutkimuksen haasteeksi. (Lewin–Young–Fine 2001, 62.)

Akateemista tekstiä voidaan tarkastella myös tieteenalakohtaisen vaihtelun näkökulmasta sekä diskurssiyhteisön noviisi- ja eksperttikirjoittajien teksteissä ilmenevien erojen näkökulmasta. Siirtoanalyysia on käytetty edellä mainittujen vaihteluiden tarkasteluun esimerkiksi eri tieteenaloille tyypillisten argumentaation rakennustapojen näkökulmasta (Hyland 2008) sekä itseensä ja aiempaan tutkimukseen viittaamisen näkökulmasta (Maswana–Kanamaru–Tajino

2015). Noviisi- ja eksperttikirjoittajien tekstien pohdintaluvuissa esiintyviä eroja on tarkasteltu esimerkiksi tuloksen kommentointisiirtojen (Basturkmen 2009) sekä siirtosyklien erilaisen käytön näkökulmasta (Hopkins–Dudley-Evans 1988).

Tässä tutkimuksessa käytän siirtoanalyysia selvittääkseni, millaisten siirtojen kautta suomenkielisten pro gradujen ja tieteellisten artikkelien pohdintaluvut rakentuvat ja millaisia eroja kasvatustieteen ja kielitieteen tieteellisten artikkelien ja pro gradujen pohdintaluvuista on löydettävissä. Lisäksi tarkastelen niitä kielellisiä keinoja, joiden avulla kirjoittajat toteuttavat eri siirtoja. Sovellan analyysissani Yangin ja Allisonin (2003), Dudley-Evansin (1986; 1994) ja Vuorijärven (2013) siirtoanalyysimalleja, joista olen muokannut omaan aineistooni soveltuvan mallin (luku 4.2; liite 1). Tavoitteenani on tuottaa tietoa akateemisen kirjoittamisen opettamisen tueksi, sillä pohdintaluku on tieteellisen tekstin osista vaativimpia kirjoitettavia ja opiskelijat kokevat pohdintaluvun kirjoittamisen erityisen haastavaksi (Basturkmen 2009).

1.2 Keskeiset käsitteet

Tekstilaji eli genre tarkoittaa tietynlaisten tekstien joukkoa, jossa eri tekstejä yhdistää tietty tarkoitus ja samankaltaisuus. Samankaltaisuus voi syntyä monista ei asioista, esimerkiksi tekstin jäsentymisestä, sisällöstä, muodosta tai julkaisukontekstista (Mäntynen–Shore 2008, 27). Tekstien kirjoittaminen ja lukeminen perustuvat odotuksille: kirjoittajalla on odotuksia lukijan kyvyistä tunnistaa tekstissä tehdyt ratkaisut ja lukijalla on odotuksia siitä, mitä kirjoittaja on tekstinsä eri kohdissa halunnut sanoa. Näitä erilaisia tapoja järjestää sanottu asia kutsutaan tekstilajeiksi. Kokemuksen karttuessa lukijalle muodostuu tekstilajista skeema, jonka avulla hän tunnistaa helpommin tietyt tekstilajit ja niiden tunnusomaiset piirteet. (Hyland 2008.)

Tekstilajit eivät ole muuttumattomia, vaan niiden normit ja konventiot vaihtelevat sekä ajan suhteen että yksittäisten tekstien välillä (Virtanen–Hiidenmaa 2020, 849). Kaikki tietyn tekstilajin tekstit eivät myöskään ole samanlaisia, vaan niiden prototyypisyys vaihtelee: jotkut teksteistä voidaan tunnistaa tietyn tekstilajin edustajiksi helpommin kuin toiset (Swales 1990, 58; Mäntynen 2005, 259). Vaihtelu tekstilajin sisällä ja normien tai konventioiden sitovuuden eriasteisuus eri tekstilajeissa onkin tekstilajeille ominaista (Virtanen–Hiidenmaa 2020, 849–850).

Tekstilajeja voidaan tarkastella sekä kielellisten että viestinnällisten ominaispiirteiden kautta. Swalesin (1990, 58) tekstilajianalyysin ja siihen nojautuvan siirtoanalyysin käsitys tekstilajista painottaa tekstilajin viestinnällistä ulottuvuutta. Tekstin viestintätarkoituksen voidaankin nähdä olevan tekstilajin olennainen ominaisuus, jolloin tietty tekstilaji tunnustetaan nimenomaan sen viestinnällisten tavoitteiden perusteella (esim. Bhatia 1993, 13; Vuorijärvi 2013, 41–42). Tekstilajin määrittelemisen viestinnällisten tavoitteiden perusteella nostaa esiin myös diskurssiyhteisön, eli yhteisön, jossa tietyn tekstilajin tekstejä tuotetaan, vastaanotetaan, ymmärretään ja arvioidaan (Swales 1990, 24–27).

Tässä tutkimuksessa tarkoitan tekstilajilla tiettyjen normien ja konventioiden mukaan kirjoitettujen tekstien joukkoa, jonka tarkoitus on välittää tietty viestinnällinen tavoite (aineistossani pääasiassa tutkimustulosten raportoiminen ja kommentoiminen). Vaikka aineiston tekstit eroavat toisistaan, ne ovat kuitenkin tunnustettavissa akateemisen tekstin tekstilajin edustajiksi, ja tarkemmin jaoteltuna joko opinnäytetyön tai akateemisen artikkelin tekstilajiin kuuluviksi.

Diskurssiyhteisöllä tarkoitetaan sellaisten ihmisten joukkoa, jotka käyttävät ja tuottavat kieltä ja tekstejä tietyssä ympäristössä ja tiettyjen yhteisesti tunnustettujen kanavien, esimerkiksi tiedelehtien, kautta. Tällainen ympäristö voi olla esimerkiksi akateeminen yhteisö, tietty tieteenala tai oppiaine. Diskurssiyhteisö yhdistää kirjoittajat, tekstit ja lukijat sekä antaa raamit, joiden puitteissa yhteisön jäsenet käyttävät kieltä. Yhteisön jäsenten ja heidän asiantuntijuutensa tason vaihtelu on diskurssiyhteisöille ominaista, sillä jäseniä liittyy ja poistuu jatkuvasti. Lisäksi jäsenten asiantuntijuuden taso muuttuu heidän tietojensa ja taitojensa muuttuessa. Jokaisella diskurssiyhteisöllä on sille ominaiset tekstilajit ja sanasto, joihin yhteisön uusien jäsenten on perehdyttävä ja jotka heidän on omaksuttava. (Swales 1990, 24–27.) Diskurssiyhteisön käsitettä on kritisoitu siitä, että se nähdään liian strukturalistisena, staattisena ja deterministisenä, vaikka diskurssiyhteisöjen sisällä ja eri diskurssiyhteisöjen välillä onkin hyvin paljon vaihtelua. (Hyland 2008.)

Tässä tutkimuksessa diskurssiyhteisönä toimii sekä yleinen akateeminen yhteisö että tarkemmin oman tieteenalan ja tutkimusalan muut tutkijat tieteellisten artikkelien tapauksessa sekä opiskelijat ja opinnäytetöiden ohjaajat opinnäytetöiden tapauksessa.

Siirtoanalyysi (engl. move analysis) on tekstilajitutkimuksen tutkimusmenetelmä, jonka avulla voidaan analysoida tiettyyn tekstilajiin kuuluvien tekstien rakentumista.

Siirtoanalyysissa tekstistä tunnustetaan analyysimallin mukaisia siirtoja, jotka ovat tiettyä

viestinnällistä tavoitetta toteuttavia tekstinosa. (Biber–Connor–Upton 2007, 14, 24; Vuorijärvi 2013, 98.) Siirtoanalyysin tarkoituksena on tavoittaa se, mitä tekstien kirjoittajat ovat halunneet sanoa ja miten he ovat muotoilleet viestinsä. Tätä tietoa voidaan hyödyntää esimerkiksi kirjoittamisen opetuksessa, kun voidaan osoittaa tehokkaimmat keinot viestien esittämiseen. (Yang–Allison 2003.) Esittelen siirtoanalyysia ja sen soveltamista tässä tutkimuksessa tarkemmin luvussa 3.

Siirto (engl. move) on siirtoanalyysin analyysiyksikkö ja työkalu (Vuorijärvi 2013, 12), eikä sillä ole siirtoanalyysin ulkopuolella omaa merkitystä. Vaikka siirto voidaan määritellä eri tavoin, sen ytimenä on kuitenkin yleensä tietyn viestinnällisen tavoitteen täyttäminen. Siirto voidaan siten nähdä tekstianalyysin diskursiivisena tai retorisenä yksikkönä, joka on luonteeltaan funktionaalinen ja jonka tarkoituksena on välittää tietty viestinnällinen tavoite. (esim. Connor–Mauranen 1999; Swales 2004, 228–229; Biber–Connor–Upton 2007, 24.) Siirtojen avulla voidaan luokitella tekstinosa niiden viestinnällisten tavoitteiden perusteella ja tutkia tekstin jäsentymistä ja rakennetta (Yang–Allison 2003). Tietyt siirrot ovat tyypillisiä tietyille tekstilajeille, jolloin ne esiintyvät lähes kaikissa tekstilajin teksteissä, ja ne voidaan nähdä tekstilajin pakollisina siirtoina. Vastaavasti vain joissakin teksteissä esiintyviä siirtoja voidaan pitää tekstilajin valinnaisina siirtoina. Siirrot voivat esiintyä myös toistuvina sykleinä. (Esim. Dudley–Evans 1986, 144; Biber–Connor–Upton 2007, 25, 31–32.)

1.3 Tutkimusongelma ja hypoteesi

Tarkastelen tässä tutkimuksessa akateemisen tutkimusta raportoivan tekstin pohdintaluvun rakentumista siirtoanalyysin keinoin. Aineistona käytän Akateemisen suomen korpuksessa poimittuja tekstejä: kasvatustieteen ja kielitieteen pro gradujen sekä akateemisten artikkelien pohdintalukuja. Tekstejä on yhteensä 20, ja kummaltakin tieteenalalta on mukana viiden artikkelin ja viiden pro gradun pohdintaluvut.

Tutkimusongelmanani on selvittää, miten pohdintaluvut ovat rakentuneet ja millaista vaihtelua niissä on havaittavissa tieteenalan ja kirjoittajan asiantuntemuksen suhteen. Lähestyn tutkimusongelmaani kolmen tutkimuskysymyksen kautta:

- (1) Millaisia siirtoja pohdintaluvuista on löydettävissä?
- (2) Miten siirtojen käyttö vaihtelee tieteenalan ja kirjoittajan asiantuntemuksen mukaan?
- (3) Millaisia kielellisiä keinoja kirjoittajat käyttävät siirtojen toteuttamiseen?

Tutkimuskysymysten 1 ja 3 osalta nojaudun tutkimuksiin, joiden siirtoanalyysimalleja olen soveltanut tämän tutkimuksen aineistoon (Dudley-Evans 1986; 1994; Yang–Allison 2003; Vuorijärvi 2013). Oletan, että aineistoni pohdintaluvuissa on käytetty pääpiirteissään samoja siirtoja kuin edellä mainittujen tutkimusten siirtoanalyysimalleissa.

Toisen tutkimuskysymyksen osalta oletan, että eri tieteenalojen pohdintaluvuissa käytetään siirtoja eri tavoin, sillä aiemmissa tutkimuksissa on havaittu tutkimusartikkelien rakenteiden vaihtelevan sekä tieteenalojen välillä (esim. Lin–Evans 2012) että saman tieteenalan sisällä (esim. Basturkmen 2009; Maswana–Kanamaru–Tajino 2015). Artikkelit ja opinnäytetyöt ovat pituudeltaan, tarkoitukseltaan ja lukijakunnaltaan erilaisia, ja lisäksi tekstien kirjoittajien ja lukijoiden taitoihin kohdistuu erilaisia odotuksia. Lisäksi on havaittu, että opiskelijat raportoivat useampia tuloksia ja käyttävät niiden selittämisessä aiempaa tutkimustietoa, kun tutkijat tekevät useammin tuloksista omia päätelmiään tukien niitä aiemmalla tutkimuksella. (Basturkmen 2009.) Näihin eroihin perustuen oletan, että pohdintaluvuissa käytetyt siirrot eroavat toisistaan tieteenalan lisäksi myös kirjoittajan kokemuksen mukaan.

Esittelen seuraavassa luvussa akateemiselle tekstille tyypillisiä piirteitä sekä akateemista diskurssiyhteisöä ja siihen sosiaalistumista. Kolmannessa luvussa tarkastelen tutkimukseni teoreettista viitekehystä, tekstilajianalyysiin perustuvaa siirtoanalyysia ja sen sovelluksia. Neljännessä luvussa esittelen tarkemmin käyttämäni aineiston sekä sitä varten muokkaamani siirtoanalyysimallin. Tämän jälkeen esittelen analyysin määrällisen tarkastelun tuloksia kuvaamalla pohdintaluvuissa esiintyviä tieteenalakohtaisia ja kirjoittajan asiantuntemukseen liittyviä eroja. Kuudennessa alaluvussa esitän laadullisen analyysin tulokset ja kuvaan, miten eri siirrot ilmenevät aineiston teksteissä. Päätän työni kokoavaan tarkasteluun, jossa pohdin myös tutkimuksen luotettavuutta ja jatkotutkimusehdotuksia.

2 Akateeminen kieli ja teksti

Tarkastelen tässä luvussa akateemista kieltä ja tekstiä sekä akateemisen tekstin kirjoittamista. Esittelen aluksi joitakin akateemiselle tekstille tunnistettuja tyypillisiä piirteitä. Tämän jälkeen tarkastelen sitä, miten akateemisen kielen oppiminen on myös diskurssiyhteisöön eli oman tieteenalan yhteisöön sosiaalistumista. Lopuksi tarkastelen pohdintaluvun erityispiirteitä.

2.1 Akateemisen kielen ja tekstin tyypillisiä piirteitä

Akateemisen tekstin piirteet ovat muotoutuneet historian, teksteille annettujen tavoitteiden sekä niiden tuottamisen ja lukemisen tapojen myötä, ja ne vaihtelevat ajankohdan, tieteenalan, näkökulman ja jopa tutkijan mukaan. Yleispäteviä akateemisen tekstin tunnusmerkkejä ei siten ole mahdollista määritellä. Akateemisilla teksteillä on kuitenkin tiettyjä yhteisiä piirteitä: ne ovat usein konventionaalisia ja niissä pyritään kriittisyyteen, objektiivisuuteen ja puolueettomuuteen (Luukka 1992, 4–7). Tutkijan on esimerkiksi tuotava esille asemoitumisensa kirjoittamalla arvolähtökohtansa, taustaoletuksensa ja tekemänsä valinnat näkyville tutkimusraporttiin, jotta lukijoiden on mahdollista arvioida esitetyn tutkimuksen ja sen tulosten pätevyyttä. (Kakkuri-Knuutila–Heinlahti 2006, 21–22, 43, 49.)

Akateemisella tekstillä osallistutaan tieteelliseen keskusteluun, mikä näkyy dialogisuutena esimerkiksi viittausten, käsitteiden määrittelyjen ja aiemman tutkimuksen arvioimisen kautta. Intertekstuaalisuus onkin akateemisissa teksteissä korostunut moniin muihin tekstilajeihin verrattuna. Lähdeviitteitä käytetään myös argumentaation rakentamisessa, sillä sanamuotojen valinnalla kirjoittaja osoittaa suhtautumisensa aiempaan tietoon. (Luukka 2002, 19–22.)

Akateemisten tekstien lukijat kiinnittävätkin huomiota sekä käytettyihin lähteisiin että siihen, miten niistä nostettuja ajatuksia esitetään. (Kakkuri-Knuutila–Heinlahti 2006, 51.) Aiemman tutkimustiedon referointi ja viittaukset ovat olennainen osa akateemisia tekstejä, vaikka tavat toteuttaa referointi vaihtelevatkin (Mäntynen 2005, 265).

Akateemisen tekstin kirjoittajan ja lukijan välillä voidaan ajatella olevan luottamussuhde. Sen rakentamisen apuna käytetään argumentaatiota, jonka avulla pyritään vakuuttamaan lukijat tutkimustulosten pätevyydestä. (Törrönen 2002, 38; Kakkuri-Knuutila–Heinlahti 2006, 40.) Tutkijan on myös osoitettava olevansa pätevä tekemään ja esittämään tekemäänsä tutkimusta, jotta hänen tutkimustuloksiaan voidaan pitää luotettavina. Kirjoittaja näyttäytyy uskottavampana silloin, kun hän tarkastelee aiempaa tutkimusta kriittisesti nostoen esille esimerkiksi siinä ilmeneviä puutteita tai ristiriitaisuuksia pelkän referoinnin sijaan. (Törrönen

2002, 41–42.) Kriittisyyttä osoitetaan myös perustelemalla huolellisesti kaikki esitetyt väitteet (Luukka 2002, 20–21). Tutkijan on tarkasteltava kriittisesti myös saamiaan tuloksia ja niitä menetelmiä, joilla ne on saavutettu. Tässä tarkastelussa käytetään apuna omien havaintojen lisäksi aiempaa tutkimus- ja teorian tietoa. Osa tutkijan tekemistä valinnoista jää kuitenkin kirjaamatta esiin, joten tekstin ja tutkimuksen luotettavuuden arviointi on osittain myös lukijan tietämyksen varassa. (Kakkuri-Knuuttila–Heinlahti 2006, 79, 92.)

Akateemiset artikkelit voidaan jakaa kolmeen päälajiin: teoreettiseen artikkeliin, katsausartikkeliin ja tutkimusartikkeliin. Teoria-artikkelissa tarkastellaan ja kehitellään valittua teoriaa ja katsausartikkelissa luodaan useiden tutkimusten tuloksia kokoava kriittinen katsaus tarkasteltavaan asiaan. (Swales 2004, 208; Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 263–264.) Sekä teoria- että katsausartikkelin jäsenitys määräytyy käsiteltävien asioiden mukaan ja voi siksi vaihdella. Tutkimusartikkelissa esitellään toteutetun tutkimuksen tuloksia usein IMRD-jäsennystä soveltaen (Swales–Feak 2004, 222–223; Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 263–266), vaikka artikkelien rakenne voikin vaihdella merkittävästi (Lin–Evans 2012). Tutkimusartikkeli voi pohjautua empiiriseen aineistoon, mutta se ei ole välttämätöntä. Esimerkiksi kielitieteessä tutkimusartikkeli voi perustua empiirisen aineiston sijaan kieli-intuition käyttöön esimerkkilauseita tarkastelemalla.

Tutkimusta raportoivan tekstin IMRD-kokonaisjäsenitys on pääpiirteissään kaikille tieteenaloille yhteinen. IMRD:n vakiintuneet osat ovat johdanto (Introduction), menetelmä (Method), tulokset (Results) ja pohdinta (Discussion). (Luukka 2002, 15–16; Swales–Feak 2004, 222–223; Vehviläinen ym. 2009, 338–339, 348–349.) IMRD-jäsennystä pidetään yleispätevänä tutkimustekstin jäsenitysmallina, mutta se ei kuitenkaan ota kovin hyvin huomioon tieteellisissä artikkeleissa esiintyvää variaatiota, sillä artikkeliteksteissä esiintyy myös muita rakenneosia. Koska tutkimusartikkelien rakenteet vaihtelevat erityisesti eri tieteenalojen välillä, akateemisen kirjoittamisen opetuksessa voisi olla hyödyllisempää tutustua kirjoitusoppaiden sijaan oman tieteenalan tutkimusartikkeleihin. Niiden avulla käytössä olevien jäsenitysmallien hahmottaminen voisi olla helpompaa. (Lin–Evans 2012.)

2.2 Tieteenalakohtainen vaihtelu

Kirjoituskonventiot eli -säännöt vaihtelevat jonkin verran tieteenalakohtaisesti. Tämä vaihtelu perustuu siihen, että kirjoittajat pyrkivät ennakoimaan lukijoiden kritiikkiä ja haluavat perustella väitteensä hyvin. Kirjoittajat käyttävät retorista valinnoista rakentuvia kaavoja, jotka ovat eri tieteenaloilla erilaisia. Eri tieteenaloilla onkin eri käsitykset siitä, mitä asioita

kannattaa sanoa ja miten se tehdään, minkälaiset taustatiedot lukijoilla on ja miten omat argumentit kannattaa perustella. Tieteenalat sijoittuvat näiden valintojen mukaan jatkumolle, jonka toisessa päässä ovat perinteiset ”kovat” luonnontieteet ja toisessa päässä ”pehmeät” humanistiset tieteet. (Hyland 2008.)

Perinteisillä kovilla tieteenaloilla uutta tietoa tuotetaan empirian kautta kokeellisilla, usein kvantitatiivisilla, menetelmillä. Tiedon kertyminen on lineaarista ja kumulatiivista, ja tutkimuksentekoon suhtaudutaan objektiivisesti. Tekstilajit ovat hyvin strukturoituja ja lukijakunta homogeenistä. Humanistisissa tieteissä tieto ja tutkimus ovat hajanaisempia, tutkimus on luonteeltaan tulkitsevampaa ja väitteiden perusteluun kiinnitetään erityistä huomioita. Tutkimusta tehdään kokeellisten menetelmien sijaan laadullisin menetelmin ja niiden tuloksia tulkiten. Lukijakunta on monimuotoista ja tekstilajit joustavia. (Hyland 2008.)

Konventiot antavat kirjoittajalle valmiin kehikon tekstin rakentamiseksi, mutta ne auttavat myös lukijaa arvioimaan tiettyä tekstiä osana laajempaa akateemista keskustelua (Kakkuri-Knuuttila–Heinlahti 2006, 51). Tieteenalakohtaiset tekstikonventiot opitaan opintojen aikana sekä lukemalla erilaisia akateemisia tekstejä että kirjoittamalla niitä itse (Biber 2006, 1–2). Eri tieteenaloilla on vaihtelevat käytännöt muun muassa aiempiin tutkimuksiin ja kirjoittajaan itseensä viittaamisen tavoissa, ja muutoseikat voivat vaihdella hyvinkin paljon.

Kirjoituskonventiot voivat vaihdella myös tieteenalan sisällä esimerkiksi erilaisten tutkimusasetelmien raportoinnin tai tutkimusaiheen käytännönläheisyyden mukaan.

(Maswana–Kanamaru–Tajino 2015.)

Pohdintalukujen pituus, rakenne ja käytetyt ilmaisutavat vaihtelevat sekä tieteenaloittain että niiden sisällä. Pohdintaluku onkin muita tutkimusartikkelin tai opinnäytetyön lukuja vapaammin rakentuva, ja kirjoittajalla on enemmän mahdollisuuksia hyödyntää variaatiota. Oman tieteenalan hyväksytyjen käytäntöjen tunteminen on kuitenkin välttämätöntä, sillä se ratkaisu, jota toisella tieteenalalla pidetään erinomaisena, voi toisella tieteenalalla ilmentää esimerkiksi tutkimusmenetelmien tai -tulosten heikkoutta. (Swales–Feak 2004, 268–269.)

2.3 Akateemisen kielen oppiminen diskurssiyhteisöön sosiaalistumisena

Akateemisessa maailmassa tutkimusta arvostetaan ja säännöllistä tutkimustulosten julkaisemista pidetään erityisen tärkeänä. Akateemiseen diskurssiyhteisöön sosiaalistuminen edellyttää siten myös tutkimuksessa käytettyjen tekstikonventioiden omaksumista ja noudattamista. (Esim. Ylijoki 1998, 45–47, 51–52.) Opiskelijat voidaan nähdä akateemisen

diskurssiyhteisön noviiseina, jotka opiskelun myötä omaksuvat oman tieteenalansa käytännöt (ks. esim. Ylijoki 1998, 130; Basturkmen 2009). Kirjoittaminen on keskeinen tiedon muokkaamisen ja tuottamisen tapa akateemisessa maailmassa, ja akateemiseen diskurssiyhteisöön sosiaalistuvan on omaksuttava käsitys kirjoittamisesta ajattelun välineenä, ei vain luetun toistamisen välineenä (Tynjälä 1998, 113–114; Pyhäntö–Soini 2008, 144–149).

Akateemisessa diskurssiyhteisössä viestiäkseen on käytettävä akateemista kieltä, mutta se on kuitenkin yleensä vieras korkeakouluun tuleville opiskelijoille ja he joutuvat opettelemaan sen konventiot ja käytön opintojensa aikana (Biber 2006, 1–2). Akateemista kieltä opitellessaan he sosiaalistuvat osaksi akateemista diskurssiyhteisöä ja oppivat kommunikoimaan siinä (Luukka–Muikku–Werner 1995, 100; Berkenkotter–Huckin 1995, 118; Luukka 2002, 11–12; Vehviläinen ym. 2009, 338–339). Opinnäytetyön tekeminen voidaankin nähdä väylänä diskurssiyhteisöön sosiaalistumiseen, kun opiskelija harjoittelee oman alansa akateemisen kirjoittamisen käytäntöjen soveltamista käytännössä (Berkenkotter–Huckin 1995, 22–24). Esimerkiksi pro gradun tekeminen voidaan nähdä oppimisprosessina, jonka aikana opiskelija tutustuu oman tieteenalansa tutkimusprosessiin ja akateemiseen kieleen sekä harjoittelee tutkimuksen tekoa ja sen raportointia (Luukka 2002, 13–15; Vehviläinen ym. 2009, 338–339, 348–349).

Koska tutkimusprosessiin ja akateemiseen kielenkäyttöön liittyvä tieto on suurelta osin hiljaista eli implisiittistä tietoa, voi sen opettaminen ja oppiminen olla haastavaa (Luukka 2002, 14). Kokeneetkaan tutkijat eivät välttämättä osaa perustella, miksi he ovat käyttäneet tietynlaisia retorisia ratkaisuja tai tiettyä jäsenystä tutkimusartikkeleissaan (Basturkmen 2012). Esimerkiksi lääketieteen tutkijat tuntevat alansa tieteellisen artikkelin IMRD-jäsenyksen yleensä hyvin, vaikka he eivät välttämättä tunnista osioiden sisällä olevaa tiedon esittämisjärjestystä. Alan opiskelijoiden voi sen sijaan olla haastavaa kirjoittaa selkeää, koherenttia ja loogisesti etenevää tutkimusartikkelia, koska heille ei ole vielä kertynyt hiljaista tietoa sen jäsentämisestä. (Nwogu 1997.)

Tekstilajin konventioiden opettelussa auttaa selkeä ja konkreettinen tieto siitä, millaista akateeminen kieli on, miten se eroaa muista tekstilajeista ja miten sitä tavallisesti käytetään oman alan akateemisessa viestinnässä (esim. Lin–Evans 2012; Maswana–Kanamaru–Tajino 2015). Etenkin pohdintaluvun kirjoittaminen voi olla haastavaa, sillä siinä vaaditaan oman tutkimuksen tulosten peilaamista tutkimuksen teoreettiseen taustaan ja aiempien tutkimusten tuloksiin. Pohdintaluku kirjoitetaan tavallisesti opinnäytetyöprosessin loppuvaiheessa, jolloin

kirjoittajan into saattaa olla lopahtamassa ja aikataulu tiukka. (Dudley-Evans 1994, 220; Basturkmen 2009.)

2.4 Pohdintaluku opinnäytetyössä ja tutkimusartikkelissa

Akateemisen artikkelin päättää yleensä pohdintaluku, jonka tulisi auttaa lukijaa jäsentämään ja arvioimaan koko artikkelin sisältöä ja tuloksia. Hyvä lopetus on siten sellainen, jossa tiivistetään tulokset, vastataan artikkelin alussa esitettyihin kysymyksiin, arvioidaan tulosten kattavuutta ja rajoituksia sekä tehdään omia päätelmiä ja suhteutetaan niitä muuhun aiheesta käytyyn keskusteluun. (Kinnunen 2002, 143; Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 256–266.) Tieteellisellä artikkelilla osallistutaan tiedeyhteisön vuoropuheluun, ja hyvä pohdintaluku tukee kirjoittajan tavoitetta päästä osaksi tätä vuoropuhelua. (Kinnunen 2002, 143; Kanoksilapatham 2005).

Osa suomenkielisistä akateemisen kirjoittamisen oppaista esittelee tarkemmin tutkimusentekoa ja tutkimusraportin rakennetta (esim. Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007; Kniivilä–Lindblom–Yläne–Mäntynen 2017), mutta kaikissa niistä ei kuitenkaan kuvata kovin selkeästi esimerkiksi vakuuttavien ja uskottavien argumenttien muotoilua, lähteiden kanssa käydyin vuoropuhelun näkyväksi tekemistä tai kritiikin osoittamisen keinoja. Oppaista voikin olla eniten käytännön apua muotoseikkojen, kuten viittaustekniikan, tarkistamiseen. (Luukka 2002, 14–15.) Koska etenkin opinnäytetöitä kirjoittavat opiskelijat kuitenkin tukeutuvat yleensä kirjoitusoppaisiin, voi oppaiden käsitys pohdintaluvusta ja sen rakentumisesta vaikuttaa siihen, millaisia valintoja kirjoittajat tekevät. Luon seuraavaksi lyhyen katsauksen muutamiin akateemisen kirjoittamisen oppaisiin pohdintaluvun näkökulmasta.

Pohdinta muistuttaa tyyliltään johdantoa, sillä molemmissa luvuissa tarkastellaan tutkimusaihetta yleisemmällä tasolla kuin muissa tutkimusraportin luvuissa (Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 263, 265; Hakala 2017, 210–211). Pohdintaa on pidetty myös johdannon peilikuvana esiintyvänä parina (Peacock 2002; Swales 2004, 234; Kniivilä–Lindblom–Yläne–Mäntynen 2017, 96–97). Pohdintaa pidetään tärkeimpänä tutkimusraportin lukuna, sillä siinä tehdään johtopäätökset tutkimuksen tuloksista (Mäkinen 2005, 109), se sisältää raportin tärkeimmät asiat ja on sijaintinsa vuoksi kirjoittajan viimeinen mahdollisuus vaikuttaa lukijaan (Kniivilä–Lindblom–Yläne–Mäntynen 2017, 94). Akateemisessa artikkelissa pohdintaluvun merkitys korostuu, sillä sen taso voi ratkaista, otetaanko artikkeli julkaistavaksi tieteellisessä lehdessä (Mäkinen 2005, 123). Tutkimusraportin tai -artikkelin

pohdinta on oppaiden perusteella se paikka, jossa kirjoittaja osoittaa osaamisensa ja ajattelunsa tason.

Pohdintaluvussa tulkitaan tehdyn analyysin tuloksia ja tehdään niiden pohjalta johtopäätöksiä (Hirsjärvi ym. 1992, 66; Mäkinen 2005, 109–10; Mäntylä–Toomar–Reukauf 2013, 46).

Pohdinnan tarkoituksena on osoittaa, että tutkija hallitsee aiheensa ja pystyy edistämään alansa tutkimusta (Tirronen–Rautanen–Ukskoski 1998, 35), ja se osoitetaan suhteuttamalla saadut tulokset aiempaan tutkimus- ja teorian tietoon (Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 263–264; Viskari 2009, 38; Kananen 2015, 33; Kniivilä–Lindblom–Yläne–Mäntynen 2017, 94–95). Tärkeä osa pohdintalukua on tutkimusprosessin ja tulosten sekä niiden merkitysten kriittinen tarkastelu kuten myös tutkimuksen ja tutkimusmenetelmien luotettavuuden arvioiminen (esim. Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 263–264; Kananen 2016, 107–108; Kniivilä–Lindblom–Yläne–Mäntynen 2017, 94–95). Pohdinnan lopuksi on tapana esittää jatkotutkimusehdotuksia (esim. Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 263–264; Hakala 2017, 211; Kniivilä–Lindblom–Yläne–Mäntynen 2017, 94–95).

Kirjoitusoppaat pitävät pohdintalukua siis akateemisen, tutkimusta raportoivan tekstin tärkeimpänä lukuna, eräänlaisena näyteikkunana, jonka kautta kirjoittaja esittelee tuloksiaan ja niiden pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä. Pohdintaluvun tason kautta voi myös määräytyä koko artikkelin tai opinnäytetyön tieteellinen arvo, ja sen kautta arvioidaan kirjoittajan osaamista ja pätevyyttä. Vaikka kirjoitusoppaissa kerrotaan pohdintaluvun tavoitteista ja tehtävistä, niissä ei kuitenkaan opasteta kovin käytännöllisesti siihen, miten pohdintaluvun viestinnälliset tavoitteet voidaan täyttää. Pohdintalukujen jäsentymisen tarkasteleminen siirtoanalyysin kautta voikin antaa aiheesta tarkempaa tietoa.

3 Tekstin retorisen rakenteen tutkiminen siirtoanalyysin avulla

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni teoreettisen viitekehyksen, John Swalesin (1990) tekstilajiteoriaan pohjautuvan siirtoanalyysin. Aluksi tarkastelen siirtoanalyysin viestinnällisen tavoitteen toteuttavaa yksikköä, siirtoa. Tämän jälkeen esittelen siirtoanalyysin toteuttamista käytännössä ja pohdin siirtojen tunnistamiseen liittyviä haasteita. Lopuksi esittelen joitakin tutkimuksia, joissa on käytetty siirtoanalyysia akateemisten tekstien pohdintalukujen analysoimiseen.

3.1 Siirto ja askel

Siirto on funktionaalinen yksikkö, jota käytetään siirtoanalyysin työkaluna ja jolla ei ole sen ulkopuolella omaa merkitystä (Vuorijärvi 2013, 12). Siirroilla on tietyt lingvistiset rajat, joita voidaan analysoida objektiivisesti (Nwogu 1997; Biber–Connor–Upton 2007, 25), ja nämä lingvistiset piirteet voivat olla kieliopillisia tai leksikaalisia. Siirron tunnistamisen apuna voidaan käyttää myös tekstiosuuden sijaintia ja kontekstia. (Swales 2004, 228–229.) On kuitenkin huomioitava, että siirtoanalyysin tarkoituksena on löytää tekstistä viestinnällisiä tavoitteita ja niiden toteuttamistapoja, ja siksi analyysin tekeminen tiukasti tiettyjen lingvististen piirteiden mukaan ei välttämättä ole aina mahdollista tai tarkoituksenmukaista (Vuorijärvi 2013, 100–101).

Siirtoihin voi sisältyä useita elementtejä, jotka yhdessä tai jonkinlaisena yhdistelmänä toteuttavat siirron. Näitä elementtejä kutsutaan usein askeleiksi (engl. step). (esim. Swales 1990.) Askel on hierarkkisesti siirtoa alemmalla tasolla, ja se auttaa kuvaamaan tarkemmin niitä retorisia keinoja, joilla siirron viestinnällinen tavoite voidaan toteuttaa. Tiettyyn siirtoon sisältyvät askelet voidaankin nähdä valikoimana erilaisia retorisia valintoja, joiden avulla kirjoittajat voivat toteuttaa tietyn viestinnällisen tavoitteen. (Yang–Allison 2003.)

Siirtoanalyysia soveltaneissa tutkimuksissa on käytetty erilaisia analyysimalleja: joissakin analyysi on toteutettu yksitasoisesti tunnistamalla vain siirtoja (esim. Dudley-Evans 1986; 1994; Vuorijärvi 2013), joissakin kaksi- tai jopa kolmitasoisesti tunnistamalla siirtojen lisäksi askeleita ja ala-askeleita (engl. sub-step) (esim. Yang–Allison 2003; Basturkmen 2009). Erilaisten mallien käyttö on saattanut johtaa siihen, että eri tutkimuksissa on todettu eri siirtoja pakollisiksi. Kaksitasoisissa malleissa siirto voi toteutua eri askeleiden kautta, ja siten siirron toteutuminen voi olla todennäköisempää kuin yksitasoisessa analyysimallissa. Sen

sijaan yksitasoisessa mallissa siirto jää toteutumatta, jos tekstissä ei ole siihen sopivaa tekstinosaa.

Siirtoanalyysia on kritisoitu siitä, ettei ole olemassa yhteisiä siirtojen määritelmiä ja analyysiyksiköitä, jolloin eri tutkimusten tulosten vertailu on vaikeaa tai mahdotonta. Siten on mahdollista, että yksitasoiset mallit eivät ole tavoittaneet tiettyjen viestinnällisten tavoitteiden sisäisiä vuorovaikutussuhteita, ja yksi- ja kaksitasoisen mallin vertaaminen onkin antanut viitteitä tästä. On kuitenkin myös mahdollista, että vaihtelu johtuu tieteenalojen erilaisista kirjoituskäytännöistä. (Lewin–Young–Fine 2001, 18–19, 62; Yang–Allison 2003.) Tässä tutkimuksessa olen käyttänyt kaksitasoista siirroista ja askeleista koostuvaa siirtoanalyysimallia, sillä aineistossani on kahden eri tieteenalan tekstejä ja siirrot voivat erilaisista kirjoituskonventioista johtuen toteutua hieman eri tavoin.

3.2 Siirtoanalyysi käytännössä

Korpuslähtöistä diskurssirakenteen tutkimusta voidaan tehdä kahdesta lähtökohdasta. Top-down-lähestymistavassa muodostetaan ensin malli, jonka mukaan aineiston tekstit luokitellaan. Bottom-up-lähestymistavassa edetään päinvastoin, ja siinä malli muodostetaan sen perusteella, mitä teemoja aineistosta nousee. Siirtoanalyysi edustaa top-down-lähestymistapaa. (Biber–Connor–Upton 2007, 12–14; ks. myös Virtanen–Hiidenmaa 2020, 844.) Taulukossa 1 on kuvattu top-down-lähestymistapaa soveltavan tekstilajianalyysin vaiheet yleisellä tasolla (mukaillen Biber–Connor–Upton 2007, 13). Taulukossa puhutaan diskurssiyksiköistä samassa merkityksessä kuin siirroista tässä tutkimuksessa.

Taulukko 1. Top-down-tekstilajianalyysin vaiheet (mukaillen Biber–Connor–Upton 2007, 13).

Vaihe	Toimenpiteet
1 Viestinnällisten tai funktionaalisten kategorioiden muodostaminen	Kehitetään analyyttinen viitekehys. Päätetään ne viestinnälliset tavoitteet, joita diskurssiyksiköillä pyritään saavuttamaan.
2 Segmentointi	Segmentoidaan aineiston tekstit diskurssiyksiköiksi edellisessä vaiheessa muodostetun analyyttisen viitekehysten mukaan. Tunnistetaan diskurssiyksiköt niiden viestinnällisten tavoitteiden perusteella.
3 Luokittelu	Nimetään jokaisen diskurssiyksikön viestinnällinen tavoite analyyttisen viitekehysten mukaan korpuksen jokaisessa tekstissä.
4 Diskurssiyksiköiden lingvistinen analyysi	Analysoidaan jokaisen diskurssiyksikön leksikaaliset tai kieliopilliset piirteet korpuksen jokaisesta tekstistä.
5 Diskurssiyksiköiden lingvistinen kuvailu	Kuvaillaan jokaisen diskurssiyksikön tyypilliset lingvistiset piirteet analyysin avulla.
6 Tekstien rakenteen analysointi	Analysoidaan kokonaisten tekstien rakenteet. Tarkastellaan sitä, miten diskurssiyksiköt ketjuuntuvat tietyn viestinnällisen tavoitteen mukaan.
7 Tekstilajin tyypillisten rakenteiden kuvailu	Kuvaillaan korpuksen kaikkien tekstien perusteella tekstilajin tyypilliset rakenteet.

Edellä kuvatussa tekstilajianalyysin toteutuksessa (taulukko 1) edetään yleisestä kohti yksityiskohtaisempaa analyysia. Aineistoa käydään läpi useaan kertaan etenkin segmentointi- ja luokitteluvaiheissa, ennen kuin kaikki tekstinosat voidaan sijoittaa selkeisiin luokkiin. Luokiteltujen tekstinosien tarkastelussa etsitään yhteisiä funktionaalisia tai semanttisia teemoja ja nimetään ne askeleiksi. Tietyn siirron toteuttavien askeleiden viestinnällinen tavoite on siis sama, mutta käytännön toteutus voi vaihdella, ja eri tavat toteuttaa tietty viestinnällinen tarkoitus koodataan eri askeleiksi. (Biber–Connor–Upton 2007, 33–34.)

Alustavan luokittelun aikana käytettyä analyysiviitekehystä hiotaan ja siirtojen ja askeleiden määrittelyjä tarkennetaan varsinaista analyysia varten. Analyysiviitekehysten huolellisesta valmistelusta huolimatta siirtojen tunnistaminen on aina jossain määrin haastavaa (ks. kokoavasti Vuorijärvi 2013, 113–116). Varsinaisessa analyysissa voi tulla tarve uusille siirroille tai askeleille, ja niitä voidaan tarvittaessa lisätä analyysiviitekehykseen. Tämän jälkeen tehdään lingvistinen analyysi siirtojen ja askeleiden piirteistä ja lopuksi esitetään

korpuksen tekstien tyypilliset ja vapaaehtoiset siirtorakenteet ja lingvistiset piirteet. (Biber–Connor–Upton 2007, 33–34.)

Edellä esitelty Biberin, Connorin ja Uptonin (2007) tekstilajianalyysin toteuttamisen malli kuvaa siirtoanalyysin suorittamisen yleisellä tasolla. Käytännössä siirtoanalyysin prosessi vaihtelee käytetyn aineiston, valitun tutkimuskysymyksen ja tekstilajin mukaan. Esimerkiksi Nwogu (1997) esittää siirtojen tunnistusprosessin etenevän hieman eri tavoin: Ensin keskitytään tekstistä löytyviin väitteisiin ja pyritään tunnistamaan kaikkein olennaisin tieto. Seuraavaksi perehdytään lingvistisiin vihjeisiin, joita voivat olla esimerkiksi tietyt sanat ja ilmaukset, verbimuodot, konjunktiot ja tekstin muotoon liittyvät seikat kuten otsikoinnit ja tekstinosan sijainti. Tämän jälkeen tekstinosat luokitellaan siirroiksi ja siirrot nimetään. Lopuksi varmistetaan, että löydetty viestinnällinen tavoite on tekstilajille tyypillinen vertaamalla sitä muihin korpuksen teksteihin. (Nwogu 1997.) Vaikka analyysiprosessi voi vaihdella, olennaista on kuitenkin se, että tutkija perehtyy aineistoonsa riittävän huolellisesti ja käy sen läpi riittävän monta kertaa, jotta hänelle muodostuu hyvä kokonaiskäsitys aineiston teksteistä ja tekstilajista.

3.3 Siirtojen ja askelten tunnistaminen

Siirrot voivat olla eri pituisia, mutta yleensä ne sisältävät vähintään yhden väitteen (Connor–Mauranen 1999). Siirto voikin toteutua sekä yksittäisenä lauseena että virkkeiden kokonaisuutena, ja se on luonteeltaan ensisijaisesti funktionaalinen, ei rakenteellinen. Tunnistamisen apuna voidaan kuitenkin käyttää esimerkiksi tekstikontekstia sekä kieliopillisia ja leksikaalisia piirteitä (Nwogu 1997), sillä ne voivat joskus indikoida tietyn siirron tyyppiä tai luonnetta. Myös tekstiosuuden sijainti voi auttaa tunnistamaan siirron. (Swales 2004, 228–229.) Analyysissa auttaa, jos analyysin tekijällä on jonkinlainen ymmärrys analysoitavan tekstilajin yleisistä ilmaisutavoista ja konventioista. Tämä tieto auttaa analysoijaa ymmärtämään kirjoittajan tarkoituksia myös ilman selkeitä leksikaalisia tai muita kielenaineisiin liittyviä vihjeitä. (Dudley-Evans 1994, 227.)

Pohdintajaksot ovat kompleksisia tekstejä, joten siirtojen ja askeleiden tunnistaminen ei aina ole helppoa eikä yksiselitteistä. Luokittelun tekeminen saattaa edellyttää sitä, että tekstiä käydään läpi monta kertaa luokitteluja tarkentaen ja korjaten. Helpoimpia tunnistettavia ja luokiteltavia ovat jakson alku- ja loppusiirrot, sillä niitä merkitsevät sisällöllisten asioiden lisäksi myös tekstin ulkoasuun liittyvät asiat, kuten kappaleenvaihdot. Leipätekstin luokittelu

on sen sijaan haastavampaa, sillä yksi siirto voi olla sisällytettyinä toiseen siirtoon tai vastaavasti yhdessä lauseessa tai virkkeessä voi olla useampia siirtoja. (Esim. Holmes 1997.)

Tekstinosilla voi myös olla useampi kuin yksi funktio, jolloin analyysivaiheessa on määriteltävä tekstinosalle tärkein funktio, jonka perusteella se luokitellaan (Yang–Allison 2003). Virke voi esimerkiksi samanaikaisesti sekä raportoida tutkimustulosta että arvioida sitä. Luokittelua tehtäessä käytetään apuna ympäröivää tekstiä ja sen kielenaineksia, jotta lauseen funktio voidaan luokitella. Toisaalta samaa sisältöä, esimerkiksi viittausta aiempaan tutkimukseen, voidaan käyttää useammassa kuin yhdessä tarkoituksessa. Näin on esimerkiksi silloin, kun aiempaa tutkimusta käytetään tekstissä sekä vertailukohtana että selittävänä tekijänä. (Basturkmen 2012; ks. myös Vuorijärvi 2013, 113–116.) Usein siirtojen ja askeleiden tunnistaminen vaatii viittauksen laajempaan tekstikontekstiin, jotta niiden väliset erot tulevat selkeästi esiin. Koska siirrot ja askelet voivat olla hyvinkin eripituisia, on frekvenssien vertaamisessa oltava varovainen. (Yang–Allison 2003.)

Aineiston luokittelu on haastavaa myös siksi, ettei aina ole välttämättä täysin selvää, mitä kirjoittaja tietyllä tekstikohdalla tavoittelee. Siten myös virhearvioiden tekeminen on mahdollista. Siirtojen tunnistamisen luotettavuutta voi lisätä siten, että analyysin tarkistaa diskurssiyhteisöön kuuluva jäsen. (Ks. esim. Dudley-Evans 1994, 226–228.) Oman tutkimukseni kohdalla diskurssiyhteisön vieraus ei ole haasteena, sillä koen lukeutuvani sekä kielitieteen että kasvatustieteen diskurssiyhteisöihin. Siirtojen ja askeleiden analysointi on kuitenkin aina jossain määrin tulkinnanvaraista, ja toinen henkilö voisi tulkita tekemäni ratkaisut eri tavoin.

3.4 Siirtoanalyysin sovelluksia pohdintaluvun tekstilajitutkimuksessa

Dudley-Evans (1986; 1994) on havainnut, että pohdintaluvun siirroista muodostuu luvun kolmiosainen rakenne: johdanto, arviointi ja johtopäätökset. Pohdintaluku alkaa johdannolla, jossa muistutetaan lukijaa tutkimuksen tarkoituksesta ja kulusta, ja osiossa voidaan myös tiivistää käytetyt tutkimusmenetelmät, aiemmat tutkimustulokset tai oman tutkimuksen päätulokset. Arviointiosiossa kommentoidaan tutkimuksen päätuloksia ja niiden pohjalta esitettyjä väitteitä, ja tätä osaa voidaan pitää myös pohdinnan tärkeimpänä tehtävänä. Pohdintaluku päättyy johtopäätöksiin, joissa kootaan päätulokset ja esitetyt väitteet yhteen ja annetaan mahdollisesti jatkotutkimusehdotuksia. (Dudley-Evans 1994, 224–225.)

Vuorijärvi (2013) on soveltanut Dudley-Evansin (1986; 1994) siirtoanalyysimallia ammattikorkeakoulun opinnäytetöiden pohdintalukuja tarkastelevassa väitöskirjassaan. Analyysin tuloksena hän esittää pohdintaluvun kolmiosaisen siirtorakenteen, joka noudattaa johdanto–arviointi–johtopäätökset-jäsennystä. Tutkimuksen taustalla on myös pedagoginen ajatus siitä, että opinnäytetöiden kirjoittamista on helpompi opettaa, kun etenkin pohdintaluvun rakenne on siirtoanalyysin avulla kuvattu. Vuorijärven tutkimus keskittyi terveydenhuoltoalan opinnäytetöihin, mutta siinä kuvataan siirtoanalyysin taustoja ja kehitystä varsin perusteellisesti.

Noviisi- ja eksperttikirjoittajien tekstien eroja on tutkittu esimerkiksi opinnäytetöitä ja julkaistuja artikkeleja vertaamalla (esim. Hopkins–Dudley-Evans 1988; Basturkmen 2009). Molempien kirjoittajaryhmien on havaittu tunnistavan pohdintalukujen jäsenyyksen ja viestinnällisen tarkoituksen, sillä pohdinnan siirtoja käytettiin laajasti molemmissa kirjoittajaryhmissä. Sen sijaan tulosten tarkastelun tarkkuus vaihteli: opinnäytetöissä tuloksia selitettiin laajasti yleistysten tekemisen sijaan. Opinnäytetöissä myös raportoitiin useampia tuloksia kuin artikkeleissa, mikä saattaa johtua tekstien pituuseroista. (Basturkmen 2009.) Opiskelijoiden on myös havaittu kirjoittavan eri tavalla niistä tuloksista, joihin he eivät ole tyytyväisiä. Näitä tuloksia yritetään selittää enemmän kuin muita tuloksia, joiden esittämisen jälkeen tehdään tyypillisemmin yleistyksiä tai vahvistuksia. (Hopkins–Dudley-Evans 1988.)

Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös vaikuttavuuskertoimeltaan erilaisissa lehdissä julkaistuista artikkeleista. Matalamman vaikuttavuuskertoimen artikkeleissa kirjoittajat käyttävät useammin tulosten selitys tai tulkinta -askelta verrattuna korkeamman vaikuttavuuskertoimen artikkelien kirjoittajiin, jotka käyttävät enemmän tulosten vertaaminen aiempiin tutkimuksiin -askelta. Eroa selitetään sillä, että korkeamman vaikuttavuuskertoimen artikkelien kirjoittajat ovat kokeneempia (diskurssiyhteisönsä eksperttijäseniä), mikä mahdollistaa tulosten vertailun, mutta antaa mahdollisuuden myös suhtautua kriittisemmin omiin tutkimustuloksiin. Matalamman vaikuttavuuskertoimen artikkelien kirjoittajat sen sijaan käsittelevät useampia tuloksia artikkeleissaan, ja niiden selittäminen vie tilaa aiempiin tutkimuksiin vertaamiselta. Toisaalta nämä kirjoittajat eivät suhtaudu tutkimustuloksiinsa myöskään yhtä kriittisesti kuin oletettavasti kokeneemmat kirjoittajat. (Jin 2018.)

Siirtoanalyysia on käytetty myös pohdintaluvun siirtojen pakollisuuden arviointiin, ja pakollisia siirtoja on löytynyt vaihtelevasti. Esimerkiksi Peacockin (2002) laajassa 252 artikkelia käsittävässä analyysissä ei löytynyt lainkaan pakollisia siirtoja, mutta osin

pakollisia eli suurimmasta osasta pohdintaluvuista löytyneitä siirtoja olivat väite, löydös ja viittaus aiempaan tutkimukseen. Analyysissa sovellettiin Dudley-Evansin (1994) siirtoanalyysimallia. Sen sijaan Yangin ja Allisonin (2003) tutkimuksessa pohdintaluvun pakolliseksi siirroksi todettiin tulosten kommentointi. Peacockin tavoin tulosten raportointi tulkittiin puolipakolliseksi siirroksi. Tulosten esittämisen ja niiden kommentoinnin syklisyys on pohdintaluvussa hyvin yleistä tieteenalasta riippumatta (Dudley-Evans 1986, 144; Hopkins–Dudley-Evans 1988; Yang–Allison 2003; Swales–Feak 2004, 277).

Siirtoanalyysin avulla voidaan siis tarkastella pohdintalukua monesta eri näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa muokkaan aiemmista siirtoanalyysimalleista sopivan mallin sekä akateemisten artikkelien että opinnäytetöiden pohdintalukujen analysoimiseen. Tarkoitukseni ei ole tehdä tyhjentävää tulkintaa aiheesta vaan löytää malli, joka mahdollistaa eri tieteenalojen akateemisten, tutkimusta raportoivien tekstien vertaamisen riittävällä tarkkuudella.

4 Tutkimusaineisto ja menetelmät

Tässä luvussa kuvaan tutkimusaineistoni ja sen analysointiin käyttämäni menetelmät. Aluksi esittelen tutkimusaineistoa ja sen käsittelemistä. Toisessa alaluvussa esittelen analyysissä käytetyt siirrot ja askelet ja kolmannessa alaluvussa tarkastelen analyysin aikana kohtaamiani haasteita.

4.1 Aineiston käsittely ja analyysi

Tutkimukseni on teorialähtöinen ja aineistopohjainen. Lähtökohtana on tekstilajitutkimukseen perustuva siirtoanalyysi ja sitä koskevat aiemmat tutkimukset, mutta olen tarkentanut ja kehittänyt siirtoanalyysimallia analyysin aikana vastaamaan paremmin aineistoani. (Ks. Luodonpää-Manni–Ojutkangas 2020, 434–444; Vilka 2021, 44–46.) Tutkimukseni yhdistelee laadullisia ja määrällisiä tutkimusmenetelmiä. Olen luokitellut ja analysoinut aineiston käsityönä, mutta olen hyödyntänyt myös esimerkiksi siirtojen lukumääriä ja prosenttiosuuksia laadullisen analyysin rinnalla. Laadullinen aineistopohjainen kielentutkimus on keskeinen tekstintutkimuksen menetelmä (Virtanen–Hiidenmaa 2020, 834, 839–840), ja tässä tutkimuksessa olen täydentänyt sitä määrällisellä tarkastelulla esimerkiksi eri siirtojen yleisyyden hahmottamiseksi. (Ks. Luodonpää-Manni–Ojutkangas 2020.)

Tutkimusaineistoni on osa Akateemisen suomen korpusta. Korpus sisältää suomea äidinkielenään puhuvien opiskelijoiden pro gradu -tutkielmia sekä suomenkielisten tutkijoiden kirjoittamia akateemisia artikkeleita eri tieteenaloilta, ja aineisto on morfologisesti ja syntaktisesti koodattua. Akateemisen suomen korpus kuuluu Lauseopin arkiston korpuksiin. (Lauseopin arkisto 2023.) Aineistoni sisältää yhteensä kaksikymmentä akateemisen tekstin pohdintalukua: viisi kasvatustieteen pro graduista, viisi kasvatustieteen artikkeleista, viisi kielitieteen pro graduista ja viisi kielitieteen artikkeleista. Akateemiset artikkelit edustavat aineistossa diskurssiyhteisön eksperttijäsenten tekstejä ja pro gradut noviisijäsenten tekstejä.

Aineisto oli konvertoitu syntaktisesti ja morfologisesti koodatusta muodosta tekstimuotoon, josta siirsin sen Microsoft Excel -taulukkolaskentaohjelmaan siten, että yksi virke oli yhdessä solussa, jokainen virke omalla rivillään allekkain. Lopuksi tarkistin aineiston, eli vertasin taulukkolaskentaohjelmaan vietyjä virkkeitä alkuperäisen syntaktisesti ja morfologisesti koodatun tiedoston tietojen kanssa. Konvertoinnissa ja taulukkolaskentaohjelmaan viennissä oli sattunut joitakin virheitä, esimerkiksi joitakin sivulauseiden paikkojen vaihtumisia, jotka

korjasin vastaamaan alkuperäistä koodattua aineistoa. Poistin myös ylimääräisiä välilyöntejä, lisäsin puuttuvia välimerkkejä ja lisäsin alkuperäisessä aineistossa olleet viittaustiedot. Katsoin viittausten olevan olennaista tietoa virkkeiden viestinnällisten tavoitteiden selvittämisen kannalta, sillä virke, jossa todellisuudessa viitattiin aiempaan tutkimukseen, olisi muuten saattanut tulla virheellisesti tulkituksi kirjoittajan omana mielipiteenä. Tarkistin ja lisäsin myös konvertoinnissa pois jääneet kappaleenvaihdot sekä pää- ja väliotsikot. Joitakin virkkeitä jouduin tarkistamaan alkuperäisistä artikkeleista, sillä aineistoon oli tullut mukaan myös muutamia kuvatekstejä, sivun keskellä sijainneita sitaatteja sekä alaviitteitä. Nämä ylimääräiset, leipätekstiin kuulumattomat virkkeet poistin tutkimusaineistosta.

Aineiston siirron ja tarkistamisen jälkeen laskin jokaisen artikkelin ja gradun pohdintaluvun sisältämät saneet, virkkeet ja kappaleet. Taulukossa 2 on yhteenveto teksteistä, niiden kappaleiden, virkkeiden, saneiden ja siirtojen lukumäärien keskiarvoista sekä tekstien sisältämien siirtojen määrät suhteutettuna sataan saneeseen.

Taulukko 2. Aineiston yhteenveto. Lukumäärät ovat keskiarvoja kunkin tekstiryhmän lukumääristä.

	Kappaleet	Virkkeet	Saneet	Siirrot	Siirrot /100 sanetta
Kasvatustiede artikkelit (n = 5)	39	174	2 746	121	4,41
Kasvatustiede gradut (n = 5)	116	696	11 532	359	3,11
Kielitiede artikkelit (n = 5)	21	123	2 578	82	3,18
Kielitiede gradut (n = 5)	102	460	7 439	241	3,243
Koko aineisto (N = 20)	278	1453	24 295	775	3,19

Artikkelien pohdintaluvut ovat sekä kasvatustieteessä että kielitieteessä lyhyempiä kuin gradujen pohdintaluvut, mikä selittyy tekstien kokonaispituuksien eroilla: gradut ovat artikkeleja laajempia kokonaisuuksia ja sisältävät yleensä useita kymmeniä sivuja. Lisäksi kasvatustieteen tekstit ovat aineiston perusteella hieman kielitieteen tekstejä pidempiä sekä artikkeleissa että graduissa. Siirtojen määrät sataan saneeseen suhteutettuina ovat kuitenkin lähellä toisiaan kaikissa teksteissä, mistä voi päätellä että siirtojen pituudet vaihtelevat.

Aineiston kuvailun jälkeen luokittelin virkkeet siirtoanalyysin mukaisesti siten, että merkitsin jokaisen virkkeen vähintään yhdeksi siirroksi tai askeleksi. Yksi virke voi sisältää useampia siirtoja tai askeleita, ja alustavassa luokittelussa yksi virke saattoi saada useampia luokituksia. Siirtoanalyysin tekeminen vaatii luokittelujärjestelmän soveltamista ja virkkeiden tulkintaa, koska kirjoittajan tarkoitus ei aina ole yksiselitteinen ja täysin selvä. Siirto voi periaatteessa

jatkua myös kappaleesta toiseen, mutta olen erottanut kappaleenvaihdon eri puolilla olevat samaksi siirroksi luokitellut tekstinosat toisistaan. Kappaleenvaihto merkitsee yleensä asiasta toiseen siirtymistä, ja siksi koin luontevaksi tehdä silloin eron myös siirtojen välillä. Koko aineiston luokittelu vaati useita lukukertoja, joista ensimmäisellä luokittelin ilmeisimmät ja yksiselitteisimmät virkkeet ja muille lukukerroille jätin monitulkintaisemmat virkkeet.

4.2 Analyysissa käytetyt siirrot ja askelet

Käyttämässäni analyysimallissa osa siirroista jakautuu askeliin. Kaksitasoinen siirtoihin ja askeliin jakautuva malli tuo yksitasoista mallia paremmin esille retorisia keinoja, joiden avulla viestinnällisiä tavoitteita toteutetaan. Tämä mahdollistaa pohdintalukujen yksityiskohtaisemman tarkastelun ja voi olla tieteellisen kirjoittamisen opettamisen kannalta käytännöllisempää. (Yang–Allison 2003.) Pidän hierarkkista mallia selkeämpänä ja käytännöllisempänä, ja oman aineistoni pohjalta tulkiten, että tietty kommunikatiivinen tavoite voi toteutua eri tavoin. Esimerkiksi tulosten kommentointi voi toteutua joko tuloksen selittämisenä, sen vertaamisena aiempaan tutkimukseen tai sen tulkitsemisenä.

Käytän aineiston analyysissa siirtoanalyysimallia, jonka olen soveltanut Dudley-Evansin (1994), Yangin ja Allisonin (2003) sekä Vuorijärven (2013) malleista omaan aineistooni sopivaksi. Dudley-Evansin (1994) artikkelissa ja Vuorijärven (2013) väitöskirjassa tarkastellaan pelkästään pohdintalukua, Yangin ja Allisonin (2003) artikkelissa tarkastellaan erikseen ja erilaisilla siirtomalleilla tuloslukua, pohdintalukua sekä päätöslukua (Conclusions / Pedagogic implications). Yangin ja Allisonin malli on hierarkkinen siirtoihin ja askeliin jakautuva malli, Vuorijärven malli sen sijaan on yksitasoinen, pelkkiä siirtoja sisältävä malli. Vuorijärven malli sisältää kuitenkin sellaisia siirtoja, joita ei Yangin ja Allisonin mallissa ole, ja toisaalta Vuorijärven malli on kehitetty suomalaisten opinnäytteiden analyysia varten. Sen vuoksi olen täydentänyt Yangin ja Allisonin mallia tietyillä, oman aineistoni kannalta relevanteilla siirroilla Vuorijärven mallista. Sekä Yangin ja Allisonin että Vuorijärven malli perustuu Dudley-Evansin siirtoanalyysimalliin, minkä vuoksi se on ollut kehittämissä mukana.

Taulukossa 3 on esitelty tässä tutkimuksessa käytetyt siirrot ja askelet, ja liitteessä 1 on esitetty rinnakkain käyttämäni malli sekä sen kehittämissä käytetyt mallit. Tekstissä esiintyvät siirtojen ja askeleiden nimet on kirjoitettu KAPITEELEILLA, jotta ne erottuisivat paremmin. Tarpeen mukaan olen käyttänyt myös etenkin askeleiden kohdalla numero- ja kirjainkoodausta, esim. askel 2A TUTKIMUKSEN TARKOITUS, jossa numero kuvaa siirtoa ja kirjain yhtä tämän tietyn siirron askeleista.

Taulukko 3. Tutkimuksessa käytetyt siirrot ja askelet.

Siirrot	Askelet
1 Metateksti	
2 Taustatieto	2A Tutkimuksen tarkoitus 2B Teoriatieto tai yleinen tieto 2C Menetelmät tai aineisto
3 Tulosten yhteenveto	
4 Tuloksen raportointi	
5 Tuloksen kommentointi	5A Tulkinta tai päätelmä 5B Viittaus aiempaan tietoon 5C Selitys 5D Arviointi
6 Tutkimuksen arviointi	6A Rajoitus 6B Merkitys tai hyöty 6C Menetelmien luotettavuus
7 Johtopäätös	7A Suositus tai ehdotus 7B Jatkotutkimusehdotus 7C Yleistys

METATEKSTILLÄ (siirto 1) tarkoitan tekstiosuutta, jolla kuvataan sen suhteutumista muuhun tekstiin. Metatekstin avulla voidaan esimerkiksi kertoa lukijalle, mitä seuraava luku pääpiirteissään sisältää tai mitä edellisessä luvussa on käsitelty. (Vuorijärvi 2013, 106.)
Pohdintaluvun alkuun sijoittuvassa esimerkissä 1 kerrotaan selkeästi, mitä alkava luku tulee sisältämään:

- (1) Tässä luvussa pohdin lyhyesti saatujen tulosten sosiokulttuurista merkitystä eli sitä, millaisia sosiaalisia, kulttuurisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä tutkielman tuloksilla on. Tutkielman päätteeksi arvioin aineiston ja tutkimusmenetelmän toimivuutta sekä esitän jatkotutkimusmahdollisuuksia. [1 METATEKSTI] (las1-40049 kielitiede, artikkeli)

Esimerkin kirjoittaja johdattaa lukijan hyvin eksplisiittisesti pohdintaluvun aiheeseen ja kertoo myös, mitä luvun lopussa on odotettavissa. Metatekstillä voidaan siten tehdä näkyväksi myös pohdintaluvun rakentumista.

TAUSTATIETO (siirto 2) jakautuu kolmeen askeleeseen: **TUTKIMUKSEN TARKOITUS** (askel 2A), **TEORIATIETO TAI YLEINEN TIETO** (askel 2B) ja **MENETELMÄT TAI AINEISTO** (askel 2C).

Taustatietosiirron avulla autetaan lukijaa palauttamaan mieleen tutkimuksen tarkoitukseen,

sen teoriataustaan tai aineistoon ja metodologiaan liittyvää tietoa (ks. esim. Basturkmen 2012) ja liitetään pohdintaluku osaksi muuta tekstiä (Yang–Allison 2003). Taustatietosiirto palvelee myös selailevaa lukijaa, joka ei välttämättä lue koko tekstiä alusta loppuun. Esimerkissä 2 tämä näkyy selkeästi, kun kirjoittaja kertoo hyvin lyhyesti sen, mitä on tutkittu:

- (2) Artikkelissa analysoimamme työyhteisö kuvaa tapausesimerkkinä edellä mainittuja subjektivoituneeseen ja affektiiviseen työhön liittyviä jännitteitä. [2A TUTKIMUKSEN TARKOITUS] (las1-00014-7, kasvatustiede, artikkeli)

TAUSTATIETO-siirron yleisyys on vaihdellut aiemmissä tutkimuksissa (esim. Yang–Allison 2003; Jin 2018). Olen jakanut siirron askeleisiin aiemmista tutkimuksista poiketen, sillä aineiston teksteissä on löydettävissä erilaisia tapoja toteuttaa taustatietosiirto.

TULOSTEN YHTEENVETO (siirto 3) kuvaa tutkimuksen kaikkien tulosten tai päätulosten lyhyttä kertaamista. Tulosten yhteenveto on siis eri asia kuin yksittäisen tuloksen esittäminen (siirto 4) (ks. esim. Yang–Allison 2003). Esimerkissä 3 kirjoittaja peilaa tuloksia tutkimusasetelmaan ja samalla tiivistää koko tutkimuksen kannalta olennaisimmat tulokset.

- (3) Vaikka vuoden 2011 vaalit olivat protesti- ja muutosvaalit, muutoshenkisyys ei näkynyt demokratiaan kohdistetuissa toiveissa vuoteen 2007 verrattuna, kuten tutkimusasetelmassa oletettiin. Harva äänestäjäsegmentti kannatti kansanäänestyksien, keskusteleavan demokratian tai asiantuntijavallan lisäämistä enemmän vuonna 2011 kuin vuonna 2007. Äänestäjäkuntaa luonnehti pikemminkin lievästi kasvanut muutosinnottomuus. [3 TULOSTEN YHTEENVETO] (las1-00016-6, kasvatustiede, artikkeli)

TULOSTEN YHTEENVEDON on havaittu olevan pohdintaluvun aloittava siirto muun muassa lääketieteen tutkimusartikkeleissa, jolloin sen tavoitteena on joko vahvistaa tai kumota tutkimuksen tavoitteen saavuttaminen (Nwogu 1997).

TULOKSEN RAPORTOINTIA (siirto 4) käytetään yksittäisen tuloksen esittämisessä. Se on pohdintaluvun yleisimpiä ja keskeisimpiä siirtoja, ja se on todettu pakolliseksi tai puolipakolliseksi pohdinnan siirroksi (Yang–Allison 2003; Jin 2018). TULOKSEN RAPORTOINTI -siirto on suppeampi kuin edellä esitelty TULOSTEN YHTEENVETO, ja se voi vastata esimerkiksi johonkin tutkimuskysymyksistä. Kontekstistaan irrotettuna sen saattaa sekoittaa myös tulosluvun tekstiin, kun esimerkissä 4.

- (4) Vaikka noin puolella 8.-luokkalaisista oppilaista fyysinen toimintakyky oli heidän terveyttään ja hyvinvointiaan ylläpitävällä tasolla, 48 prosentilla oppilaista mittaustulos oli heidän terveyttään ja hyvinvointiaan

mahdollisesti kuluttavalla tasolla. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] (las1-40218 kasvatustiede, gradu)

TULOKSEN RAPORTOINNIN tukena voidaan käyttää myös tilastollisia tietoja tai esimerkkejä (Yang–Allison 2003), ja näin on tehty myös edellä olevassa esimerkissä.

TULOKSEN KOMMENTOINTI (siirto 5) jakautuu neljään askeleeseen: TULKINTA TAI PÄÄTELMÄ (askel 5A), VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON (askel 5B), SELITYS (askel 5C) ja ARVIOINTI (askel 5D). TULOKSEN KOMMENTOINNILLA tarkoitetaan raportoidulle tulokselle annettuja tulkintoja ja selityksiä, sen liittämistä aiempaan tietoon lähdeviitteiden tai eksplisiittisten ilmausten avulla sekä saadun tuloksen ja sen merkityksellisyyden arviointia. SELITYS-askel (5C) muistuttaa läheisesti TULKINTA TAI PÄÄTELMÄ -askelta (5A), ja rajanveto niiden välillä koodauksessa onkin häilyvä. Erotin askelet toisistaan apukysymysten avulla: TULKINTA TAI PÄÄTELMÄ vastaa kysymykseen ”mitä tästä seuraa?” ja SELITYKSEKSI tulkitsin ne tekstinkohdat, jotka vastasivat kysymykseen ”miksi tämä tulos on saatu?” SELITYS-askeleksi on tulkittu myös ne siirrot, joissa on selkeitä esimerkkejä aineistosta.

Yhtenä siirron tarkoituksena tuntuu olevan myös tulosten havainnollistaminen esimerkkien avulla. Esimerkissä 5 kirjoittaja vertaa suomen kieltä englannin ja viron kieliin ja liittää siten tuloksensa laajempaan kielitieteelliseen kontekstiin.

- (5) Tässä suomi eroaa ainakin englannista, jossa dynaamisen ahead-grammin käyttöön riittää pelkän kiintopisteen liike (We approached the village ahead of us), vaikka sitä vastaavan after-grammin käyttö näyttäisi toisaalta edellyttävän molempien osallistujien liikettä. Lähisukukielessämme virossa esiintyvät suomen tapaan muodot ees ja eel, mutta siellä eel on spatiaalisessa systeemissä marginaalinen ja käytössä lähinnä ajan ilmaisemisessa (esim. jõulude eel). [5B VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON] (las1-00001-6 kielitiede, artikkeli)

TULOKSEN KOMMENTOINTI on yleisimpiä pohdintaluvun siirtoja TULOKSEN RAPORTOINNIN ohella, ja sitä on pidetty pohdintaluvulle pakollisena (esim. Yang–Allison 2003; Jin 2018). Lääketieteen artikkeleissa tuloksen selittämisen on havaittu olevan kaikkein yksityiskohtaisin pohdintaluvun siirto, jonka avulla esimerkiksi osoitetaan tulosten tärkeys ja tulkitaan tuloksia. (Nwogu 1997). Siirto esiintyy usein toistuvana syklinä TULOKSEN RAPORTOINNIN kanssa (Dudley-Evans 1986; Yang–Allison 2003).

TUTKIMUKSEN ARVIOINTI (siirto 6) voi toteutua kolmena askelena: osoittamalla RAJOITUS (askel 6A), MERKITYS TAI HYÖTY (askel 6B) tai pohtimalla MENETELMIEN LUOTETTAVUUTTA

(askel 6C). Esimerkissä 6 kirjoittaja tuo tutkimuksensa merkityksen esiin hyvin selkeästi ja perustelee sitä myös lähdekirjallisuudella.

- (6) Erityisen merkityksellisenä voidaan nähdä nimenomaan kouluissa tapahtuva liikuntakasvatus, sillä fyysisesti aktiivinen elämäntapa omaksutaan hyvin usein jo lapsuudessa (Jaakkola, Liukkonen & Sääkslahti 2013, 25). Koulujen liikuntakasvatuksen merkityksellisyyttä korostaa myös se, että koulu kykenee tavoittamaan kaikki ikäluokan lapset ja nuoret. [6B MERKITYS TAI HYÖTY] (las1-40218 kasvatustiede, gradu)

TUTKIMUKSEN ARVIOINTI eroaa TULOKSEN ARVIOINNISTA siten, että tällä siirrolla arvioidaan tutkimusta kokonaisuutena tai muuten laajemmasta näkökulmasta kuin yksittäisen tuloksen tasolla (ks. Yang–Allison 2003). Myös tutkimukseen ja sen kulkuun liittyvät eettiset pohdinnat ja luotettavuuden tarkastelu toteutuvat usein tämän siirron avulla.

JOHTOPÄÄTÖSTEN TEKEMINEN (siirto 7) voi toteutua joko SUOSITUKSENA TAI EHDOTUKSENA (askel 7A), JATKOTUTKIMUSAIHEENA (askel 7B) tai YLEISTYKSENÄ (askel 7C) (ks. esim. Nwogu 1997; Maswana–Kanamaru–Tajino 2015). Tämän siirron tarkoituksena on tehdä yleisiä johtopäätöksiä tutkimustuloksista ja siten ulottaa näkökulma yksittäisiä tuloksia laajemmalle (ks. esim. Yang–Allison 2003). Esimerkissä 7 kirjoittaja esittää suosituksia vallitsevien käytäntöjen muuttamiseksi sekä epäsuorasti kysymysmuodossa että suoremmin toteavalla lauseella.

- (7) Olisiko luokanopettajan koulutukseen mahdollista sisällyttää jonkintasoista ensiaputaitojen opetusta esimerkiksi liikunnan opintojen yhteyteen? Yleisimpien tilanteiden ensiapuohjeet olisi hyvä käydä läpi edes jotenkin, ja luokanopettajan olisi hyvä osata varautua yleisimpiin tapaturmatilanteisiin koulussa. [7A SUOSITUS TAI EHDOTUS] (las1-40226 kasvatustiede, gradu)

Johtopäätösten esittelyllä kirjoittaja osoittaa oman panoksensa alansa tietovarannon lisäämisessä tai muokkaamisessa (Nwogu 1997), ja sen avulla toteutetaan pohdintaluvun yhtä olennaisimmista tarkoituksista, tuoreen tutkimuksen tulosten liittämistä oman alan aiempaan tietoon. Siirron avulla laajennetaan näkökulmaa omasta tutkimuksesta yleisempään keskusteluun, ja pohdintaluku päättyykin usein JOHTOPÄÄTÖS-siirtoon.

4.3 Analysoinnin haasteet

Kohtasin analyysin käytännön toteuttamisessa jonkin verran haasteita. Yksi haasteista liittyi aineiston rajaamiseen: Koska aineistona oli pidemmistä tekstistä irrotettuja pohdintalukuja, olisi kokoteksteihin tutustuminen helpottanut kirjoittajan tarkoituksen tulkittamista. Tämä

osoittautui joissakin teksteissä haasteeksi etenkin siirtojen TULOSEN RAPORTOINTI ja TAUSTATIETO erottamisessa. Siirrot ja askelet tarvitsevatkin usein viittauksen laajempaan tekstiin, jotta niiden väliset erot tulevat tarpeeksi hyvin esiin (esim. Yang–Allison 2003).

Myös analyysin tarkoituksenmukaisen tarkkuuden päättäminen oli etenkin alkuun haastavaa ja täsmentyi analyysin kuluessa. Analyysia aloittaessani olin ajatellut, että siirrot tulevat esiin virketasolla. Hyvin pian kävi kuitenkin ilmi, että askelet vaihtuvat usein lauserajalla, ja siten analyysin tasoksi vakiintui lause. Toisaalta osalla kirjoittajista oli hyvin pitkiäkin siirtoja, jolloin esimerkiksi kokonainen tekstikappale saattoi olla samaa siirtoa tai askelta. Analyysia tehdessä onkin osattava lukea kulloisenkin kirjoittajan tyyliä ja tapaa rakentaa argumentaatiota, eikä siirtoja voi siten luokitella vain tekstijakson pituuden perusteella.

Tyypillisestä siirtojen järjestyksestä poikkeavat ratkaisut vaativat tarkempaa tarkastelua. Esimerkiksi tilanne, jossa kirjoittaja viittaa lähteeseen ennen tuloksen raportointia, saattoi olla hankala tulkita. Ensisilmäyksellä kyseessä voi vaikuttaa olevan taustatieto, mutta viittauksen jälkeen tuleva tuloksen raportointi paljastaa sen olevan tulosten kommentointia. Olen siis tulkinnut, että kirjoittajan tarkoituksena on ollut verrata omia tuloksiaan ja aiemmassa kirjallisuudessa olevaa tietoa keskenään, vaikka siirtojen järjestys onkin epätyypillinen.

Osa kirjoittajista esittää tuloksille kysymyksiä. Kontekstista ja siirron sijainnista riippuen olen luokitellut nämä kysymykset joko METATEKSTIKSI tai TULOSEN ARVIOINNIKSI. Metatekstiksi luokiteltu kysymys sijaitsee lukijaa johdattavana ohjeena esimerkiksi ennen loppupäätelmien tekoa tai siirtymistä seuraavaan asiaan. Tulosten arvionniksi luokiteltu kysymys sen sijaan esiintyy yleensä tiiviisti joko TULOSEN RAPORTOINNIN tai muiden TULOSEN ARVIOINTI -siirron askeleiden yhteydessä, ja sen funktio on selkeämmin tuloksiin liittyvää pohdintaa ja arviointia.

5 Siirtojen määrän ja käytön vaihtelu

Tässä luvussa luon yleiskuvan aineistossa esiintyvistä siirroista ja askeleista pääosin määrälliseen analyysiin perustuen. Ensin esittelen siirtojen lukumääriä ja esiintyvyyttä koko aineiston teksteissä. Toisessa alaluvussa erittelen ja pohdin tarkemmin niitä eroja, joita siirtojen ja askelien käytössä esiintyy kasvatustieteen ja kielitieteen artikkeleissa ja graduissa. Tarkemmat, tekstikohtaiset taulukot siirtojen frekvensseistä ja esiintyvyydestä löytyvät liitteestä 2.

5.1 Siirtojen ja askelten frekvenssit ja esiintyvyys

Löysin aineistosta yhteensä seitsemän erilaista siirtoa, joista neljä (TAUSTATIETO, TULOKSEN KOMMENTOINTI, TUTKIMUKSEN ARVIOINTI ja JOHTOPÄÄTÖS) jakautuvat edelleen kolmesta neljään askeleen. Askeliin jakautuva siirto toteutuu silloin, kun mikä tahansa sen askelista esiintyy tekstissä. Taulukkoon 4 on koottu aineistossa esiintyvät siirrot ja askelet sekä niiden frekvenssit ja osuudet kaikista siirroista sekä siirtojen esiintyvyys teksteissä. Askelten prosenttiosuudet on laskettu kyseisen siirron kokonaisfrekvenssistä. Taulukon tiedot täydentävät toisiaan: pelkän frekvenssin avulla ei voida arvioida siirtojen esiintyvyyttä luotettavasti, koska eri siirtoja käytetään teksteissä eri tavoin. Siirtosyklien käyttö lisää siirtojen frekvenssiä, mutta frekvenssiltään vähäinen siirto voi kuitenkin esiintyä monissa eri teksteissä, ja siksi myös esiintymät ovat olennaisia tietoja.

Taulukko 4. Aineistossa (N = 20) esiintyvien siirtojen ja askelten frekvenssit, osuus kaikista siirroista sekä esiintyvyys.

Siirto	Frekvenssi	Osuus kaikista siirroista, %	Kuinka monessa aineiston tekstissä siirto esiintyy
1 Metateksti	13	1,62	8
2 Taustatieto	111	13,82	20
2A Tutkimuksen tarkoitus ¹	25	22,52	13
2B Teoriatieto tai yleinen tieto ¹	72	64,86	17
2C Menetelmät tai aineisto ¹	14	12,61	7
3 Tulosten yhteenveto	23	2,86	12
4 Tuloksen raportointi	153	19,05	20
5 Tuloksen kommentointi	313	38,98	20
5A Tulkinta tai päätelmä ¹	77	24,60	19
5B Viittaus aiempaan tietoon ¹	100	31,95	18
5C Selitys ¹	94	30,03	18
5D Arviointi ¹	42	13,42	15
6 Tutkimuksen arviointi	56	6,97	14
6A Rajoitus ¹	19	33,93	11
6B Merkitys tai käytännön hyöty ¹	22	39,29	9
6C Menetelmien luotettavuus ¹	15	26,79	4
7 Johtopäätös	134	16,69	19
7A Suositus tai ehdotus ¹	59	44,03	8
7B Jatkotutkimusehdotus ¹	32	23,88	9
7C Yleistys	43	32,09	16
Yhteensä²	803	100,00	

Huomautuksia:

1 Askelten prosentiosuudet on laskettu siirron kokonaisfrekvenssistä (esim. 2A Tutkimuksen tarkoitus -askelen osuus on 22,52 % taustatieto-siirroista).

2 Summa muodostuu siirtojen frekvensseistä ja prosentiosuuksista (lihavoiduista luvuista).

Aineiston lukumäärältään yleisin siirto on TULOKSEN KOMMENTOINTI ($f = 313$), ja se esiintyy huomattavasti useammin kuin seuraavaksi yleisin siirto, TULOKSEN RAPORTOINTI ($f = 153$). TULOKSEN KOMMENTOINTI -siirto toteutuu useimmin joko VIITTAUKSENA AIEMPAAN TIETOON (31,95 % siirron esiintymistä) tai tuloksen SELITTÄMISENÄ (30,03 % siirron esiintymistä). Myös tuloksesta tehty TULKINTA TAI PÄÄTELMÄ on yleinen TULOKSEN KOMMENTOINTI -siirron askel (24,60 % siirron esiintymistä), mutta tuloksen ARVIOINTI sen sijaan esiintyy muita harvemmin (13,42 % siirron esiintymistä).

TAUSTATIETO-, TULOKSEN RAPORTOINTI- ja TULOKSEN KOMMENTOINTI -siirrot löytyivät kaikista aineiston teksteistä, joten niiden voi tulkita olevan pohdintaluvuissa pakollisia siirtoja. Myös JOHTOPÄÄTÖS-siirron voi tulkita pakolliseksi, sillä se löytyi kaikista paitsi yhdestä aineiston teksteistä. Näin monen pakollisen siirron löytyminen eroaa esimerkiksi Basturkmenin (2009) tuloksista, joiden mukaan taustatieto-siirto ei ollut pakollinen, mutta tuloksen raportointi- ja tuloksen kommentointi -siirrot olivat, ja ne esiintyivät syklisesti sekä opiskelijoiden että tutkijoiden teksteissä.

TULOKSEN RAPORTOINTI-, TULOKSEN KOMMENTOINTI- ja JOHTOPÄÄTÖS-siirtojen pakollisuus ja yleisyys ovat odotuksenmukaisia, sillä niiden avulla täytetään pohdintaluvun viestinnällistä tavoitetta, eli omien tutkimustulosten raportoimista ja liittämistä aiempaan tutkimus- ja teorialietoon (esim. Kinnunen 2002, 143; Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 256–266). Nämä siirrot muodostavat myös siirtosyklejä, joita toistetaan. Esimerkiksi TULOKSEN RAPORTOINTI -siirron jälkeen voi olla TULOKSEN KOMMENTOINTI -siirto, ja sykli voi jatkua edelleen JOHTOPÄÄTÖS-siirrolla. Koska tuloksia on usein enemmän kuin yksi, toistetaan sykliä kunnes kaikki tulokset on käyty läpi. (ks. esim. Dudley-Evans 1986; Basturkmen 2009.)

TAUSTATIETO-siirron pakollisuus sen sijaan ei ole yhtä odotuksenmukaista, sillä taustatiedon voisi olettaa kuuluvan enemmän johdanto- ja teorialukuihin kuin pohdintalukuun. Siirtoa kuitenkin käytetään jossain muodossa kaikissa aineiston teksteissä, ja sen tehtävänä vaikuttaa olevan lukijan muistuttaminen tutkimustulosten kontekstista. Siirto toteutuu TAUSTATIETO TAI YLEINEN TIETO -askelena yli puolessa tapauksista (64,86 %), ja siirtoa on voitu käyttää myös pohjustamassa vertailua omien tulosten ja aiemmin saatujen tulosten välillä. Siten ainakin osassa tapauksista taustatiedoksi koodattu tekstiosuus olisi voitu koodata myös TULOKSEN KOMMENTOINTI -siirron VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON -askeleksi.

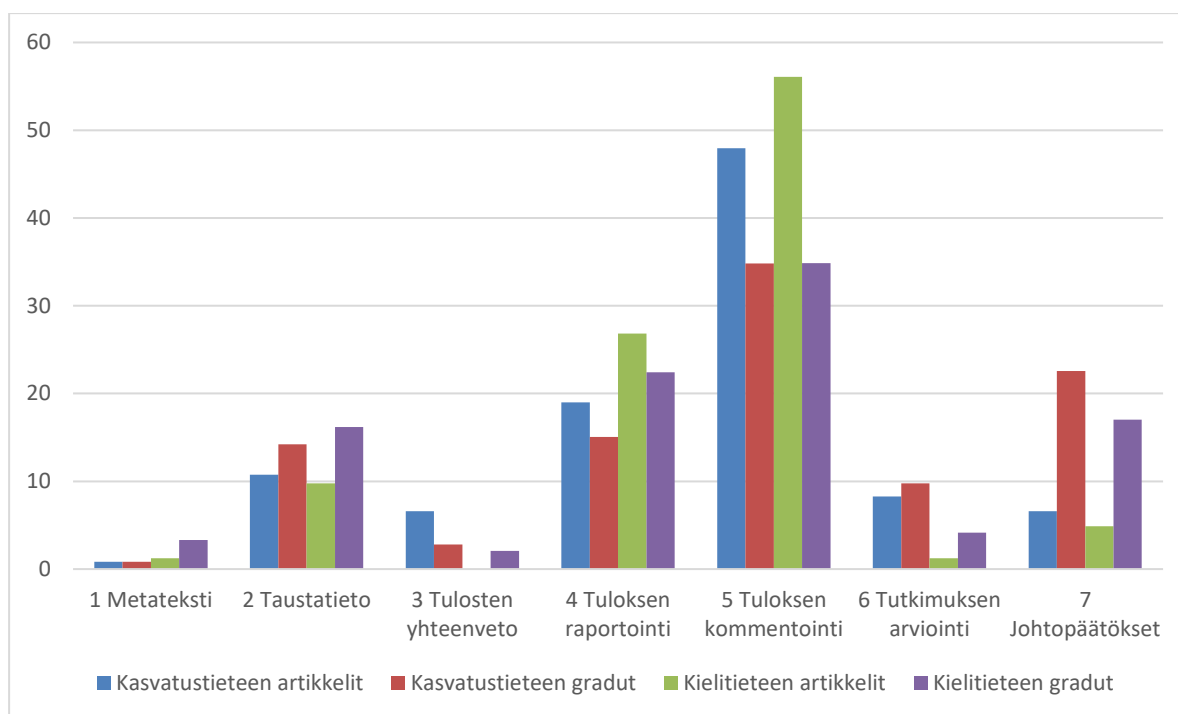
Vähemmän käytetään siirtoja METATEKSTI (1,62 % siirroista), TULOSTEN YHTEENVETO (2,86 % siirroista) sekä TUTKIMUKSEN ARVIOINTI (6,97 % siirroista). METATEKSTI esiintyy

kuitenkin kahdeksassa, TULOSTEN YHTEENVETO kahdessatoista ja TUTKIMUKSEN ARVIOINTI neljässätoista aineiston teksteistä (N = 20), joten ne ovat esiintyvyydeltään melko yleisiä. METATEKSTI ei välttämättä ole pohdintaluvun viestinnällisen tavoitteen kannalta kovin merkityksellinen, vaikka se auttaa lukijaa etenkin pitkässä tekstissä. TULOSTEN YHTEENVETO on siirto, joka nimensä mukaisesti esittää useita tuloksia samalla kertaa, ja siksi sitä on käytetty vähemmän kuin TULOKSEN RAPORTOINTI -siirtoa, jolla tyypillisesti raportoidaan vain yksi tulos. TUTKIMUKSEN ARVIOINTI on pohdintateksteissä yleinen siirto, vaikka se ei näytä olevan koko aineiston perusteella pakollinen siirto.

MENETELMIEN LUOTETTAVUUS -askelta on käytetty vain neljässä tekstissä, mikä vaikuttaa pieneltä määrältä. Koska pohdintaluvussa tarkastellaan yleensä tutkimuksen ja menetelmien luotettavuutta sekä tutkimuksen merkitystä, on siirto pohdintaluvun viestinnällisen tavoitteen kannalta tärkeä: kirjoittajan pitää vakuuttaa lukija tutkimuksen luotettavuudesta sekä tutkijan ja tulosten pätevyydestä (esim. Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 263–264; Viskari 2009, 38; Kniivilä–Lindblom–Yläne–Mäntynen 2017, 94–95). On kuitenkin mahdollista, että luotettavuutta on pohdittu muissa artikkelien ja graduun luvuissa, ja siksi sen frekvenssi ja esiintyvyys on pohdintaluvussa pienempi.

5.2 Siirtojen käytön vaihtelu tieteenalan ja kirjoittajan asiantuntemuksen mukaan

Eri tieteenalojen artikkeleissa ja graduissa esiintyy siirtoja samantapaisesti. TULOSTEN KOMMENTOINTI on selvästi tekstien yleisin ja METATEKSTI harvinaisin siirto sekä kasvatustieteen että kielitieteen artikkeleissa ja graduissa. Artikkeleissa TULOSTEN KOMMENTOINTI on yleisempää kuin graduissa, sen sijaan JOHTOPÄÄTÖS-siirtoja on käytetty graduissa enemmän kuin artikkeleissa. Samoin TAUSTATIETO-siirtoa on käytetty graduissa hieman artikkeleita enemmän. Kuvioista 1 saadaan yleiskäsitys aineistossa käytetyistä siirroista tieteenalan ja tekstilajin mukaan. Tarkempi käsitys tieteenalojen sekä artikkelien ja graduun välisistä eroista saadaan kuitenkin tarkastelemalla siirtojen esiintyvyyksiä ja yleisyyttä aineiston eri teksteissä. Tarkat lukumäärät ja prosenttiosuudet sekä tieteenalakohtaisesti että tekstilajikohtaisesti on esitetty taulukoissa liitteessä 2.

Kuvio 1. Siirtojen osuudet kaikista siirroista tieteenalan ja tekstilajin mukaan.

Kaikissa teksteissä esiintyvät TAUSTATIETO-, TULOKSEN RAPORTOINTI- ja TULOKSEN KOMMENTOINTI -siirrot, ja JOHTOPÄÄTÖS-siirto kaikissa yhtä lukuun ottamatta. Näitä siirtoja voi pitää molemmilla tieteenaloilla pakollisina siirtoina. Näiden siirtojen yleisyydessä oli kuitenkin eroja tieteenalojen sekä artikkelien ja gradujen välillä. TAUSTATIETO-siirtoa käytettiin graduissa enemmän kuin artikkeleissa sekä frekvensseillä että prosenttiosuudella mitattuna. TULOKSEN RAPORTOINTI oli sen sijaan melko yleinen kaikissa aineiston teksteissä. Lukumäärällisesti eniten sitä käytettiin kasvatustieteen graduissa ($f = 54$), mutta kielitieteen artikkeleissa sen prosenttiosuus oli suurempi (26,83 % siirroista). Tekstien pituus vaikuttaa siirtojen yleisyyteen, sillä kasvatustieteen tekstit olivat aineiston pisimpiä.

TULOKSEN KOMMENTOINTI oli sekä lukumäärällisesti että prosenttiosuudeltaan käytetyin siirto kaikissa aineiston teksteissä, ja tulos on yhteneväinen Yangin ja Allisonin (2003) tulosten kanssa. Artikkeleissa sitä käytettiin suhteellisesti enemmän kuin graduissa, ja niissä siirto kattoi noin puolet kaikista tekstien siirroista. Graduissa siirtojen lukumäärät olivat suuremmat (kasvatustiede $f = 125$, kielitiede $f = 84$), mutta niiden prosenttiosuudet kaikista tekstien siirroista olivat pienemmät (kasvatustiede 34,82 %, kielitiede 38,98 % siirroista). TULOSTEN KOMMENTOINTI voi toteutua neljänä eri askelena. Kasvatustieteen graduissa suosittiin etenkin TULKINTAA TAI PÄÄTELMÄÄ sekä VIITTAAMISTA AIEMPAAN TIETOON, ja askelet olivat yleisiä

myös kasvatustieteen artikkeleissa ja kielitieteen graduissa. Kielitieteen artikkeleissa sen sijaan korostui SELITYS-askel, mikä johtunee siitä, ettei artikkeleissa raportoitu empiiristen analyysien tuloksia.

Graduissa pakolliseksi siirroksi voidaan esiintymien perusteella tulkita myös TUTKIMUKSEN ARVIOINTI, joka esiintyy kaikissa aineiston graduissa. TUTKIMUKSEN ARVIOINTI on frekvenssiltään yleisempi kasvatustieteen teksteissä (artikkelit $f=10$, gradut $f=35$) kuin kielitieteen teksteissä (artikkelit $f=1$, gradut $f=10$), ja vaikka siirtoa on käytetty kasvatustieteen artikkeleista vain osassa, on sen osuus kaikista siirroista (8,26 %) kuitenkin lähellä kasvatustieteen gradujen osuutta (9,75 %). Kielitieteessä siirtoa on käytetty paljon harvemmin myös graduissa (4,15 % siirroista), ja kielitieteen artikkeleissa sitä on käytetty vain kerran (1,22 % siirroista). Siirto näyttää siis olevan tyypillisempi kasvatustieteen kuin kielitieteen teksteille ja yleisempi graduissa kuin artikkeleissa. TUTKIMUKSEN ARVIOINTI -siirto jakautuu kolmeen askeleeseen, joista MENETELMIEN LUOTETTAVUUS -askelta esiintyy vain graduissa.

JOHTOPÄÄTÖS-siirto esiintyy kaikissa aineiston teksteissä yhtä kielitieteen artikkelia lukuun ottamatta. Siten myös JOHTOPÄÄTÖKSEN voi tulkita olevan pakollinen siirto. Artikkeleissa siirto toteutuu lähes aina YLEISTYS-askelen kautta (kasvatustiede 87,50 %, kielitiede 75 % siirron askeleista). Kasvatustieteen graduissa siirto toteutuu useimmin SUOSITUS-askelen kautta (55,56 % siirron askeleista), mutta kielitieteessä JATKOTUTKIMUSEHDOTUS on yleisin askel (46,34 % siirron askeleista). JOHTOPÄÄTÖS-siirto toteutuu siis eri tavoin, mikä voi johtua teksteille asetetuista tavoitteista: artikkelien tavoitteena voi nähdä tieteelliseen vuoropuheluun osallistumisen (esim. Kinnunen 2002, 143; Kanoksilapatham 2005), mitä YLEISTYS-askel tukee muita askeleita paremmin.

TUTKIMUKSEN ARVIOINTI- ja JOHTOPÄÄTÖS-siirtojen pakollisuus graduissa saattaa johtua erityisesti graduille asetetuista odotuksista. Gradujen kirjoittajien on osoitettava, että he osaavat arvioida tutkimuksensa rajoituksia, merkityksiä ja luotettavuutta sekä laajentaa näkökulmaa oman tutkimuksensa ulkopuolelle esittämällä suosituksia tai jatkotutkimusehdotuksia (esim. Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 263–264; Kniivilä–Lindblom–Yläne–Mäntynen 2017, 94–95). Diskurssiyhteisöjen odotukset graduille ovat siis erilaiset kuin akateemisille artikkeleille. Myös tekstien pituudella voi olettaa olevan vaikutusta, sillä graduissa on enemmän tilaa laajemmillekin pohdinnoille (Basturkmen 2009).

Määrällisen tarkastelun perusteella vaikuttaa siltä, että kahden eri tieteenalan akateemisten artikkelien ja gradujen pohdintaluvut noudattavat samankaltaista jäsenystä. Pohdintaluvun viestinnällisenä tavoitteena pidetään oman tutkimuksen tulosten esittelyä, arviointia ja kontekstualisointia (esim. Kinnunen 2002, 143; Kanoksilapatham 2005; Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 256–266), ja siihen vastataan etenkin siirroilla TULOSEN RAPORTOINTI ja TULOSEN KOMMENTOINTI. Myös TAUSTATIEDOLLA on keskeinen merkitys tulosten kontekstualisoinnissa.

Myös laadullisessa tarkastelussa nousi esiin joitakin eroja etenkin eri tieteenalojen graduissa. Tieteenalojen väliset erot näkyvätkin aineistossa paremmin juuri graduissa, sillä niiden vertailu on helpompaa: eri tieteenaloista huolimatta tekstit muistuttavat toisiaan enemmän ja tekstien siirrot oli suhteellisen helppo tunnistaa. Gradujen osalta vaihtelu näkyy erityisesti akateemisen kirjoittamisen konventioiden noudattamisen johdonmukaisuudessa. Kasvatustieteen graduissa eri siirtoja käytetään johdonmukaisemmin, ja eri kirjoittajat käyttävät niitä samantapaisesti. Artikkelit ovat sen sijaan erilaisia eri tieteenaloilla: kasvatustieteen artikkelit ovat empiirisiä artikkeleja, mutta kielitieteen artikkelit eivät. Kasvatustieteen ja kielitieteen artikkelien vertaaminen oli haastavaa, sillä analyysimallin käyttäminen kielitieteen artikkeleihin oli monimutkaisempaa ja vaati enemmän soveltamista kuin kasvatustieteen artikkeleissa.

Kielitieteen graduissa siirtojen käyttö ei ole yhtä johdonmukaista, vaan tekstien rakenteet ja siirtojen paikat vaihtelevat huomattavasti enemmän. Myös siirtojen tunnistaminen oli haastavampaa, ja sen vuoksi syntyi vaikutelma, että kielitieteen gradujen kirjoittajille ei ole ollut täysin selvää, millainen gradun pohdintaluvun kuuluu olla ja miten asioita pitäisi siinä esittää. Toisin sanoen pohdintaluvun viestinnälliset tavoitteet eivät välttämättä ole olleet heille yhtä selkeät kuin kasvatustieteen gradujen kirjoittajille. Tämä voi johtua siitä, että kasvatustieteessä saatetaan kirjoittaa enemmän empiirisiin tutkimuksiin perustuvia graduja, kun taas kielitieteessä aineisto ei välttämättä ole aina empiirinen, vaan tulkinnat voidaan perustella esimerkkilausein ja kieli-intuitioon nojautuen.

6 Kirjoittajien tavat toteuttaa siirrot

Tässä luvussa analysoin ja tulkitseen siirtoja tarkemmin ja esittelen keinoja, joita kirjoittajat ovat käyttäneet siirtojen ja askelten toteuttamisessa. Olen jakanut analyysin tulokset kolmeen osaan niiden karkean viestinnällisen tavoitteen mukaan. Ensimmäiseksi esittelen tyypillisesti pohdintaluvun alkupuolella esiintyviä siirtoja, joiden tarkoituksena on muistuttaa lukijaa tutkimuksen aiheesta ja taustoista sekä päätuloksista. Toisena pureudun siihen, miten kirjoittajat tuovat esiin omat tuloksensa ja kommentoivat niitä. Lopuksi käyn läpi pohdintaluvun loppupuolelle sijoittuvat siirrot, joissa kirjoittajat pohtivat yleisemmällä tasolla tutkimuksensa merkitystä ja johtopäätöksiä sekä tekevät yhteenvetoja. Kolmiosainen jako vastaa Dudley-Evansin (1986, 141) jakoa, jossa pohdintaluku rakentuu johdannosta, tulosten arvioinnista sekä yhteenvedosta ja jatkotutkimusehdotuksista (ks. myös Vuorijärvi 2013).

6.1 Lukijan avuksi: METATEKSTI-, TAUSTATIETO- ja TULOSEN YHTENVETO -siirrot

METATEKSTI-siirron tarkoituksena on auttaa lukijaa kertomalla, mitä tekstissä tulee tapahtumaan. Se esiintyy kahdessa muodossa: tieto voidaan antaa joko väitelauseessa, jossa selitetään eksplisiittisesti, mitä seuraavaksi tullaan käsittelemään (esimerkki 8) tai kysymyslauseessa, jossa esitetään tutkimusaihetta koskeva kysymys (esimerkki 9). Kysymyslause merkitsee yleensä tekstissä kohtaa, jossa tarkastelunäkökulma vaihtuu, ja se auttaa siten lukijaa hahmottamaan siirtymän. Eksplisiittinen, toteava metateksti esiintyy tavallisesti lukujen alussa, usein ensimmäisessä kappaleessa. Implisiittinen, kysymysmuotoinen metatekstisiirto on yleensä myöhempänä tekstissä, usein tulosten tarkastelun joukossa.

- (8) Seuraavaksi tarkastellaan kunkin kysymyksen osalta tärkeimpiä havaintoja ja niistä vedettäviä johtopäätöksiä. [1 METATEKSTI] (las1-40209 kasvatustiede, gradu)
- (9) Miten edellä pohtimamme suhteutuu nykyaikaan, mikä on muuttunut? [1 METATEKSTI] (las1-00013-6 kasvatustiede, artikkeli)

Esimerkki 8 sijaitsee luvun aloittavan kappaleen viimeisenä virkkeenä. Lyhydestään huolimatta se informoi lukijaa tulevan luvun sisällöstä, sillä siirtoa ennen on kerrattu tutkimuksen tarkoitus. Esimerkki 9 sijaitsee tekstin viimeisen kappaleen alussa, ja sen avulla lukijalle kerrotaan tekstissä tapahtuvasta näkökulman muutoksesta. Siirron myötä siirrytään puhumaan tutkimuksen laajemmasta merkityksestä yksittäisten tulosten sijaan. Sijaintinsa

vuoksi se voi merkitä myös tekstin lopun alkamista. METATEKSTI onkin ennen kaikkea erilaisia siirtymiä merkkäava ja tekstin rakennetta esittelevä siirto.

TAUSTATIETO-siirto toteutuu aineistossani kolmen vaihtoehdoisen askelen kautta.

TUTKIMUKSEN TARKOITUS -askelen avulla muistutetaan lukijaa tutkimuskysymyksistä ja tutkimuksen aiheesta, kuten myös aiemmissa tutkimuksissa on havaittu (Basturkmen 2009; 2012). Oma tutkimusaihe ja sen analyysi voidaan myös liittää aiempaan tutkimus- ja teorian tietoon, ja siirtoa voi seurata tutkimusmenetelmän ja aineiston kuvaus. Siirto sijaitsee tyypillisesti pohdintaluvun alussa (esimerkki 10).

- (10) Tässä tutkimuksessa selvitettiin S2-opettajien näkemyksiä kolmesta keskeisestä kysymyksestä, jotka liittyvät peruskoulun suomi toisena kielenä-oppimäärään: mitä merkitystä heidän mielestään erillisellä S2-opetuksella on, kuinka toimivina he oppimäärän nykyistä ja tulevaa opetussuunnitelmaa pitävät ja millaisena he näkevät S2-oppilaiden tämänhetkisen aseman koulutuksellisen tasa-arvon näkökulmasta. [2A TUTKIMUKSEN TARKOITUS] (las1-40209 kasvatustiede, gradu)

Esimerkki 10 on tyypillinen TUTKIMUKSEN TARKOITUS -askel, jossa kerrotaan tutkimuskysymysten kertaamisen avulla eksplisiittisesti, mitä tutkimuksella on haluttu saavuttaa. Lainaus alkaa ilmauksella ”[t]ässä tutkimuksessa selvitettiin”, joka toistuu erilaisina variaatioina useimmissa aineiston teksteissä.

Tutkimuksen tarkoitus voidaan perustella myös teorian tietoon perustuen (esimerkki 11), ja tämän tarkoituksena on muistuttaa lukijaa tutkimuksen paikasta aiheen tutkimuksen kentällä sekä perustella tutkimusaiheen valintaa.

- (11) Kouluikäisten koulussa tapahtuvia tapaturmia on tutkittu melko vähän ja uusimmat tutkimukset lasten tapaturmista ovat useamman vuoden takaa. [2B TEORATIETO TAI YLEINEN TIETO] Tästä syystä tässä tutkimuksessa haluttiin päivittää tilannetta nimenomaan koulussa tapahtuvien tapaturmien osalta. [2A TUTKIMUKSEN TARKOITUS] (las1-40226, kasvatustiede, gradu)

Esimerkissä voi nähdä johdantoluvun CARS-mallin (ks. Swales 1990) mukaisen ratkaisun, sillä kirjoittaja muistuttaa lukijaa aiemmassa tutkimuksessa olevasta aukosta, joka on pyritty raportoitavalla tutkimuksella paikkaamaan.

Tutkimuksen tarkoitus voi olla sulautuneena myös toiseen siirtoon, kuten seuraavassa esimerkissä METATEKSTI-siirtoon:

- (12) Tässä kirjoituksessa olen tarkastellut väyläadpositioiden prepositio- ja postpositiokäyttöjen merkityseroja etupäässä spatiaalisella merkitysalueella. Kirjoituksen loppuosassa olen käsitellyt lyhyesti myös adpositioiden temporaalisia käyttöjä. [2A TUTKIMUKSEN TARKOITUS] (las1-00005-5 kielitiede, artikkeli)

Esimerkin 12 loppuosan olisi voinut koodata myös METATEKSTI-siirroksi, mutta koska virkkeessä jatketaan edellisen virkkeen aihetta, tulkitsin molemmat virkkeet tutkimuksen tarkoitusta esitteleviksi. Tämäkin esimerkki alkaa eksplisiittisellä toteamuksella siitä, mitä artikkelissa on tarkasteltu.

TEORIATieto TAI YLEINEN TIETO -askelella kirjoittaja voi taustoittaa tulosten tarkastelua tai koko tutkimusta. Tieto pohjautuu yleensä lähdekirjallisuuteen, vaikka yksi kirjoittajista on viitannut myös omaan kokemukseensa, mikä on etenkin kasvatustieteen teksteissä epätyypillistä. Esimerkissä 13 on nähtävissä tyypillinen teoratiedon käyttö pohjustamassa tuloksen raportointia. Esimerkki sijoittuu pohdintaluvun alkuun, jolloin se myös muistuttaa lukijaa tutkimuksen teoriataustasta.

- (13) 1970-luvun tytöt elivät ja kasvoivat arvo- ja asenneristiriitojen keskellä. Tasa-arvo ja siihen liittyvä suvaitsevaisuus olivat 1970-luvun modernin Suomen keskeiset periaatteet. [2B TEORIATieto TAI YLEINEN TIETO] Käytännössä niin peruskoulussa kuin mediassakin nämä "modernit" tavoitteet törmäsivät "traditionaalsiin" rajoituksiin. [4 TULOSEN RAPORTOINTI] (las1-00013-6, kasvatustiede, gradu)

Teoratiedolla tai yleisellä tiedolla voidaan pohjustaa ja perustella myös muita siirtoja, ja etenkin aiempaan tutkimukseen viittaava tekstinkohta voidaan tulkita myös auktoriteettiin vetoamisena. Tavoitteena voi olla omien havaintojen ja päätelmien arvon korostaminen aiempaan, luotettavaksi osoitettuun tietoon ja tutkijoihin viittaamalla. Esimerkissä 14 näkyy tällainen ketju, jossa kirjoittaja vertaa ensin omaa päätelmäänsä aiempaan tietoon, antaa sen jälkeen lisätietoa aiheesta ja lopuksi kertoo oman tutkimuksensa tuloksen peilaten sitä edeltävään taustatietoon.

- (14) Pelkkiä uutisia analysoimalla on vaikea sanoa, kuinka suuri osa uutisista pohjautuu tiedotteisiin, sillä kuten Koponenkin (2014) on tutkimuksessaan havainnut, tiedotteiden käyttöä ei aina mainita uutisissa. [5B VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON] Tiedotteiden käyttö helpottaa, nopeuttaa ja alentaa journalistisen työn kustannuksia. Tiedotteiden käyttö näkyy uutisissa rakenteellisella tasolla ja uutisointia yhtenäistävänä tekijänä. Mitä enemmän eri lehtien uutisointi pohjautuu samoihin tiedotteisiin, sitä samanlaisempi on lehtien toimijoista muodostama kuva. [2B TEORIATieto TAI YLEINEN TIETO] Tässä tutkielmassa tämä näkyy selvästi esimerkiksi

Heidi Hautalan kohdalla. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] (las1-40049 kielitiede, gradu)

TEORIATieto TAI YLEINEN TIETO -askelen raja ei ole tarkka, kuten edellä olevasta esimerkistäkin voi havaita. Esimerkissä eri siirtoja erottavat tiedon spesifiys: ensimmäisessä virkkeessä käydään vuoropuhelua oman päätelmän ja aiemman tutkimustiedon kanssa, ja virkettä seuraa yleisempi aiheen taustoitus.

MENETELMÄT TAI AINEISTO -askel esiintyy vain aineiston graduissa, eikä yhdenkään artikkelin pohdintaluvussa mainita menetelmiä. Menetelmiin viittaamisella pohjustetaan sekä tuloksen esittämistä että koko tutkimuksen luotettavuuden tarkastelua. Esimerkissä 15 askel on hyvin selkeästi tulosten esittämistä taustoittava keino.

- (15) Yleistä ensiaputaitojen arviota kuvattiin viiden kohdan asteikolla hyvin heikoista taidoista todella hyviin taitoihin. [2C MENETELMÄT TAI AINEISTO] Luokanopettajien arviot sijoittuivat keskimäärin hieman yli asteikon keskitason, mikä vastanee kohtalaisia ensiaputaitoja. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] (las1-40226 kasvatustiede, gradu)

Esimerkissä MENETELMÄT TAI AINEISTO -askel sijoittuu kappaleen alkuun ja muistuttaa lukijaa käytetystä mittarista. Mittarin kuvausta seuraa tuloksen raportointi, mitä seuraa tuloksen kommentointi. Askelen tarkoituksena on auttaa lukijaa hahmottamaan analyysissa käytetty mittari tulosten tulkitsemisen helpottamiseksi.

TULOSTEN YHTEENVETO -siirron avulla kirjoittajat tekevät tiivistävän yhteenvedon koko tutkimuksensa tuloksista (Basturkmen 2009; 2012). Tulosten esittämisen tarkkuus vaihtelee kuitenkin hyvin yleisestä melko tarkkaan. Osa TULOSTEN YHTEENVETO -siirroista on kirjoitettu monimutkaisesti ja vaikeasti hahmottuvasti, mikä kertoo etenkin laajojen tutkimusten tulosten tiivistämisen haastavuudesta. Siirto voi sijoittua tekstin alkuun, jolloin sitä edeltää tutkimuksen tarkoituksen kertaaminen, tai tekstin keskelle, jolloin se taustoittaa tulosten tarkempaa esittelyä ja analyysia. Siirtoa voidaan käyttää myös pohdintaluvun loppupuolella johdantona koko tutkimuksesta tehtävälle yhteenvedolle. Esimerkin 16 teksti sijoittuu pohdintaluvun alkuun.

- (16) Kaikki tarkastellut tekijät näyttävät vaikuttavan variaatioon jossakin määrin: rajageminaatioon selvin yhteys on muotoryhmällä ja puhujan iällä, diftonginreduktioon puhujan iällä ja erikoisgeminaation jälkeiseen vokaaliin muotoryhmällä ja puhujan sukupuolella. Näistä piirteistä variaatio on selvästi runsainta rajageminaatioissa. [3 TULOSTEN YHTEENVETO] (las1-40042 kielitiede, gradu)

Esimerkissä tuodaan selkeästi esille, että kyseessä on tulosten yhteenveto. Siirto alkaa ilmauksella ”[k]aikki tarkastellut tekijät”, mikä kertoo hyvin eksplisiittisesti, että kyse on yksittäistä tulosta laajemmasta tarkastelusta. Ensimmäisen lauseen jälkeen kirjoittaja esittää vielä tiiviisti mainitut tarkastellut tekijät ja niiden vaikutuksen tutkittuun ilmiöön. Onnistunut TULOSEN YHTEENVETO kertookin muutamalla virkkeellä lukijalle koko tutkimuksen tärkeimmät tulokset selkeästi ja ymmärrettävästi. Esimerkissä 17 tuloksia on esitelty hieman laajemmin, mutta etenkin kirjoittajan sanavalinnat auttavat lukijaa hahmottamaan keskeiset havainnot ja päätelmät.

- (17) Tulokset viittaavat siihen, että A2-kielen lukijoiden kielitaito yleisesti on hieman muita parempi ja he myös arvioivat kielitaitonsa riittävän opettamiseen muita paremmin. Tulokset antavat myös viitteitä siitä, että mitä pitempään kieltä on opiskellut, sitä paremmin kielitaidon arvioidaan riittävän kielen opettamiseen. Tuloksista voidaan kuitenkin päätellä, että halu opettaa kieliä ei ole riippuvainen vastaajan kielitaidon tasosta tai riittävydestä kielenopettamiseen. Sekä syyt haluta opettaa että olla opettamatta ruotsia tai englantia ovat varsin samankaltaiset. [3 TULOSEN YHTEENVETO] (las1-40401 kasvatustiede, gradu)

Kirjoittaja suhtautuu tuloksiinsa hieman varauksellisesti, mistä kertoo ilmausten ”[t]ulokset viittaavat” sekä ”[t]ulokset antavat myös viitteitä” käyttö. TULOSEN YHTEENVETO -siirron avulla tehdyn tutkimuksen tulokset altistetaan diskurssiyhteisön arvioinnille, ja akateemisen tekstin konventioiden mukaisesti omat tulokset esitetään varovaisemmin kuin aiemmat tutkimukset (esim. Kakkuri-Knuutila–Heinlahti 2006, 21–22). Pohdintaluvun TULOSEN YHTEENVETO -siirto on siten tärkeä oman alan keskusteluun osallistumisen keino.

6.2 Tulokset esiin: TULOSEN RAPORTOINTI- ja TULOSEN KOMMENTOINTI -siirrot

TULOSEN RAPORTOINTI on tyyliltään kaikissa teksteissä samanlaista: tulos todetaan neutraalisti ja objektiivisesti, kuten akateemisen tekstin periaatteisiin kuuluu. Erilaisissa tutkimuksissa käytetään kuitenkin erilaista tapaa tuloksen raportointiin, sillä empiirisissä tutkimuksissa tulokset raportoidaan eri tavoin kuin ei-empiirisissä tutkimuksissa, ja määrälliset tutkimustulokset raportoidaan eri tavoin kuin laadulliset. Määrällisten tulosten raportoinnissa tyypillistä on käyttää numeroita, prosenttilukuja ja erilaisia suhteita kuvaavia ilmauksia, kuten esimerkissä 18 käytetyt ilmaukset *keskimäärin* ja *korreloi*.

- (18) Puoluekentän näkökulmasta tutkimuksessa hahmottuivat suhteellisen selkeät jakolinjat. – – Vasemmistoon sijoittuvien puolueiden äänestäjien mielipiteet olivat keskimäärin päinvastaisia. Vasemmisto-oikeisto-jako korreloi molempina vuosina vahvimmin asiantuntijademokratiaan

suhtautumisen kanssa, [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] mikä vahvistaa aikaisempia tutkimustuloksia häivedemokratiasta (esim. Bengtsson ja Mattila 2009, 318–320; Donovan ja Karp, 2006, 681). [5B VIITTAUS AIEMPAAN TIETOOON] (las1-00016-6 kasvatustiede, artikkeli)

Määrällisten tulosten raportoinnin yhteydessä käytetään myös muita tilastotieteen käsitteitä, kuten tilastollisen merkitsevyyden ilmoittamista. Nämä TULOKSEN RAPORTOINTI -siirrot on yleensä helppo erottaa tuloksen kommentoinnista tai muista niitä ympäröivistä siirroista.

Laadullisia tuloksia raportoivat siirrot sen sijaan kuvailevat aineistoa, siitä löydettyjä ilmiöitä ja niiden yhteyksiä. Laadullisten tulosten raportoinnin ja kommentoinnin erottaminen toisistaan on haastavampaa, sillä tuloksen raportointi sisältää jo itsessään tulkintaa (esimerkki 19), jolloin raja sen ja TULOKSEN KOMMENTOINTI -siirron välillä on liukuva ja osin keinotekoinen.

- (19) Tarkastelemistani toimijoista poliitikot näyttävät pystyvän vahvimmin määräämään itse oman mediajulkisuutensa sisällön. Helsingin Sanomissa ja Kainuun Sanomissa Ville Niinistö ja Heidi Hautala ovat ensisijassa puheakteja suorittavia tekijöitä. Kun puheaktit esitetään suorien lainausten muodossa, saavat ne autenttisen ja objektiivisen painoarvon. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] (las1-40049 kielitiede, gradu)

Esimerkissä näytetään lukijalle, miten tulokseen on päädytty ja mitä aineistosta on tulkittu. Kirjoittaja käyttää ensimmäisessä virkkeessä ilmausta ”näyttää pystyvän”, mikä viittaa tulkintaan. Seuraavissa virkkeissä hän perustelee tulkintansa kuvaamalla, miten tulkintaan on päädytty. Esimerkin kaikki kolme virkettä on koodattu TULOKSEN RAPORTOINTI -siirroksi, mutta myös toisenlainen ratkaisu olisi mahdollinen.

Muissa kuin empiirisissä teksteissä tuloksen raportoinnin ja sen kommentoinnin välinen raja on vielä hankalammin hahmotettavissa, ja kirjoittajan oman pohdinnan tulosten koodaaminen tulosten raportoinniksi on keinotekoista ja hieman arveluttavaa. Aineistona olleissa kielitieteen artikkeleissa käytetään kuitenkin systemaattista rakennetta tuloksen raportoinnissa ja tuloksen kommentoinnissa, mikä helpotti koodaamista (esimerkki 20).

- (20) Dynaamisten akseligrammien temporaalisten käyttöjen tarkastelu paljastaa mutkikkaan systeemin, jossa liikkuvan egon ja liikkuvan ajan metaforat täydentävät toisiaan. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] Koska liikkuvan egon metaforassa ainoastaan ego liikkuu (menneisyydestä kohti tulevaisuutta) aikaväylän pysyessä paikallaan, ovat egon kiintopisteekseen valitsemissa ilmauksissa käytössä enimmäkseen staattisen akselisysteemin grammit (Joulu on edessä ja syksy takana). [5C SELITYS] (las1-00001-6 kielitiede, artikkeli)

Esimerkissä virkkeet on koodattu eri siirroiksi, sillä ensimmäisessä virkkeessä näkökulma on yleisempi. Se muistuttaa laadullisen tuloksen raportointia, sillä siinä kerrotaan tehdystä tarkastelusta ja sen tuloksesta. Toisessa virkkeessä kirjoittaja sen sijaan paneutuu syvemmälle aiheeseen ja selittää tuloksen raportoinnissa havaittua mutkikasta systeemiä. Virkkeessä käytetään myös esimerkkiä (”Joulu on edessä ja syksy takana”), mikä on yleensä tyypillistä tuloksen selittämiseksi. Vaikka tämän tutkimuksen aineistossa olleet ei-empiiriset artikkelit on koodattu samaa siirtomallia käyttäen kuin empiiriset tekstitkin, voisi niitä olla hyvä tarkastella empiirisistä teksteistä erillään, jotta niiden ominaispiirteet saataisiin paremmin esiin. Mahdollista olisi myös laajentaa käytettyä analyysimallia ottamalla mukaan esimerkiksi vaihtoehtoisia askeleita, jolloin erityyppisissä artikkeleissa havaitut viestinnälliset tavoitteet ja niiden toteuttamistapojen kirjo saataisiin paremmin näkyville.

TULOKSEN KOMMENTOINTI -siirto seuraa yleensä TULOKSEN RAPORTOINTIA, ja se voi toteutua neljänä askelena. Tuloksen kommentoinnin kautta kirjoittaja usein perustelee tuloksensa pätevyyttä esittelemällä lukijalle ajatusketjuaan tai vetoamalla aiempaan tietoon (Kanoksilapatham 2005). **TULKINTA TAI PÄÄTELMÄ -askel** antaa lukijalle tietoa niistä tulkinnoista ja päätelmistä, joita kirjoittaja on tulosten pohjalta tehnyt. Ne eivät ole tuloksen raportoinnin tapaan objektiivisia aineistosta tehtyjä havaintoja, vaan niissä kirjoittaja tuo esiin oman ajattelutyönsä tuloksen (esimerkki 21).

- (21) Aineistosta erottuvat pettymyksen, epätoivon ja depression kokemukset voidaan tulkita johtuvan vaikuttamismahdollisuuksien puuttumisesta organisaatiossa. [5A TULKINTA TAI PÄÄTELMÄ] (las1-00014-7 kasvatustiede, artikkeli)

Esimerkissä kirjoittajan tekemä tulkinta on kirjoitettu näkyviin käyttämällä ”voidaan tulkita” -ilmausta. Tehty tulkinta tai päätelmä kirjoitetaan usein selkeästi näkyviin, jotta lukija osaa erottaa tulokset ja niistä tehdyt johtopäätökset toisistaan, mikä edustaa hyvää tieteellistä käytäntöä (Keiski ym. 2023, 14).

Tulkinta tai päätelmä voi käydä ilmi myös siitä, että kirjoittaja käyttää lieventäviä ilmauksia, jotka voivat olla sekä leksikaalisia (esim. *tuntuu olevan, ei välttämättä, ehkä, saattaa, mahdollisesti, kenties*) että kieliopillisia (esim. konditionaali: *näyttäisi/vaikuttaisi siltä*; kysymyslauseet). Kysymyslauseita voidaan käyttää niin, että kirjoittaja tekee omiin havaintoihinsa perustuvia pohtivia kysymyksiä, mutta ei anna niihin vastauksia. Silloin vastaaminen ja päätelmän tekeminen jäävät lukijan vastuulle, kuten esimerkissä 22.

- (22) Miksi sidosryhmälausunnoissa ei sitten tartuttu opetussuunnitelman korostamaan mahdollisuuteen eri oppiaineiden tai oppimäärien välisestä yhteistyöstä esimerkiksi eheytettyjen oppimiskokonaisuuksien myötä? Miksi sidosryhmälausunnoissa ylipäätään ei esitetty oppimäärien välistä yhteistyötä kuin kahdessa lausunnossa? [5A TULKINTA TAI PÄÄTELMÄ] (las1-40193 kasvatustiede, gradu)

Esimerkissä kysymykset on sijoitettu kappaleen loppuun, eikä niihin tarjota suoraa vastausta. Seuraavassa kappaleessa jatketaan aiheen käsittelyä, mutta näkökulma hieman muuttuu, ja kappaleessa esitetään lisää kysymyksiä. Kysymyslauseiden käytön syynä voikin olla se, että toteavan väitelauseen käyttö on saattanut tuntua liian jyrkältä tulkinnan esittämistavalta, minkä vuoksi on päädytty varsinaisen tulkinnan tai päätelmän tekemisen sijaan jättämään esille sitä pohtiva kysymys.

Aineiston tekstien kirjoittajat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että lukija tietää mihin tehty tulkinta tai päätelmä viittaa. Tämä on toteutettu sidosteisuudella ja tekstinsisäisillä viittauksilla. Kirjoittajat käyttävät esimerkiksi eksplisiittisiä ilmauksia (esim. *haastateltavat, tulosten perusteella*), liitepartikkelia *-kin* sekä pronomineja *tämä* ja *se*.

VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON -askelta käytetään aineiston teksteissä silloin, kun halutaan antaa taustatietoa oman tutkimuksen aiheesta ja tarjota laajempi konteksti, johon oman tutkimuksen tulokset liitetään. Askelen avulla laajennetaan näkökulmaa omaa tutkimusta yleisemmälle tasolle. VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON sijoittuu yleensä tulosten tarkastelun lomaan, mutta myös tutkimuksen merkityksen ja käytännön hyödyn tarkastelun yhteyteen. Esimerkissä 23 askelta käytetään hyvin tyypillisesti:

- (23) Tunteet eivät aineiston perusteella näytä tuovan työyhteisöön yhteisöllisyyttä ja jakamisen kokemuksia, vaan juuri tunteiden hallinnan vaatimuksen myötä ihmiset ajautuvat erilleen. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] Kuten muissakin tutkimuksissa (Julkunen ym. 2009; Rikala 2013) on havaittu, työelämän ulossulkevat käytännöt, valtasuhteet ja yksilöön sisäistynyt luottamusvaje ovat osa työntekijöiden kokemusta työelämästä. [5B VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON] Lisäarvon tuottamisen ohella tunteet myös kätkevät yhteisölle vaikeita kysymyksiä yksilöön. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] (las1-00014-7 kasvatustiede, artikkeli)

Esimerkissä VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON -askel on sijoitettu TULOKSEN RAPORTOINTI -siirtojen keskelle, osaksi siirtosykliä. Se tarjoaa lisätietoa ja laajemman näköalan tutkimuksen aiheeseen, ja samalla oman tutkimuksen tulokset liitetään aiempaan tietoon.

VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON -askelta käytetään aineistossa joko tuomassa lisätietoa tai vahvistamassa omia tuloksia ja päätelmiä. Sen sijaan ristiriitojen osoittamista ja kriittisyyttä

aiempaa tietoa kohtaan esiintyy vähemmän, mikä on mielenkiintoista, sillä kriittisyys on yksi akateemisten tekstien käytännöistä (ks. esim. Törrönen 2002, 41–42). Esimerkissä 24 kirjoittaja suhtautuu kuitenkin kriittisesti aiempaan tietoon:

- (24) Huomionarvoista on, [5D ARVIONTI] että vaatimukset keskustelevammasta demokratiasta eivät lisääntyneet vuoden 2011 vaaleissa, [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] vaikka Suomen poliittista järjestelmää moitittiin nimenomaan keskustelun ja avoimuuden puutteesta (ks. Venho 2008). Näin ollen voidaan kyseenalaistaa olettaus, jonka mukaan valitsijakunta reagoisi poliittisiin kriiseihin vaatimalla pontevasti uudistuksia demokratiaan (vrt. Hibbing ja Theiss-Morse 2002, 191). Sen sijaan turhautumista puretaan puolueen tai ehdokkaan kautta (ks. mt. 74; Borg 2012, 204). [5B VIITTAUS AIEMPAAN TIEToon] (las1-00016-6 kasvatustiede, artikkeli)

Esimerkissä kirjoittaja kiinnittää lukijan huomion ensin korostamalla omaa tulostaan ([h]uomionarvoista on), minkä jälkeen hän esittää kyseisen tuloksen ja sen kanssa ristiriidassa olevan aiemman tiedon. Päättelyketju jatkuu, sillä seuraavaksi kirjoittaja kyseenalaistaa tulokseen liittyvän oletuksen, joka on tehty aiemmassa tutkimuksessa tai teoriassa. Viimeiseksi hän esittää olettamukselle vaihtoehdoisen päätelmän viittaamalla sekä olettamuksen lähteeseen että uuteen lähteeseen. Tässä siirtoketjussa kirjoittajan päätelmät on kirjoitettu selkeästi näkyville, ja lukijan on helppo arvioida päätelmien pätevyyttä.

SELITYS-askelta on käytetty aineistossa silloin, kun kirjoittaja on pohtinut, mitä tutkimuksessa saadun tuloksen taustalla on tai mikä tuloksia voisi selittää. Sen erottaminen TULKINTA TAI PÄÄTELMÄ -askelesta ei ole aina yksiselitteistä. SELITYKSEN avulla syvennetään tulosten kautta annettavaa tietoa ja tarjotaan lisätietoa tulosten ymmärtämiseksi, kun TULKINNALLA TAI PÄÄTELMÄLLÄ viestitään siitä, mitä tulos tarkoittaa tai mitä siitä seuraa. SELITYKSEN avulla lukijan on helpompi tulkita tuloksia ja nähdä syy-seuraussuhteita sekä arvioida kirjoittajan tekemien päätelmien pätevyyttä. Myös aineistoesimerkit tai tulokseen liittyvien taustatietojen selittäminen on koodattu SELITYKSEKSI. Seuraavissa esimerkeissä on kaksi erilaista tapaa, joilla askel voi toteutua.

- (25) Esimerkiksi totaaliobjektin sisältävä lause Eduskunta tekee päätökset ydinvoimaloista saattaa kuvailla vain eduskunnan toimivaltuuksia, ja sitä voitaisiin käyttää puhtaasti kuvailevassa tarkoituksessa siinäkin tapauksessa, ettei tällaisia päätöksiä koskaan olisi tehty. Sitä vastoin partitiiviobjektin sisältävä lause Eduskunta tekee päätöksiä ydinvoimaloista voitaneen ymmärtää vain niin, että se kuvailee aidosti käynnissä olevaa prosessia, jossa päätöksiä tehdään tai ollaan tekemässä. [5C SELITYS] (kiea2 las1-00002-9 kielitiede, artikkeli)

- (26) Paikalliset esiintyvät Kainuun Sanomissa vain kuudessa uutisessa, mikä on vähemmän kuin Helsingin Sanomissa, vaikka Kainuun Sanomia voidaan pitää Helsingin Sanomia paikallisempänä lehtenä. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] Paikallisten vähäinen määrä uutisissa selittyy ainakin osin Talvivaara-uutisoinnin pitkäaikaisuudella ja paikallisten kylläytymisellä Talvivaaran ongelmiin. [5C SELITYS] (las1-40049 kielitiede, gradu)

Esimerkissä 25 kirjoittaja tarjoaa lukijalle konkreettisia esimerkkejä, joiden avulla hän havainnollistaa päätelmiään. Esimerkkiä edeltää varsinainen päätelmä tekstikappaleen alussa. Esimerkissä 26 sen sijaan käytetään potentiaalimuotoa *selittyy*, jolla ilmaistaan mahdollisuutta ja todennäköisyyttä (VISK § 1597), ja jolla esitetään arvio tulosten taustalla mahdollisesti vaikuttavista asioista.

Raja TULOKSEN RAPORTOINNIN ja SELITYKSEN välillä voi olla vaikea hahmottaa. Esimerkissä 27 näkyy kuitenkin ero siirtojen välillä: TULOKSEN RAPORTOINNI on koodattu virke, joka viittaa monen haastateltavan esiin tuomaan asiaan. SELITYKSEKSI sen sijaan on koodattu tämän jälkeen tuleva virke, jossa tulosta tarkennetaan yhden haastateltavan esiin nostamalla asialla.

- (27) Monet haastateltavat toivat esiin sen, ettei nykyisellään esimerkiksi tavallisen luokanopettajan kielitietoisuus yksinkertaisesti riitä S2-oppilaita koskevien haasteiden kohtaamiseen. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] Kuten eräs haastateltava esitti, ideaalitulanteessa jokaisessa S2-oppilaita sisältävässä koulussa olisi oma, pätevä S2-opettaja, joka olisi vastuussa maahanmuuttajataustaisten oppilaiden kielenopetuksesta. [5C SELITYS] (las1-40209 kasvatustiede, gradu)

Esimerkkien käyttö on aineistossa tyypillistä etenkin laadullisia tutkimuksia raportoineissa teksteissä. Sen sijaan määrällisiä tutkimuksia raportoineet kirjoittajat käyttävät selittämiseen liittyviä sanoja pohtiessaan syy-seuraussuhteita ja tuloksia selittäviä seikkoja. Näitä sanoja ovat esimerkiksi *selittää*, *vaikuttaa* ja *näkyä*.

ARVIOINTI-askelta käytetään aineiston teksteissä melko vähän ja lyhyesti. Siirron pääasiallisena tarkoituksena näyttää olevan lukijan huomion kiinnittäminen johonkin kirjoittajan mielestä oleelliseen asiaan tuloksissa tai niiden tarkastelussa. Useimmiten tämä tehdään toteamalla asia *kiinnostavaksi* tai *mielenkiintoiseksi*. Askelen avulla otetaan myös kantaa saatujen tulosten odotuksenmukaisuuteen, mitä yleensä perustellaan joko aiemmalla tiedolla tai omalla pohdinnalla. Esimerkissä 28 kirjoittaja arvioi saamiaan tuloksia monipuolisesti.

- (28) Nomineista pronominit ovat sikäli huomion arvoisia, [5D ARVIOINTI] että kaikki aineistoni yleiset pronominit ovat kyllä taajuusanastonkin mukaan yleisiä, [5B VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON] mutta sellaiset yleiset pronominit kuin minä, sinä ja te puuttuvat matematiikan tehtävistä kokonaan. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] Tämä on odotusten mukaista. [5D ARVIOINTI] (las1-40054 kielitiede, gradu)

Esimerkissä on sekä kiinnitetty lukijan huomio kirjoittajan mielestä kiintoisaan tulokseen ilmauksella ”ovat sikäli huomion arvoisia” ensimmäisessä siirrossa että arvioitu odotuksenmukaisuutta viimeisessä siirrossa.

Joissakin teksteissä tulosten arvioidaan olevan ”yllättäviä”, ja tätä huomiota perustellaan yleensä joko aiemmalla tiedolla tai omalla pohdinnalla. Tutkielmaoppaissa painotetaan usein erikseen, ettei kirjoittaja saisi osoittaa mielenkiintoisia ja yllättäviä tuloksia, vaan hänen tulisi kirjoittaa pohdintaluku niin, että lukija voi itse arvioida tulosten merkittävyyttä. Ohje perustuu vaatimukseen tutkijan objektiivisuudesta ja puolueettomuudesta. (esim. Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 292–293.) Tämä voi kuitenkin olla yhtenä syynä siihen, että siirtoa on käytetty vain vähän.

TULOKSEN RAPORTOINTI- ja TULOKSEN KOMMENTOINTI -siirrot esiintyvät usein yhdessä muodostaen siirtosyklejä. Siirtosykljen tarkastelu tuo esille esimerkiksi sen, missä järjestyksessä TULOKSEN RAPORTOINTI ja TULOKSEN KOMMENTOINTI esiintyvät, ja miten eri tavat käyttää näiden siirtojen yhdistelmiä muuttavat tekstin ymmärrettävyyttä. Kyse on siten myös argumentoinnista ja tehokkaiden argumenttien rakentamisesta.

TULOKSEN RAPORTOINTIA seuraava TULOKSEN KOMMENTOINTI -siirto toteutetaan usein joko SELITYS-askelella (esimerkki 29) tai VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON -askelella (esimerkki 30). Myös tuloksesta tehty TULKINTA TAI PÄÄTELMÄ on tyypillinen TULOKSEN RAPORTOINTIA seuraava askel. Samanlaisia siirtosyklejä ovat löytäneet myös esimerkiksi Kanoksilapatham (2005) sekä Yang ja Allison (2003).

- (29) Toisaalta taas työn subjektivoituminen näkyy erityisesti tunteisiin liittyvissä problematisoinneissa. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] Haastateltavat kuvaavat, kuinka he joutuvat työstämään, problematisoimaan ja hallitsemaan sisäisyyttään ja kokemuksiaan – työyhteisön ongelmatilanteissa. [5C SELITYS] (las1-00014-7 kasvatustiede, artikkeli)
- (30) Koetulla fyysisellä toimintakyvyllä näytti tulosten mukaan olevan yhteyttä oppilaiden MOVE-mittaustuloksiin. [4 TULOKSEN RAPORTOINTI] Tulos on samansuuntainen kuin Huotarın, Sääkslahden ja Wattin esittämä tulos (2009), jonka mukaan itse arvioitu fyysinen kunto ja mitatut

kuntotestitulokset ovat yhteydessä toisiinsa. [5B VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON] (las1-40218) (kasvatustiede, gradu)

Esimerkissä 29 raportoitua tulosta selitetään esimerkeillä, jotka havainnollistavat tuloksena esitettyä päätelmää. Esimerkissä 30 sen sijaan vahvistetaan oma varauksellisesti esitetty tutkimustulos aiemmalla tutkimustuloksella. Molemmissa esimerkeissä lukija pyritään vakuuttamaan tuloksen ja sen takana olevan tulkinnan ja päätelmien oikeellisuudesta tarjoamalla havainnollistavaa ja selittävää tietoa tai vetoamalla auktoriteettiin, jollaisena aiemmin julkaistua tutkimustulosta voidaan pitää.

Siirtojen järjestys voi vaihdella, ja TULOSEN RAPORTOINTI voi sijaita myös TULOSEN KOMMENTOINNIN jälkeen. Esimerkissä 31 viittaus aiempaan tietoon on sijoitettu ennen tuloksen raportointia, ja näitä kahta siirtoa seuraa niiden pohjalta tehty päätelmä. Tietoa on yhdistetty taitavasti sekä omasta tutkimuksesta että aiemmasta tutkimuksesta päätelmän pohjaksi.

- (31) Aiemmat kommentoijat ovat kiinnittäneet nykyisessä S2-opetussuunnitelmassa huomiota esimerkiksi siihen, että opetussuunnitelman linjaus olla jakamatta opetuksen sisältöjä ja tavoitteita eri luokka-asteille ei ole käytännössä toimiva (Vasama ja Voipio 2003, 429). [5B VIITTAUS AIEMPAAN TIETOON] Tässäkin tutkimuksessa kaksi haastateltavaa toi esiin saman huolen, mutta kolmen muun haastateltavan mukaan taas tavoitteiden jako vuosiluokkiin – ei välttämättä ota tarpeeksi huomioon eri oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. [4 TULOSEN RAPORTOINTI] Jako vuosiluokkiin on siis selvästi yksi niistä kysymyksistä, jotka jakavat mielipiteitä S2-opettajien keskuudessa, vaikkakin haastateltavat tuntuivat yleisesti ymmärtävän myös vastakkaista mieltä olevien näkökantoja. [5A TULKINTA TAI PÄÄTELMÄ] (las1-40209) (kasvatustiede, gradu)

Osa kirjoittajista käyttää siirtoja systemaattisen kaavamaisesti, useimmiten niin että tulos raportoidaan ennen sen kommentointia tai siitä tehtäviä johtopäätöksiä. Aineistossa on kuitenkin myös joitakin tekstejä, joissa TULOSEN RAPORTOINTIA käytetään eri tavoin, ja sen yhteydessä esiintyvien siirtojen järjestys vaihtelee. TULOSEN RAPORTOINNIN systemaattinen tai epäsystemaattinen käyttö ei välttämättä kerro kirjoittajan taidoista, vaan siirron ja sen seuralaisten järjestys voi vaihdella tarpeen ja tavoitteen mukaan. Systemaattinen, samanlaisena toistuva tapa on lukijaystävällinen, ja siinä päättelyketju voi näyttäytyä lukijalle loogisempana kuin epäsystemaattisessa tavassa. Toisaalta se voi etenkin pitkässä tekstissä ja usein toistuessaan olla myös puuduttava. Epäsystemaattinen tapa sen sijaan voi toimia erityisesti silloin, kun johtopäätöksiä pitää tehdä useiden eri asioiden pohjalta, kuten

esimerkissä 31. Kirjoittaja voi silloin yhdistellä erilaisia siirtoja ja askelia vapaammin halutun lopputuloksen saavuttamiseksi.

6.3 Näkökulman laajentaminen: TUTKIMUKSEN ARVIOINTI- ja JOHTOPÄÄTÖS-siirrot

TUTKIMUKSEN ARVIOINTI -siirtoa käytetään aineistossa koko tutkimuksen arviointiin. Se eroaa siis esimerkiksi **TULOSEN ARVIOINTI** -askelesta siinä, että näkökulma on yksittäistä tulosta laajempi. Siirron viestinnällinen tavoite voi toteutua kolmella eri tavalla. **RAJOITUS**-askelta käytetään osoittamaan lukijalle sellaisia rajoituksia, jotka liittyvät tulosten yleistettävyyteen tai jotka riippuivat käytetyistä menetelmistä. Siten **RAJOITUS** sivuaa myös **MENETELMIEN LUOTETTAVUUS** -askelta. Seuraavassa esimerkissä kirjoittaja muistuttaa tulosten merkitykseen liittyvästä rajoituksesta:

- (32) Siksi tasa-arvokoulutus voi tarjota merkittävän kanavan perinteisten opetuksen käytäntöjen murtamiseen. [6B MERKITYS TAI HYÖTY] Tämä kuitenkin edellyttää, että tasa-arvokouluttaja reflektoi jatkuvasti omaa opettajuuttaan ja opetustilanteisiin sisältyvää valtaa. [6A RAJOITUS] Tässä feministinen pedagogiikka toimii erinomaisena apuna. [6B MERKITYS TAI HYÖTY] (las1-00015-6 kasvatustiede, artikkeli)

Esimerkissä **RAJOITUS** katkaisee tutkimuksen merkityksen arvioinnin muistuttamalla niistä varauksista, joilla merkitys ei välttämättä toteudu. Esimerkki on kappaleesta, joka päättää pohdintaluvun, ja sijainti viittaa siihen, että rajoituksen on haluttu jäädä lukijalle mieleen.

Artikkeleissa **RAJOITUSTA** käytetään vain vähän, mikä voi viitata siihen, että kirjoittaja olettaa lukijan ymmärtävän aiemman tietämyksensä perusteella, miten yleistettäviä tulokset ovat ja mitä rajoituksia menetelmiin ja aineistoon voi liittyä. Akateemisten artikkelien lukijakunnalta voi sellaista yleistietoa odottaakin, jolloin on perusteltua tehdä huomautuksia vain niistä rajoituksista, jotka eivät välttämättä ole tavanomaisia tai ilmeisiä. Sen sijaan graduissa **RAJOITUSTA** käytetään paljon, mikä viittaa siihen, että rajoitusten pohtiminen on olennainen osa gradun pohdintalukua. Esimerkissä 33 gradun kirjoittaja pohtii tutkimuksensa rajoituksia varsin yksityiskohtaisesti:

- (33) On myös mahdollista, että vastaamisen vapaaehtoisuus kärjisti tutkimustuloksia esimerkiksi niin, että aiheesta kiinnostuneet vastasivat todennäköisemmin kuin siitä kiinnostumattomat henkilöt. Myös oletus siitä, että luokanopettajan tulisi olla ensiaputaitoinen ja osata toimia koulun ensiaputilanteissa ensiapuohjeiden mukaisesti, saattoi vaikuttaa vastauksiin. [6A RAJOITUS] (las1-40226 kasvatustiede, gradu)

Esimerkki 33 eroaa esimerkistä 32 siinä, että rajoitusten pohtiminen on tarkempaa ja eksplisiittisempää. Gradun yksityiskohtaisempi rajoitusten pohdinta voi johtua siitä, että gradussa opiskelijan pitää osoittaa taitonsa myös tutkimusmenetelmien osalta, ja yleistenkin rajoitusten kirjoittaminen näkyviin voi olla oman osaamisen osoittamista.

MERKITYS TAI HYÖTY -askelta käytetään teksteissä kuvaamaan eksplisiittisesti, mitä hyötyä tehdystä tutkimuksesta ja sen tuloksista on. Askelta käytetään kuitenkin harvakseltaan kaikissa aineiston teksteissä. Kirjoittajat perustelevat tutkimuksen merkitystä eri tavoin, esimerkiksi kertomalla sen tuottavan tietoa tietystä aiheesta, aiheen ajankohtaisuudella tai aiheen yhteiskunnallisella merkittävyydellä. Seuraavassa esimerkissä perustellaan tutkimuksen merkitystä usealla eri tavalla:

- (34) Näistä rajoituksista huolimatta tutkimus täydentää S2-opetuksesta ja S2-oppilaista tehtyä kasvatustieteellistä tutkimusta. Esimerkiksi S2-opetussuunnitelmien toimivuutta tai S2-oppilaiden asemaa ei ole aiemmin kattavasti selvitetty. Tutkimuksen merkitystä lisää myös sen ajankohtaisuus – – . Valittu näkökulma on siten merkittävä niin koulutuksen kehittämisen kuin yhteiskunnan kannalta. [6B MERKITYS TAI HYÖTY] (las1-40209 kasvatustiede gradu)

MERKITYS TAI HYÖTY -askelen tunnistaa esimerkistä 34 sanavalintojen avulla. Tekstikohdassa kerrotaan, että tehty tutkimus *täydentää* aiempaa tutkimusta ja että aihetta ”ei ole aiemmin kattavasti selvitetty”. Kirjoittaja käyttää myös sellaisia sanoja kuin *merkitys* ja *merkittävä*, jotka kertovat lukijalle hyvin selkeästi, että kirjoittajan tavoitteena on perustella tutkimuksen merkitystä.

Tutkimuksen tulosten merkittävyyden lisäksi MERKITYS TAI HYÖTY -askelella voidaan kertoa myös käytetyn menetelmän merkityksestä ja hyödyistä. Näin on tehty esimerkissä 35.

- (35) Vaikka saatujen tulosten sosiokulttuuriseen merkitykseen olisi ollut mahdollista uppoutua vielä syvemmälle, osoittaa tutkielma sen, että kielentutkimuksella ja kielentutkimuksen metodisilla välineillä on annettavaa yhteiskuntatieteelliselle tutkimukselle. – – Tutkielma sijoittuu osaksi sitä keskustelua, jota käydään yhteiskuntateorioita hyödyntävästä kielentutkimuksesta. Näen, että yhteiskunnallinen ulottuvuus ei vähennä kielentutkimuksen arvoa, päinvastoin: se osoittaa, kuinka monipuolisia mahdollisuuksia lingvistisellä tutkimuksella on. [6B MERKITYS TAI HYÖTY] (las1-40049 kielitiede, gradu)

Esimerkissä kirjoittaja laajentaa tutkimuksensa merkityksen oman työnsä ja tulostensa ulkopuolelle pohtimalla kielitieteen ja sen menetelmien hyötyjä yhteiskuntatieteelliselle tutkimukselle. Esimerkin pohjalta voi todeta, että pohdintaluvun tavoite oman tutkimuksen

liittämisestä aiempaan tutkimusperinteeseen voi toteutua useilla eri tavoilla, sillä varsinaisten tulosten lisäksi tietoa voi lisätä myös tutkimusmenetelmistä ja niiden soveltamisesta.

Se, että oman tutkimuksen ja sen tulosten merkityksiä ja hyötyjä pohditaan etenkin tieteellisissä artikkeleissa niin vähän, on mielenkiintoinen tulos. Saattaa olla, että merkitystä tai hyötyjä on pohdittu jo aiemmin, esimerkiksi johdantoluvuissa, minkä vuoksi sitä esiintyy pohdintaluvuissa vain vähän. Tutkimusaiheen perusteleminen on kuitenkin olennainen osa tutkimuksen raportointia, joten siitä olisi odottanut löytävänsä muutaman sanan myös pohdintaluvuista.

MENETELMÄN LUOTETTAVUUS -askel on osin päällekkäinen RAJOITUKSEN kanssa. Molemmissa tarkastellaan tutkimuksen ja tulosten pätevyyteen vaikuttavia asioita, mutta näkökulma on hieman eri. MENETELMÄN LUOTETTAVUUS -askelen avulla on pohdittu menetelmien osuutta tutkimuksen luotettavuudessa (esimerkki 36), kun RAJOITUS sen sijaan sisältää lähinnä tuloksista tehtävien päätelmien laajuutta ja yleistettävyyttä rajoittavia huomautuksia. MENETELMÄN LUOTETTAVUUS -askeleksi on koodattu myös tutkimuksen eettisyyttä koskevat pohdinnat (esimerkki 37).

- (36) Laadullisessa tutkimuksessa ylipäätään on myönnettävä, että tiedonantajien kertomus suodattuu väistämättä tutkijan oman kehyksen läpi (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 136). Tässä tutkimuksessa tätä ongelmaa pyritään välttämään kuvaamalla mahdollisimman läpinäkyvästi sitä prosessia, jolla esitettyihin tulkintoihin päädyttiin. Lisäksi tutkittaville tarjottiin mahdollisuus tutustua tutkijan tekemiin tulkintoihin ja kommentoida sitä, vastaavatko tehdyt päätelmät heidän kokemustaan siitä, mitä he ovat halunneet haastattelussa tuoda tutkijan tietoon. Tämän voi katsoa vähentävän riskiä heidän näkemystensä liiallisesta suodattumisesta ja takaavan sen, että tutkimuksessa on pystytty havaitsemaan ja esittämään tutkittavien totuutta juuri siten kun he itse sen kokevat. [6C MENETELMÄN LUOTETTAVUUS] (kasg2 las1-40209 kasvatustiede, gradu)
- (37) Tässä tutkimuksessa noudatettiin hyvän tieteellisen käytännön lähtökohtia, ja tutkimusetiikka otettiin huomioon tutkimuksen kaikissa vaiheissa (ks. Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6–7). Tutkimukseen liittyvistä asioista tiedottaminen, tutkimukseen osallistuvien suostumuksen hankkiminen sekä osallistumisen vapaaehtoisuus ja palkkiottomuus tekivät tästä tutkimuksesta hyvän tieteellisen käytännön mukaisen. Tutkimukseen osallistuminen ei aiheuttanut osallistujalle minkäänlaisia riskejä eikä myöskään suoranaista hyötyä. [6C MENETELMÄN LUOTETTAVUUS] (las1-40226 kasvatustiede, gradu)

Esimerkissä 36 kirjoittaja toteaa lähdekirjallisuuteen viitaten laadulliseen tutkimukseen liittyvän ongelman, minkä jälkeen hän esittelee tehtyjä ratkaisuja ongelman vaikutuksen

vähentämiseksi. Myös esimerkissä 37 kirjoittaja viittaa lähdekirjallisuuteen, mutta menetelmän luotettavuuden sijaan hän pohtii yleisiä hyvän tieteellisen käytännön periaatteita ja niiden toteutumista omassa tutkimuksessaan. Molemmissa esimerkeissä tehtyjä ratkaisuja perustellaan hyvin avoimesti ja viitataan suoraan omaan tutkimukseen.

Graduissa luotettavuuden pohdinta on paitsi läpinäkyvyyden lisäämisen sekä tutkimuksen ja sen tulosten pätevyyden arvioinnin väline, myös kirjoittajan oman osaamisen osoittamista. Luotettavuutta on voitu tarkastella myös esimerkiksi johdannossa ja menetelmien esittelyn yhteydessä, joten aineiston perusteella ei voida tehdä sellaista päätelmää, että luotettavuustarkastelun puuttuminen pohdintaluvusta tarkoittaisi sen puuttumista koko gradusta. Akateemisissa artikkeleissa MENETELMÄN LUOTETTAVUUS -askelta esiintyi vähemmän, minkä voi tulkita oletukseksi lukijoilta odotetuista tiedoista.

JOHTOPÄÄTÖS-siirto esiintyi aineistossa kolmena askelena. **SUOSITUS-askelella** kirjoittajat tekevät ehdotuksia voimassa olevien käytänteiden muuttamiseksi ja kehittämiseksi tutkimuksessa saadun tiedon perusteella. Suosituksia tehdään sekä konkreettisista että yleisistä asioista. Suositukset tai ehdotukset tehdään sekä omien tutkimusten että aiemman tiedon perusteella, myös niitä yhdistäen. Ehdotukset ilmaistaan kuitenkin yleensä varovasti ja lieventäen esimerkiksi käyttämällä konditionaalia, ilmaisemalla asia epäsuorasti kiertoilmauksin tai kysymyslauseilla (esimerkki 38).

- (38) Olisiko luokanopettajan koulutukseen mahdollista sisällyttää jonkintasoista ensiaputaitojen opetusta esimerkiksi liikunnan opintojen yhteyteen? Yleisimpien tilanteiden ensiapuohjeet olisi hyvä käydä läpi edes jotenkin, ja luokanopettajan olisi hyvä osata varautua yleisimpiin tapaturmatilanteisiin koulussa. [7A SUOSITUS TAI EHDOTUS] (las1-40226 kasvatustiede, gradu)

Esimerkissä suosituksen ehdottomuutta on vähennetty sekä konditionaalia että kysymysmuotoa käyttämällä. Suositus jatkuu retorisen kysymyksen jälkeen edelleen konditionaalimuodossa antaen kuvan vähimmästä mahdollisesta, mitä opettajankoulutuksessa voitaisiin ensiaputaitojen suhteen tehdä. Seuraavassa esimerkissä käytetään lieventävää ilmausta (*lienee*), mutta muuten kirjoittaja painottaa suositustensa tärkeyttä sanalla *tärkeä*.

- (39) – – Uusia sanoja ja ilmauksia tulvii kieleen lakkaamatta, ja jos ne ovat tärkeitä, niiden korkea käyttöfrekvenssi vakiinnuttaa ne nopeasti osaksi kieltä. [5C SELITYS] Tärkeintä tässä yhteydessä lienee pitää huolta siitä, että ne tarvittaessa myös sopeutetaan suomen kielen kieliopillisiin rakenteisiin. Samoin ensiarvoisen tärkeää on uusien äänneasultaan suomalaisten sanojen luominen uusiin tarpeisiin, jotta kaikkia uusia

ilmiöitä ei tulla nimittämään yksinomaan niiden – – vierasperäisillä nimityksillä. [7A SUOSITUS TAI EHDOTUS] (1 as1-40060 kielitiede, gradu)

SUOSITUS näyttää aineiston perusteella olevan siirto, joka esiintyy lähinnä graduissa.

SUOSITUKSET toimivat omien tutkimustulosten laajentamistarkoituksessa, ja niiden kautta yksittäinen tutkimus voidaan liittää käytännön elämään tai tieteenalan yleiseen keskusteluun.

JATKOTUTKIMUSEHDOTUS-askelella ilmaistaan oman tutkimuksen tulosten pohjalta syntyneet uuden tiedon tarpeet, ja se näyttää aineiston perusteella olevan etenkin graduille tyypillinen askel. Jatkotutkimusaiheet voivat olla sekä raportoitavan tutkimuksen tuloksia syventäviä että laajentavia, tai kirjoittaja voi ehdottaa toisenlaista näkökulmaa aiheeseen. Myös erilaisia tutkimusmenetelmiä ehdotetaan. Esimerkissä 40 kirjoittaja pohtii jatkotutkimusaiheita monipuolisesti:

- (40) Jo yksin tässä tutkielmassa käytetty aineisto tarjoaa sekin jatkotutkimusmahdollisuuksia. Aineistosta olisi mahdollista analysoida muitakin kuin niitä viittä toimijaryhmää, jotka tähän tutkielmaan valitsin. Metodeja muuttamalla aineistoon saisi uusia näkökulmia. – – Toimijoiden lisäksi aineiston tutkimuskohteeksi soveltuisi muun muassa lehtien asennoituminen, jota tämänkin tutkielman perusteella on havaittavissa. – – [7B JATKOTUTKIMUSEHDOTUS] (las1-40049 kielitiede, gradu)

Kuten esimerkistäkin voi havaita, kirjoittajat ilmaisevat jatkotutkimusaiheiden esittelyn hyvin eksplisiittisesti käyttämällä jotakin variaatiota sanasta *jatkotutkimusehdotus*.

Jatkotutkimusehdotukset annetaan usein konditionaalissa, mutta myös kysymyslauseina esitetyt ehdotukset ovat aineiston perusteella mahdollisia. Jatkotutkimusaiheiden esittäminen on osoitus siitä, että kirjoittaja osaa ajatella tutkimusaihettaan laajemmastakin perspektiivistä. Siten askel voi olla jälleen yksi erityisesti graduilta odotettava asia, jonka avulla arvioidaan kirjoittajan kykyä katsoa omia tutkimustuloksiaan laajemmalle.

YLEISTYS-askel on tyypillisesti pohdintaluvun viimeinen tai viimeisimpiä siirtoja. Siirron avulla tehdään tutkimustuloksista yleistäviä päätelmiä, joiden tarkoituksena on liittää omat tutkimustulokset laajempaan aiheesta käytyyn keskusteluun. Seuraavassa esimerkissä oma tutkimustulos laajennetaan koskemaan yleisesti yhteiskunnassa vallitsevia arvoja ja odotuksia:

- (41) – –Vaikuttaa siltä, että tyttö- ja naiskansalaisen arvokkaina pidetyt ominaisuudet ja hänelle asetetut odotukset eivät ole sisällöllisesti juurikaan muuttuneet. Hoivatehtävien määrä on kasvanut ja naisten yhteisöltä ja yhteiskunnalta saama tuki on jatkuvasti vähenemässä. [7C YLEISTYS] (las1-00013-6 kasvatustiede, artikkeli)

Esimerkissä 41 yleistystä ei kuitenkaan esitetä ehdottomana totuutena, vaan sitä lievennetään ilmauksella ”[v]aikuttaa siltä”. Kirjoittaja saattaa lieventää yleistyksen varmuusastetta mahdollisen kritiikin vuoksi, sillä ehdottomammasta ilmauksesta on vaikeampaa joustaa myöhemmin. Kritiikkiin valmistautuminen onkin yksi akateemisen kirjoittamisen läpäisevä ominaisuus, johon varaudutaan rakentamalla argumentaatio huolellisesti (Hyland 2008, 549).

TUTKIMUKSEN ARVIOINTI- ja etenkin JOHTOPÄÄTÖKSET-siirto toteuttavat pohdinnan peilikuvamaista suhdetta johdantoon siirtämällä tarkastelunäkökulmaa omasta tutkimuksesta kohti yleisempää keskustelua. Siirrot sijoittuvat tyypillisesti pohdintaluvun loppuun ja viimeistelevät koko tekstin antaman vaikutelman. Pohdintaluku ja erityisesti sen loppuosa onkin viimeinen mahdollisuus vaikuttaa lukijaan (Kniivilä–Lindblom–Yläne–Mäntynen 2017, 94), ja se kannattaa silloin käyttää mahdollisimman hyvin hyödyksi.

7 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kehittää aiempien tutkimusten (Dudley-Evans 1994; Yang–Allison 2003; Vuorijärvi 2013) pohjalta siirtoanalyysimalli, jonka avulla suomenkielisten akateemisten tekstien pohdintalukujen retorista rakennetta on mahdollista analysoida. Tutkimuskysymysten avulla etsin vastauksia siihen, millaisia viestinnällisiä tavoitteita kasvatustieteen ja kielitieteen gradujen ja tieteellisten artikkelien pohdintaluvuista on tunnistettavissa ja miten nämä tavoitteet näkyvät teksteissä. Lisäksi tarkastelin yhden mallin sopivuutta kahden eri tieteenalan sekä noviisi- ja eksperttikirjoittajien tekstien analysointiin. Tässä luvussa esitän tutkimustulosten yhteenvedon, pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja esitän jatkotutkimusehdotuksia.

7.1 Siirtoanalyysi pohdintalukujen tarkastelussa

Aineiston teksteissä (N = 20) käytetyin siirto oli TULOSEN KOMMENTOINTI. Siirto oli kummankin tieteenalan ja sekä gradujen että artikkeleiden pohdintalukujen yleisin siirto, ja siksi sitä voidaan pitää pohdintaluvun tärkeimpänä siirtona. Tulos on yhdenmukainen esimerkiksi Yangin ja Allisonin (2003) sekä Basturkmenin (2012) tulosten kanssa. Koska siirrot edustavat viestinnällisiä tavoitteita, pohdintaluvun tärkeimpänä tehtävänä voidaan pitää tutkimustulosten kommentointia. Siirtoa käytettiin aineiston teksteistä suhteellisesti enemmän artikkeleissa kuin graduissa, mikä voi kertoa eksperti- ja noviisikirjoittajien eroista mutta myös erilaisista odotuksista, joita diskurssiyhteisöillä on artikkeleita ja graduja kohtaan.

TULOSEN RAPORTOINTI -siirto oli teksteissä toiseksi yleisin siirto kasvatustieteen graduja lukuun ottamatta, joissa JOHTOPÄÄTÖS-siirto oli toiseksi yleisin. TULOSEN RAPORTOINTI ja KOMMENTOINTI esiintyivät teksteissä usein siirtosykleinä, joissa myös JOHTOPÄÄTÖS saattoi olla yhtenä siirtona. Siirtojen syklisyys on tunnistettu laajasti myös aiemmissä tutkimuksissa (esim. Dudley-Evans 1994; Lewin–Young–Fine 2001; Yang ja Allison 2003; Basturkmen 2012), joten tämän tutkimuksen tulos on yhteneväinen aiemman tutkimustiedon kanssa.

Graduissa käytettiin artikkeleja enemmän TAUSTATIETO-, TUTKIMUKSEN ARVIOINTI- ja JOHTOPÄÄTÖS-siirtoja. Tämä voi johtua siitä, että gradujen pohdintaluvut ovat pidempiä kuin artikkelien pohdintaluvut, jolloin tilaa ajatusten erittelylle on enemmän. Uskon kuitenkin, että etenkin TUTKIMUKSEN ARVIOINTI- ja JOHTOPÄÄTÖKSET-siirroissa ero johtuu tekstille asetetuista odotuksista: gradua kirjoittavan on osoitettava tekstin lukijalle eli arvioijalle, että hän pystyy tarkastelemaan tutkimuksen merkitystä, rajoituksia ja luotettavuutta riittävässä

määrin sekä tekemään tulostensa pohjalta käytännön suosituksia ja jatkotutkimusehdotuksia (esim. Hirsjärvi–Remes–Sajavaara 2007, 263–264; Kniivilä–Lindblom–Yläne–Mäntynen 2017, 94–95). Diskurssiyhteisöllä on siten vaikutusta siihen, minkälaisia siirtoja kirjoittajan odotetaan tekstissään käyttävän.

Aineiston analyysistä kävi ilmi, että eri tieteenaloilla käytetään siirtoja eri tavoin, sillä esimerkiksi TULOKSEN KOMMENTOINTI- ja JOHTOPÄÄTÖKSET-siirrot toteutuivat eri askelten kautta etenkin kasvatustieteen ja kielitieteen graduissa. Tieteenalakohtaisen vaihtelun on havainnut samantapaisella siirtoanalyysimallilla myös esimerkiksi Basturkmen (2012), vaikka hän huomauttaakin, että hänen tutkimansa soveltavan kielitieteen ja hammaslääketieteen tavat järjestää pohdintaosionsa ovat kutakuinkin samanlaiset: erot näkyvät pääasiassa askelten ja ala-askelten tasolla eli siirtojen sisäisissä retorisisissa ja argumentatiivisissa valinnoissa, ja siten pelkkä siirtojen tasoinen tarkastelu ei välttämättä tuo tieteenalojen eroja kovin hyvin esiin. Erilaiset siirtomallit tekevätkin tulosten vertailusta haastavaa, koska askelet ja siirrot eivät välttämättä vastaa toisiaan (Lewin–Young–Fine 2001, 18–19, 62; Yang–Allison 2003).

Etenkin graduissa käytettyjen siirtojen ja askeleiden laadullisessa tarkastelussa tuli esille, että kasvatustieteessä käytetään siirtoja johdonmukaisemmin ja yhtenäisemmin kuin kielitieteen graduissa. Kasvatustieteen graduissa esimerkiksi TULOKSEN RAPORTOINTI- ja TULOKSEN KOMMENTOINTI -siirtojen syklisyys oli järjestelmällisempää kuin kielitieteessä. Erot voivat johtua tutkimusten laadusta: kasvatustieteen tutkimukset olivat selvästi empiirisiä, mutta kielitieteen graduista vain osa perustui empiiriseen aineistoon. Myös esimerkiksi Maswana ym. (2015) on esittänyt, että erilaiset tutkimusasetelmat ja painotukset voivat selittää erilaisia retorisia rakenteita. Etenkin muissa kuin empiirisissä teksteissä tulosten ja niiden tulkinnan rajat voivat hämärtyä ja tulos- ja pohdintaluvut muistuttaa toisiaan. Erot voivat johtua myös tieteenalakohtaisesta vaihtelusta ja opiskelijoiden saamista graduntekoa tukevista ohjeista. Toisaalta eri tieteenaloilla tarjottava akateemisen kirjoittamisen opetus voi olla määrältään ja laadultaan erilaista: on mahdollista, että kasvatustieteen opiskelijat ovat saaneet enemmän ja tarkempaa tietoa akateemisten tekstien jäsennyksestä ja kirjoittamisesta kuin kielitieteen opiskelijat. Tieteenalakohtaisen vaihtelun tarkempi analyysi edellyttäisi kokonaisten gradujen tarkastelua ja suurempaa aineistoa.

Lewin, Fine ja Young (2001, 86–87) ehdottavat, ettei tekstilajin antama rakenne ole kiinteä kehikko, vaan se toimii vuorovaikutuksessa kulloisenkin tekstin kanssa. Siten tekstin rakenteeseen voivat vaikuttaa monet tekijät, esimerkiksi julkaisukanava, tekstin pituudesta

annetut ohjeet ja odotettu lukijakunta. Osa viestinnällisistä tavoitteista on voitu täyttää jo aiemmissa tekstinosissa, jolloin niitä ei välttämättä löydy pohdintaluvusta. Tämä näkemys on yhdenmukainen oman tutkimukseni tulosten kanssa, sillä siirtoja ja askeleita käytettiin aineistossa vaihtelevasti. Etenkin tekstin pituus ja asiantuntijuuden taso ovat konkreettisia tekijöitä, jotka erottavat akateemisia artikkeleita ja graduja ja siten on todennäköistä, että niillä on yhteys myös tekstien erilaisiin retorisiin rakenteisiin.

Kaksitasoisen analyysimallin avulla sain näkyviin kirjoittajien viestinnälliset tavoitteet ja erilaiset tavat, joilla niitä toteutettiin. Siirtoihin ja askeleisiin jakautuva malli eritteleekin yksitasoista paremmin tekstin viestinnällisiä tavoitteita ja tapoja niiden toteuttamiseen (Yang–Allison 2003; Basturkmen 2012). Siten kaksitasoinen malli on etenkin pedagogisessa mielessä parempi, sillä se kertoo yksityiskohtaisemmin, miten tietyn siirron voi toteuttaa.

Tämän tutkimuksen aineiston ja tulosten perusteella voin todeta, että käytetty siirtoanalyysimalli soveltuu hyvin empiiristen tieteellisten artikkelien ja gradujen pohdintalukujen analysointiin. Sen sijaan muiden kuin empiiristen artikkelien ja pro gradujen siirtojen tunnistaminen on mallin avulla haastavaa. Vaikka siirtojen tunnistaminen ja luokittelu ei aina ollut yksiselitteistä ja suoraviivaista, oli hyvin erilaisista teksteistä kuitenkin löydettävissä samankaltaiset viestinnälliset tavoitteet. Tärkeimpänä niistä oli omien tulosten kommentointi siten, että tekstin lukija vakuuttuu tulosten pätevyydestä ja merkityksestä mutta ymmärtää myös tulosten soveltamiseen liittyvät rajaukset.

7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Olen toteuttanut tutkimuksen hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Tutkimusprosessini on ollut suunnitelmallinen ja ohjattu, ja aineistona olen käyttänyt tutkimuskäyttöön koottuja tekstejä (Lauseopin arkisto 2023). Olen käsitellyt aineistoa huolellisesti ja viitannut aineistoesimerkkeihin asiaankuuluvien tunnistusten. Myös aikaisempaan tutkimukseen ja muuhun kirjallisuuteen olen viitannut avoimesti ja huolellisesti. (Ks. Keiski ym. 2023.)

Tutkimukseni yhtenä tarkoituksena oli muodostaa aiemman tutkimuksen pohjalta käytettyyn aineistoon sopiva siirtoanalyysimalli. Olen muokannut mallia jatkuvasti analyysin kuluessa, jotta se vastaisi mahdollisimman hyvin tutkittavina olevien tekstien retorisia rakenteita.

Tutkimukseni tulos on siten ehdotus yksityiskohtaisesta tutkimustekstien pohdintalukujen kaksitasoisesta siirtoanalyysimallista, jonka perusteellisempi validointi voi olla jatkotutkimuksen aihe. Aineistona olen käyttänyt Turun yliopiston Akateemisen suomen

korpukselta poimittuja tekstejä. Korpuksessa ei ollut aineiston poimintahetkellä vielä kovin kattavaa akateemisten artikkelien kokoelmaa, mikä vaikuttaa myös koko tutkimuksen luotettavuuteen. Vaikka pieni korpus sopiikin diskurssirakenteen tutkimiseen (Biber–Connor–Upton 2007, 18), pienen ja erikoistuneen korpuksen käytön vaarana on, että se antaa liian kapean kuvan tutkittavasta aiheesta, ja esimerkiksi yksittäisten kirjoittajien vaikutus voi korostua liikaa (Nordrum–Eriksson 2015, 64). Lisäksi aineistoni kielitieteen artikkelit ovat saman kirjoittajan tekstejä, jolloin tämän kirjoittajan kirjoitustyyli korostuu muihin nähden. Korpukselta poimittavan aineiston monipuolisuuteen tulisikin kiinnittää erityistä huomiota, jotta aineisto edustaa monipuolisesti haluttua tekstilajia.

Sain aineiston anonymisoituna, eli siinä ei ollut mukana tunnistetietoja kuten kirjoittajan nimeä, mutta useimmat aineiston teksteistä ovat kuitenkin verkossa vapaasti saatavilla. Sekä akateemiset artikkelit että pro gradut ovat julkaistuja julkisia tekstejä, joten aineiston täysi anonymisointi ei välttämättä ole tarpeellista. Jos aineiston kaikkien kirjoittajien nimet olisivat olleet tiedossa, olisi tullut aiemmin esiin se, että kielitieteen artikkelit ovat kaikki samalta kirjoittajalta. Tieto olisi saattanut johtaa aineiston vaihtamiseen, mitä en kesken analyysia enää halunnut tehdä.

Siirtojen luokittelu on usein haastavaa ja harvoin yksiselitteistä, ja siksi tutkimukseni suurin virhelähde liittyy siirtojen ja askeleiden tunnistamiseen ja luokitteluun. Tekstilajin tunteminen on luokittelua tehdessä tärkeää, sillä joskus siirron tai askelen luokittelun apuna pitää käyttää tietoa siitä, mitä kyseisessä kohdassa tekstiä normaalisti tekstilajiin kuuluvissa teksteissä tehdään. (Dudley-Evans 1994.) Kokotekstien lukeminen olisi voinut parantaa tutkimuksen luotettavuutta, sillä silloin analyysissa olisi ollut helpompi erottaa esimerkiksi aiheen yleinen esittely tuloksen esittelystä. Ongelma tuli esiin sekä artikkelien että gradujen kohdalla, ja erityisesti laadullisten ja muiden kuin empiiristen tekstien kohdalla. Määrällisiä tutkimuksia raportoineet tekstit olivat jossain määrin suoraviivaisempia, ja niissä eron tekeminen oli yleensä helpompaa ja selkeämpää.

Analyysin validiteetin varmistamisessa voidaan käyttää muita henkilöitä: joko alustavan tai lopullisen luokittelun voi tehdä kaksi tai useampi henkilöä tai tehty luokittelu voidaan antaa tieteenalan asiantuntijan tarkastettavaksi ja kommentoitavaksi. Luokittelun luotettavuutta voi lisätä myös täydentämällä sitä jollakin muulla tavalla tehdyllä tekstianalyysillä. (Esim. Dudley-Evans 1994; Jin 2018.) Tässä tutkimuksessa luokittelin tekstit yksin, joten analyysin validiteetti ei ole paras mahdollinen. Luokittelu on kuitenkin tehty huolellisesti ja useaan

kertaan, jolloin olen voinut arvioida aiempien luokittelujen paikkansapitävyyttä. Aineisto sisältää kuitenkin useita haastavasti luokiteltavia tekstinosa, minkä vuoksi toisen henkilön mielipide luokitteluista olisi parantanut analyysin ja koko tutkimuksen validiteettia.

Kasvatustieteen ja kielitieteen teksteissä käytetään hieman erilaisia konventioita (ks. esim. Hyland 2008, 549–550), mikä näkyy myös omassa tutkimuksessani. Kasvatustieteen teksteissä on käytetty empiirisiä menetelmiä, mutta kielitieteen teksteissä empiriaa on vaihtelevasti. Vaikka kielitieteenkin graduissa on käytetty empiiristä aineistoa, poikkeavat tutkimusmenetelmät kasvatustieteen menetelmistä. Aineiston teksteillä onkin osittain erilainen tavoite: kasvatustieteen tekstien tavoitteena on raportoida empiirisen tutkimuksen tulos, kun taas kielitieteen tekstien (erityisesti artikkelien) tavoitteena on osallistua aiheesta käytyyn keskusteluun pohtimalla aihetta esimerkiksi kieliesimerkkien ja tutkijan oman kieli-intuition pohjalta. Soveltamaani siirtomallia tulisi edelleen kehittää, jotta sen avulla pystyisi paremmin tunnistamaan sekä empiiristen että muiden kuin empiiristen tekstien siirrot ja askeleet. Monipuolisemman aineiston avulla mallia olisi mahdollista tarkentaa siten, että vertailu erityyppisten tutkimustekstien sisällöstä olisi aidosti mahdollista.

Tutkimukseni on luonteeltaan laadullista ja määrällistä lähestymistapaa yhdistävä. Siirtomallin kehittäminen ja aineiston luokittelu ovat laadullista tutkimusta, mutta luokittelun jälkeen tarkastelin aineistoa myös määrällisesti. Olen siten käyttänyt analyysissa menetelmätriangulaatiota. Laadullisen ja määrällisen otteen yhdistäminen mahdollistaa aineiston tarkastelun eri tasoilla: laadullinen tarkastelu paljastaa esimerkiksi tiettyjen siirtojen ominaispiirteitä ja määrällinen tarkastelu tuottaa yleisempää tietoa esimerkiksi tiettyjen siirtojen esiintymisestä aineistossa. (Ks. Vilka 2021, 101–102.)

7.3 Jatkotutkimusehdotukset

Kehittelemäni siirtoanalyysimallin luonteva jatkotutkimusaihe on mallin edelleen kehittäminen ja sen laajempi soveltaminen akateemisten tekstien pohdintalukujen luokitteluun ja analysoimiseen. Aineistonani oli kahden eri tieteenalan tekstejä sekä diskurssiyhteisöjen noviisi- että asiantuntijakirjoittajilta. Tarkastelua voisi jatkossa rajata tarkemmin joko yhden tieteenalan sisälle tai eri tieteenalojen samantasoisten tekstien analyysiin. Esimerkiksi gradujen vertaileminen keskenään saadun arvosanan mukaan voisi tuoda esiin kiinnostavia eroja käytetyissä siirroissa ja argumentaation rakentumisessa samaan tapaan kuin vaikuttavuuskertoimeltaan eritasoisissa lehdissä julkaistuissa artikkeleissa (ks. Jin 2018). Eri tieteenalojen graduja voisi verrata myös sen mukaan, miten paljon opiskelijoille on

opetettu tutkimuksentekoa ja siitä raportointia tarkastelemalla tekstien rinnalla opinto-ohjelmia ja niiden pakollisia tutkimuksentekoon ja akateemiseen kirjoittamiseen liittyviä opintojaksoja.

Siirtoanalyysiin voisi liittää myös muita tutkimusmenetelmiä, kuten Bhatia (2004) ehdottaa (ks. myös Basturkmen–Bitchener 2005). Kirjoittajilta voitaisiin kysyä haastattelun tai kyselyn avulla esimerkiksi sitä, miten hyväksi he kokevat oman osaamisensa tieteellisten tekstien tuottamisessa tai kuinka tietoisia he ovat tieteellisten tekstien rakenteista ja niiden soveltamisesta. Analyysia voisi edelleen syventää tarkastelemalla yksityiskohtaisesti niitä kielellisiä keinoja, joilla eri siirtoja ja askeleita toteutetaan. Tällaista tarkastelua voitaisiin tehdä yhdistämällä analyysiin kieliopin tutkimuksen keinoja, kuten esimerkiksi Honkanen (2011) ja Virtanen (2015) ovat tehneet.

Aihetta voisi syventää myös seuraamalla kirjoittajien kirjoitusprosessia: millaisin keinoin kirjoittajat itse ajattelevat välittävänsä asian lukijalle mahdollisimman tehokkaasti ja millaisia ratkaisuja he sen eteen tekevät. Tieteellinen kirjoittaminen on prosessi, joten mielenkiintoinen tutkimustapa voisi olla myös valmiin tekstin vertaaminen sen aiempiin luonnoksiin.

Luonnosten perusteella voisi selvittää, miten tekstin lopullinen rakenne ja asioiden järjestys on muodostunut. Kirjoitusprosessin näkyväksi tekeminen hyödyttäisi myös akateemisen kirjoittamisen opetusta, sillä opiskelijoille voisi silloin konkreettisesti näyttää, miten monta muokkaukset tarvitaan, ennen kuin lopullinen teksti voidaan julkaista.

Akateemista suomen kieltä tulee edelleen tutkia, jotta siitä saadaan lisää tietoa ja sen arvo akateemisena kielenä pysyy yllä. Se keskustelu, jota suomen kielen asemasta korkeimman opetuksen ja tutkimuksen kielenä käydään, osoittaa aiheen olevan ajankohtainen ja tärkeä. Kansalliskielistrategia (Valtioneuvosto 2021) osoittaa, että huoleen on vastattu, mutta strategian noudattamista tulee seurata ja tarvittaessa vaatia, kuten viimeaikainen Aalto-yliopiston opetuskieliä koskeva kantelu osoittaa (Puumalainen 2023). Akateemisen suomen kielen opettamiseksi voidaan etsiä uusia menetelmiä, ja siirtoanalyysi on yksi keino tuottaa tietoa suomenkielisen tiedeviestinnän opettamisen tueksi.

Lähteet

Aineisto

Akateemisen suomen korpus. Turun yliopisto, Lauseopin arkisto.

Tutkimuskirjallisuus

Basturkmen, Helen 2009. Commenting on results in published research articles and masters dissertations in Language Teaching. *Journal of English for academic purposes* 8 (4), s. 241–51. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2009.07.001>.

——— 2012. A genre-based investigation of discussion sections of research articles in Dentistry and disciplinary variation. *Journal of English for academic purposes* 11 (2), s. 134–44. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2011.10.004>.

Basturkmen, Helen – Bitchener, John 2005. The text and beyond: exploring the expectations of the academic community for the discussion of results section in masters theses. *New Zealand studies in applied linguistics* 11 (1), s. 1–19.

Berkenkotter, Carol – Huckin Thomas N. 1995. *Genre knowledge in disciplinary communication: Cognition, culture, power*. Erlbaum, Hillsdale.

Bhatia, Vijay K. 1993. *Analysing genre: Language use in professional settings*. Applied Linguistics and Language Study. Longman, London.

——— 2004. *Worlds of written discourse*. Advances in Applied Linguistics. Continuum, London.

Biber, Douglas 2006. *University Language: A corpus-based study of spoken and written registers*. John Benjamins Publishing Company, Philadelphia.

Biber, Douglas – Connor, Ulla – Upton, Thomas A. 2007. *Discourse on the move: Using corpus analysis to describe discourse structure*. Studies in Corpus Linguistics 28. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.

Connor, Ulla – Mauranen, Anna 1999. Linguistic analysis of grant proposals: European Union Research Grants. *English for Specific Purposes* 18 (1), s. 47–62. [https://doi.org/10.1016/S0889-4906\(97\)00026-4](https://doi.org/10.1016/S0889-4906(97)00026-4).

Dudley-Evans, Tony 1986. Genre analysis. An investigation of the introduction and discussion sections of MSc dissertations. *Talking about text. Studies presented to*

- David Brazil on his retirement*, s. 128–145. Toim. Malcolm Coulthard. Discourse analysis monograph 13. English language research, Birmingham.
- 1994. Genre analysis: an approach to text analysis for ESP. *Advances in Written Text Analysis*, s. 219–228. Toim. Malcolm Coulthard. Routledge, London.
- Hakala, Juha T. 2017. *Tulevan maisterin graduopas*. Gaudeamus, Helsinki.
- VISK = Hakulinen, Auli – Vilkuna, Maria – Korhonen, Riitta – Koivisto, Vesa – Heinonen, Tarja Riitta – Alho, Irja 2004. *Iso suomen kielioppi*. [Verkkoversio.] Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki. Viitattu 5.12.2023. Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/visk>.
- Heikkinen, Hannu 2018. Professori Hannu Heikkinen Vieraskynä-kirjoituksessa: Tiedepolitiikka näivettää suomen kielen. [Verkkodokumentti.] *www.hs.fi*, 17.1.2018. Viitattu 19.7.2021. Saatavissa: <https://www.hs.fi/mielipide/art-2000005526989.html>.
- Heikkinen, Hannu – Tomperi, Tuukka 2018. Mitä pitäisi ajatella (suomen) kielestä (kasvatus)tieteessä? *Kasvatus* 49 (2), s. 167–175.
- Hirsjärvi, Sirkka – Liikanen, Pirkko – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 1992. *Tutkimus ja sen raportointi*. 4. uudistettu painos. Kirjayhtymä, Helsinki.
- Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2007. *Tutki ja kirjoita*. 13.–14. osin uudistettu painos. Tammi, Helsinki.
- Holmes, Richard 1997. Genre analysis, and the social sciences: An investigation of the structure of research article discussion sections in three disciplines. *English for specific purposes* 16 (4), s. 321–337. [https://doi.org/10.1016/S0889-4906\(96\)00038-5](https://doi.org/10.1016/S0889-4906(96)00038-5).
- Honkanen, Suvi 2011. *Kielioppi ja tekstilaji. Direktiivin muotoilusta viraston ryhmäkirjeissä*. [Verkkodokumentti.] Väitöskirja. Helsingin yliopiston Suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos. Viitattu 10.2.2024. Saatavissa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/29945/kieliopp.pdf>.
- Hopkins, Andy – Dudley-Evans, Tony 1988. A genre-based investigation of the discussion sections in articles and dissertations. *English for specific purposes* 7 (2), s. 113–121. [https://doi.org/10.1016/0889-4906\(88\)90029-4](https://doi.org/10.1016/0889-4906(88)90029-4).
- Hyland, Ken 2008. Genre and academic writing in the disciplines. *Language Teaching* 41 (4), s. 543–562. <https://doi.org/10.1017/S0261444808005235>.
- Hämeen-Anttila, Jaakko 2018. Kun rahvas puhuu kadulla suomea, toisten korvaan sattuu – tuohivirsuissaan tallustavien suomenmielisten silmää taas särkee jokainen englanninkielinen kyltti. [Verkkodokumentti.] *www.hs.fi*, 2.1.2018. Viitattu 19.7.2021. Saatavissa: <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000005510056.html>.

- Jin, Bixi 2018. Rhetorical differences in research article discussion sections of high- and low-impact articles in the field of chemical engineering. *IEEE transactions on professional communication* 61 (1), s. 65–76. <https://doi.org/10.1109/TPC.2017.2747358>.
- Kakkuri-Knuuttila, Marja – Heinlahti, Kaisa 2006. *Mitä on tutkimus? Argumentaatio ja tieteenfilosofia*. Gaudeamus, Helsinki.
- Kakkuri-Knuuttila, Marja-Liisa – Kylänpää, Antti 2008. Luottamus, retoriikka ja tieteen rationaalisuus. *Sociologia* 45 (4), s. 306–321.
- 2012. Tieteellisen artikkelin rakenne: historiaa ja esihistoriaa. *Genreanalyysi: tekstilajitutkimuksen käytäntöä*, s. 157–158. [E-kirja.] Toim. Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiililä ja Mikko Lounela. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 29. Kotimaisten kielten keskus, Helsinki. Viitattu 19.7.2021. Saatavissa: <http://scripta.kotus.fi/www/verkkojulkaisut/julk29/>.
- Kananen, Jorma 2015. *Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylä.
- 2016. *Opinnäytetyön ja pro gradun ohjaajan opas*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 220. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylä.
- Kanoksilapatham, Budsaba 2005. Rhetorical structure of biochemistry research articles. *English for specific purposes* 24 (3), s. 269–292. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2004.08.003>.
- Karhu, Otso 2023. Aalto-yliopisto rikkoo lakia, toteaa apulaisoikeuskansleri – englannin kieli on syrjäyttänyt suomen osassa opetuksesta. [Verkkodokumentti.] www.yle.fi, 8.5.2023. Viitattu 28.11.2023. Saatavissa: <https://yle.fi/a/74-20030612>.
- Keiski, Riitta – Hämäläinen, Kari – Karhunen, Matti – Löfström, Erika – Näreaho, Susanna – Varantola, Krista – Spoof, Sanna-Kaisa – Tarkiainen, Terhi – Kaila, Eero – Aittasalo, Minna (toim.) 2023. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2. Tutkimuseettinen neuvottelukunta, Helsinki.
- Kinnunen, Merja 2002. Artikkelin kirjoittaminen. *Tieteellinen kirjoittaminen*, s. 135–146. Toim. Merja Kinnunen ja Olli Löytty. Vastapaino, Tampere.
- Kniivilä, Sonja – Lindblom-Yläne, Sari – Mäntynen, Anne 2017. *Tiede ja teksti. Tehoa ja taitoa tutkielman kirjoittamiseen*. Gaudeamus, Helsinki.

- Kytömäki, Leena 2018. Suomen kieli ahtaalla yliopistoissa. [Verkkodokumentti.] *www.ts.fi*, 24.3.2018. Viitattu 19.7.2021. Saatavissa: <https://www.ts.fi/puheenvuorot/3885602>.
- Lauseopin arkisto 2023. Lauseopin arkisto. [Verkkosivu.] Viitattu 19.7.2021 ja 28.11.2023. Saatavissa: <https://www.utu.fi/fi/yliopisto/humanistinen-tiedekunta/suomen-kieli-ja-suomalais-ugrilainen-kielentutkimus/lauseopin-arkisto>.
- Lewin, Beverly A. – Young, Lynne – Fine, Jonathan 2001. *Expository discourse: A genre-based approach to social science research texts*. Continuum Publishing, London.
- Lin, Ling – Evans, Stephen 2012. Structural patterns in empirical research articles: A cross-disciplinary study. *English for specific purposes* 31 (3), s. 150–160. <https://doi.org/10.1016/j.esp.2011.10.002>.
- Luodonpää-Manni, Milla – Ojutkangas, Krista 2020. Laadullinen aineistopohjainen kielentutkimus. *Kielentutkimuksen menetelmiä I–IV*, s. 412–441. Toim. Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne ja Kaius Sinnemäki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1457. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Luukka, Minna-Riitta 1992. *Akateemista metadiskurssia. Tieteellisten tekstien tekstuaalisia, interpersonaalisia ja kontekstuaalisia piirteitä*. Korkeakoulujen kielikeskuksen julkaisuja 46. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä
- 1994a. Minä, sinä, hän – tieteellisten tekstien ihmissuhteet. *Virittäjä* 98 (1), s. 25–43.
- 1994b. Persoona pragmatiikan puntarissa. *Virittäjä* 98 (2), s. 227–239.
- 2002. Mikä tekee tekstistä tieteellisen. *Tieteellinen kirjoittaminen*, s. 13–28. Toim. Merja Kinnunen ja Olli Löytty. Vastapaino, Tampere.
- Luukka, Minna-Riitta – Muikku-Werner, Pirkko 1995. Kirjoittamisen opetus korkeakouluissa. *Akateeminen kirjoittaminen tänään ja huomenna*, s. 99–109. Toim. Eija Ventola ja Anna Mauranen. Yliopistopaino, Helsinki.
- Maswana, Sayako – Kanamaru, Toshiyuki – Tajino, Akira 2015. Move analysis of research articles across five engineering fields: What they share and what they do not. *Ampersand* 2, s. 1–11. <https://doi.org/10.1016/j.amper.2014.12.002>.
- Metsämäki, Maria 2020. *Kirjoittajan asennoitumisen osoittaminen osana akateemista suomea*. [Verkkodokumentti.] Pro gradu -tutkielma. Turun yliopiston kieli- ja käännöstieteiden laitos. Viitattu 19.7.2021. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020101484025>.
- Mäkinen, Olli 2005. *Tieteellisen kirjoittamisen ABC*. Tammi, Helsinki.

- Mäntylä, Katja – Toomar, Jaana – Reukauf, Marianne 2013. *Graka kaulassa*. Finn Lectura, Helsinki.
- Mäntynen, Anne 2005. Referointi tekstilajipiirteinä. Esimerkkinä kielijutut. *Referointi ja moniäänisyys*, s. 258–281. Toim. Markku Haakana ja Jyrki Kalliokoski. Tietolipas 206. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Mäntynen, Anne – Shore, Susanna 2008. Tekstilajien lumo. *Kieltä kohti*, s. 24–33. Toim. Tiina Onikki-Rantajääskö ja Mari Siirainen. Otava, Helsinki.
- Nordrum, Lene – Eriksson, Andreas 2015. Data commentary in science writing. Using a small, specialized corpus for formative self-assessment practices. *Learner Corpora in Language Testing and Assessment*, s. 59–83. Studies in corpus linguistics 70. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.
- Nwogu, Kevin Ngozi 1997. The medical research paper: Structure and functions. *English for specific purposes* 16 (2), s. 119–138. [https://doi.org/10.1016/S0889-4906\(97\)85388-4](https://doi.org/10.1016/S0889-4906(97)85388-4).
- Paldanius, Hilka 2020. *Kuka aloitti kylmän sodan? Lukion historian aineistopohjaisen esseen tekstilaji tiedonalan tekstitaitojen näkökulmasta*. [Verkkodokumentti.] Väitöskirja. JUY Dissertations 227. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä. Viitattu 17.7.2023. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8175-4>.
- Peacock, Matthew 2002. Communicative moves in the discussion section of research articles. *System* 30 (4), s. 479–497. [https://doi.org/10.1016/S0346-251X\(02\)00050-7](https://doi.org/10.1016/S0346-251X(02)00050-7).
- Puumalainen, Mikko 2023. *Aalto-yliopiston kielelliset linjaukset*. [Verkkodokumentti.] Viitattu 28.11.2023. Saatavissa: https://oikeuskansleri.fi/documents/1428954/145162814/julkaistu_ratkaisu_aalto_yliopiston_kielelliset_linjaukset_OKV_2967_10_2021.pdf/6688957c-16fe-5db3-4637-df5d545eb080/julkaistu_ratkaisu_aalto_yliopiston_kielelliset_linjaukset_OKV_2967_10_2021.pdf?t=1683535154978.
- Pyhäلتö, Kirsi – Soini, Tiina 2008. Tohtoriopiskelijasta tieteelliseksi asiantuntijaksi. *Hyvä tohtori. Tohtorikoulutuksen rakenteita ja prosesseja*, s. 137–161. Toim. Anna Raija Nummenmaa, Kirsi Pyhäلتö ja Tiina Soini. Tampere University Press, Tampere.
- Suomen kielen lautakunta 2010. *Vetoomus suomen kielen aseman turvaamiseksi tieteen ja korkeimman opetuksen kielenä*. [Verkkodokumentti.] Viitattu 19.7.2021. https://www.kotus.fi/files/1429/Vetoomus_lautakunta_2010.pdf.
- 2018. *Suomi tarvitsee pikaisesti kansallisen kielipoliittisen ohjelman*. [Verkkodokumentti.] Viitattu 19.7.2021. Saatavissa:

https://www.kotus.fi/ohjeet/suomen_kielen_lautakunnan_suosituksia/kannanotot/suomi_tarvitsee_pikaisesti_kansallisen_kielipoliittisen_ohjelman.

- Swahn, Nina 2023. Opiskelijat haluaisivat opetusta suomeksi, mutta Aalto-yliopisto ei kuuntele heitä – vararehtori: 'Nuoret osaavat englantia varsin hyvin'.
[Verkkodokumentti.] *www.yle.fi*, 20.3.2023. Viitattu 23.11.2023. Saatavissa:
<https://yle.fi/a/74-20022638>.
- Swales, John 1990. *Genre analysis. English in academic and research setting*. Cambridge University Press, Cambridge.
- 2004. *Research genres. Exploration and Applications*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Swales, John – Feak, Christine 2004. *Academic writing for graduate students. Essential tasks and skills*. 2nd edition. University of Michigan Press, Ann Arbor.
- Tirronen, Kerttu – Rautanen, Teemu – Ukskoski, Leena 1998. *Tutkijan julkaisuopas*. Valtion teknillinen tutkimuskeskus, Espoo.
- Tynjälä, Päivi 1998. Kirjoittaminen, oppiminen ja asiantuntijuuden kehittyminen. *Opetus ja oppiminen tiedeyhteisössä*, s. 113–128. Toim. Anna Nuutinen ja Hannakaisa Kumpula. Koulutuksen tutkimuslaitos, Jyväskylä.
- Törrönen, Jukka 2002. Tieteellisen tekstin rakenne. *Tieteellinen kirjoittaminen*, s. 29–49. Toim. Merja Kinnunen ja Olli Löytty. Vastapaino, Tampere.
- Valtioneuvosto 2021. *Kansalliskielistrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös*.
[Verkkodokumentti.] Valtioneuvoston julkaisuja 87. Valtioneuvosto, Helsinki. Viitattu 28.11.2023. Saatavissa:
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163650/VN_2021_87.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Vehviläinen, Sanna – Pyhältö, Kirsi – Lindblom-Ylänne, Sari – Löfström, Erika – Nevgi, Anne – Kaartinen-Koutaniemi, Minna 2009. Tieteellisten työprosessien ohjaus. *Yliopisto-opettajan käsikirja*, s. 334–371. Toim. Sari Lindblom-Ylänne ja Anne Nevgi. WSOYpro, Helsinki.
- Vilka, Hanna 2021. *Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS-kustannus, Jyväskylä.
- Virtanen, Mikko T. 2015. *Akateeminen kirja-arvio moniäänisenä toimintana*.
[Verkkodokumentti.] Helsingin yliopiston Suomen kielen, suomalais-ugrilaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos. Viitattu 10.2.2024. Saatavissa:
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/158605/Akateemi.pdf?sequence=1>.

- Virtanen, Mikko T. – Hiidenmaa, Pirjo 2020. Tekstintutkimus. *Kielentutkimuksen menetelmiä I–IV*, 831–863. Toim. Milla Luodonpää-Manni, Markus Hamunen, Reetta Konstenius, Matti Miestamo, Urpo Nikanne ja Kaius Sinnemäki. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1457. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki.
- Viskari, Sinikka 2009. *Tieteellisen kirjoittamisen perusteet*. Tampereen yliopisto, kasvatustieteen laitos, julkaisusarja B nro 17. Tampereen yliopisto, Tampere.
- Vuorijärvi, Aino 2013. Tekstilaji ja yhteisö. Ammattikorkeakoulun opinnäytetyön diskussio tekstinä. [Verkkodokumentti.] Väitöskirja. Helsingin yliopiston suomen kielen, suomalais-ugrialaisten ja pohjoismaisten kielten ja kirjallisuuksien laitos. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-8928-2>.
- Yang, Ruiying – Allison, Desmond 2003. Research articles in applied linguistics: moving from results to conclusions. *English for specific purposes* 22 (4), 365–385. [https://doi.org/10.1016/s0889-4906\(02\)00026-1](https://doi.org/10.1016/s0889-4906(02)00026-1).
- Ylijoki, Oili-Helena 1998. *Akateemiset heimokulttuurit ja noviisien sosialisatio*. Vastapaino, Tampere.

Liitteet

Liite 1. Siirtoanalyysimallit

Taulukko 5. Tutkimuksessa käytetty siirtoanalyysimalli sekä tärkeimmät sen muodostamisessa käytetyt aiemmissä tutkimuksissa esitellyt mallit. Aiempien mallien siirtojen perässä on suluissa tässä tutkimuksessa käytetyn siirron tunnus.

Tässä tutkimuksessa käytetty siirtoanalyysimaali	Yangin ja Allisonin (2003) siirtoanalyysimalli	Dudley-Evansin (1994) siirtoanalyysimalli	Vuorijärven (2013) siirtoanalyysimalli
1 Metateksti	Move 1 Background information (2)	Information move (2)	Metateksti (1)
2 Taustatieto 2A Tutkimuksen tarkoitus 2B Teoriatieto tai yleinen tieto 2C Menetelmät tai aineisto	Move 2 Reporting results (4)	Statement of results (4)	Taustatieto (2)
3 Tulosten yhteenveto	Move 4 Summarizing results (3)	Finding (4)	Teoria (2B)
4 Tuloksen raportointi	Move 5 Commenting on results (5) Interpreting results (5A) Comparing results with literature (5B) Accounting for results (5C) Evaluating results (5D)	(Un)expected outcome (5D)	Toimintaympäristö (toiminnalliseen opinnäytetyöhön liittyvä siirto, ei relevantti tässä tutkimuksessa)
5 Tuloksen kommentointi 5A Tulkinta tai päätelmä 5B Viittaus aiempaan tietoon 5C Selitys 5D Arviointi	Move 5 Summarising the study (–)	Reference to previous research (5B)	Menetelmä (2C)
6 Tutkimuksen arviointi 6A Rajoitus 6B Merkitys tai hyöty 6C Menetelmien luotettavuus	Move 6 Evaluating the study (6) Indicating limitations (6A) Indicating significance/advantage (6B) Evaluating methodology (6C)	Explanation (5C)	Tulos (4)

Tässä tutkimuksessa käytetty siirtoanalyysimaali	Yangin ja Allisonin (2003) siirtoanalyysimalli	Dudley-Evansin (1994) siirtoanalyysimalli	Vuorijärven (2013) siirtoanalyysimalli
7 Johtopäätökset 7A Suositus tai ehdotus 7B Jatkotutkimusehdotus 7C Yleistys	Move 7 Deductions from the research (7) Making suggestions (7A) Recommending further research (7B) Drawing pedagogic implications (-)	Claim (7C)	Prosessi (toiminnalliseen opinnäytetyöhön liittyvä siirto, ei relevantti tässä tutkimuksessa)
		Limitation (6A)	Odotettu tai odottamaton tulos (4)
		Recommendation (7A)	Viittaus (5B)
			Selitys (5C)
			Päätelmä (7C)
			Reflektio (-)
			Rajoitus (6A)
			Suositus (7A)
			Vahvistus (-)
			Tehostus (6B)
			Kiitos (-)

Liite 2. Siirtojen frekvenssit ja esiintyvyys

Taulukko 6. Siirtojen frekvenssit ja prosenttiosuudet kaikista siirroista kasvatustieteen ja kielitieteen artikkeleissa ja graduissa.

Siirto	Kasvatustiede artikkelit, f (%-osuus kaikista siirroista), n = 5	Kasvatustiede gradut, f (%-osuus kaikista siirroista), n = 5	Kielitiede artikkelit, f (%-osuus kaikista siirroista), n = 5	Kielitiede gradut, f (%-osuus kaikista siirroista), n = 5	Yhteensä, f (%-osuus kaikista siirroista), N = 20
1 Metateksti	1 (0,83)	3 (0,84)	1 (1,22)	8 (3,32)	13 (1,62)
2 Taustatieto	13 (10,74)	51 (14,21)	8 (9,76)	39 (16,18)	111 (13,82)
2A Tutkimuksen tarkoitus ¹	8 (61,54)	10 (19,61)	3 (37,50)	4 (10,26)	25 (22,52)
2B Teoriatieto tai yleinen tieto ¹	5 (38,46)	34 (66,67)	5 (62,50)	28 (71,79)	72 (64,86)
2C Menetelmät tai aineisto ¹	0	7 (13,73)	0,00	7 (17,95)	14 (12,61)
3 Tulosten yhteenveto	8 (6,61)	10 (2,79)	0,00	5 (2,07)	23 (2,86)
4 Tuloksen raportointi	23 (19,01)	54 (15,04)	22 (26,83)	54 (22,41)	153 (19,05)
5 Tuloksen kommentointi	58 (47,93)	125 (34,82)	46 (56,10)	84 (34,85)	313 (38,98)
5A Tulkinta tai päätelmä ¹	15 (25,86)	33 (26,40)	7 (15,22)	22 (26,19)	77 (24,60)
5B Viittaus aiempaan tietoon ¹	20 (34,48)	53 (42,40)	6 (13,04)	21 (25,00)	100 (31,95)
5C Selitys ¹	16 (27,59)	20 (16,00)	26 (56,52)	32 (38,10)	94 (30,03)
5D Arviointi ¹	7 (12,07)	19 (15,20)	7 (15,226)	9 (10,71)	42 (13,42)
6 Tutkimuksen arviointi	10 (8,26)	35 (9,75)	1 (1,22)	10 (4,15)	56 (6,97)
6A Rajoitus ¹	4 (40,00)	11 (31,43)	1 (100,00)	3 (30,00)	19 (33,93)
6B Merkitys tai hyöty ¹	6 (60,00)	21 (34,29)	0,00	4 (40,00)	22 (39,29)
6C Menetelmien luotettavuus ¹	0	12 (34,29)	0,00	3 (30,00)	15 (26,79)
7 Johtopäätös	8 (6,61)	81 (22,56)	4 (4,88)	41 (17,01)	134 (16,69)
7A Suositus tai ehdotus ¹	1 (12,50)	45 (55,56)	0,00	13 (31,71)	59 (44,03)

Siirto	Kasvatustiede artikkelit, f (%-osuus kaikista siirroista), n = 5	Kasvatustiede gradut, f (%-osuus kaikista siirroista), n = 5	Kielitiede artikkelit, f (%-osuus kaikista siirroista), n = 5	Kielitiede gradut, f (%-osuus kaikista siirroista), n = 5	Yhteensä, f (%-osuus kaikista siirroista), N = 20
7B Jatkotutkimusehdotus ¹	0	12 (14,81)	1 (25,00)	19 (46,34)	32 (23,88)
7C Yleistys	7 (87,5)	24 (29,63)	3 (75,00)	9 (21,95)	43 (32,09)
Yhteensä²	123 (100,00)	351 (100,00)	81 (100,00)	220 (100,00)	803 (100,00)

Huomautuksia:

¹ Askeleiden prosenttiosuudet on laskettu siirron kokonaisfrekvenssistä (esim. 5A Tulkinta tai päätelmä kattaa 25,86 % kasvatustieteen artikkelien tuloksen kommentointi -siirroista).

² Summa muodostuu siirtojen prosenttiosuuksista (lihavoidut luvut).

Taulukko 7. Niiden tekstien lukumäärä, joissa siirto esiintyy kasvatustieteen ja kielitieteen artikkeleissa ja pro graduissa.

Siirto	Kasvatustiede artikkelit, (n = 5)	Kasvatustiede gradut, (n = 5)	Kielitiede artikkelit, (n = 5)	Kielitiede gradut, (n = 5)
1 Metateksti	1	3	1	3
2 Taustatieto	5	5	5	5
2A Tutkimuksen tarkoitus	4	3	3	3
2B Teoriatieto tai yleinen tieto	3	5	4	5
2C Menetelmät tai aineisto	0	3	0	4
3 Tulosten yhteenveto	4	4	0	4
4 Tuloksen raportointi	5	5	5	5
5 Tuloksen kommentointi	5	5	5	5
5A Tulkinta tai päätelmä	5	5	4	5
5B Viittaus aiempaan tietoon	4	5	4	5
5C Selitys	4	5	5	4
5D Arviointi	2	4	5	4
6 Tutkimuksen arviointi	3	5	1	5
6A Rajoitus	3	4	1	3
6B Merkitys tai hyöty	2	5	0	2
6C Menetelmien luotettavuus	0	3	0	1
7 Johtopäätös	5	5	4	5
7A Suositus tai ehdotus	1	5	0	2
7B Jatkotutkimusehdotus	0	4	1	4
7C Yleistys	5	4	3	4